

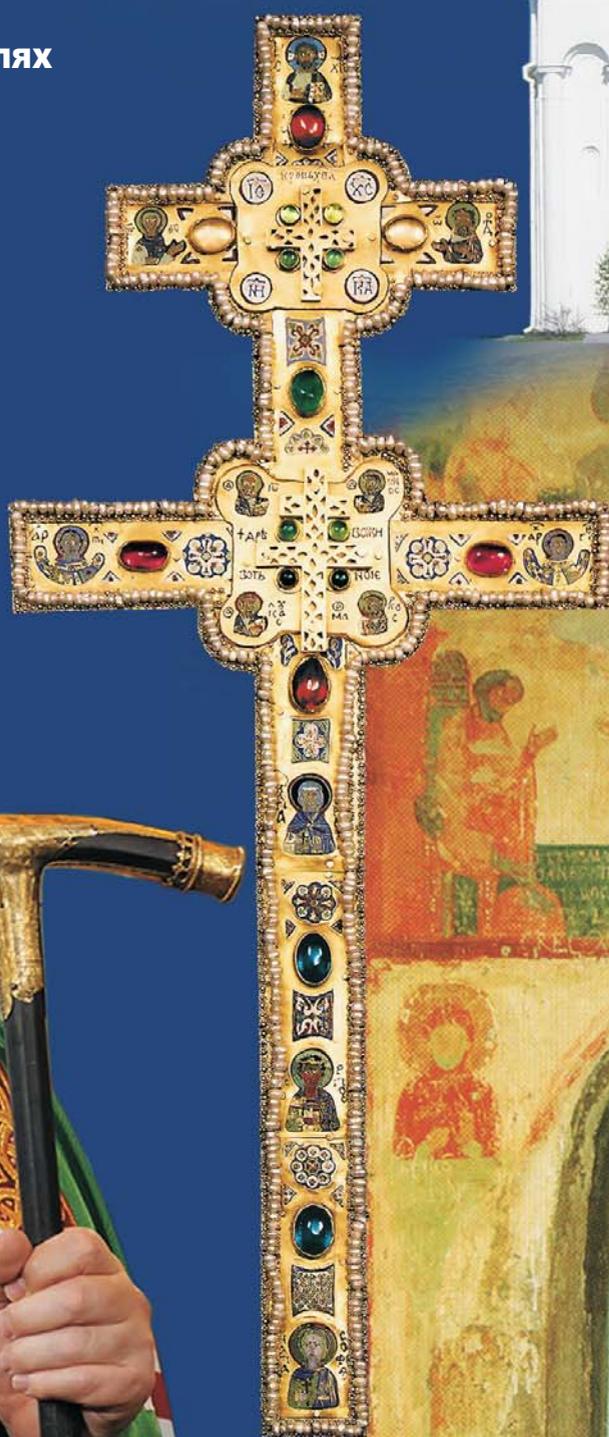
КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ПАТРЫЯРХ У БЕЛАРУСІ

25 верасня распачаўся Першасвяціцельскі візіт Свяцейшага Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Кірыла на Беларусь. У той жа дзень высокі госць прыняў удзел у сустрэчы з навуковай і творчай інтэлігенцыяй у Палацы Рэспублікі. Сёння Патрыярх прыбывае ў старажытны Полацк — пракаветную калыску нашай дзяржаўнасці і духоўнасці. Далей ягоны шлях вядзе ў Віцебск...

Напрыканцы наступнага тыдня Беларусь будзе вітаць зорак сусветнай музыкі, салістаў і шматлікія музычныя калектывы, што прымаюць удзел у IV Міжнародным фестывалі Юрыя Башмета. 3 гэтай нагоды ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь прайшла прэс-канферэнцыя. У ёй прынялі ўдзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка, намеснік генеральнага дырэктара тэатра Валеры Гедройц, мастацкі кіраўнік фестывалю Расціслаў Крымер.

Пяць аркестраў... і безліч зорак

— Правядзенне IV Міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета спрыяе міжнароднаму прэстыжу краіны і паліпшэнню іміджа Беларусі за яе межамі, — адзначыў міністр. — 3 іншага боку, ён сведчыць пра ўвагу, якую аказвае кіраўніцтва краіны культуры.

Мінулыя музычныя форумы прайшлі з вялікім поспехам. Чым адметны новы? Па-першае, удзелам сусветна вядомых зорак класічнага мастацтва, побач з якімі будуць выступаць і маладыя музыканты.

Па-другое, у фестывалі прымуць удзел пяць сімфанічных аркестраў: “Новая Расія” і “Салісты Масквы” — нашы госці, а таксама Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь, аркестр Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета, Прэзідэнцкі аркестр. Па-трэцяе, як і ў мінулыя гады, пройдзе шмат майстар-класаў, але сёлета яны набудуць форму Маладзёжнай акадэміі краін СНД. Плануецца ўдзел у іх 21 маладога музыканта з розных краін, у тым ліку пяці — з Беларусі. Усе майстар-класы і канцэрты акадэміі пройдуць на базе Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Яшчэ адна адметнасць: упершыню фестываль ладзіцца ў адпаведнасці з пастановай Урада краіны. Галоўнымі яго арганізатарамі з’яўляюцца Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Мінгарвыканкам.

Застаецца дадаць, што адкрыццё і закрыццё фестывалю пройдуць на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета, а астатнія канцэрты — на сцэне Белдзяржфілармоніі. 4 кастрычніка, у

канцэрце адкрыцця, які мае назву “Вечар Кармэн”, прымуць удзел сімфанічны аркестр “Новая Расія” пад кіраўніцтвам маэстра Юрыя Башмета, салісты Беларускай і Баварскай опер, выступяць прыма-балерына Марыінскага тэатра Уллына Лапаткіна, салісты балета Вялікага акадэмічнага тэатра Расіі, балетная труппа Нацыянальнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Украіны імя Т.Шаўчэнкі.

Фота Юрыя ІВАНОВА

У багатай і разнастайнай праграме IV Міжнароднага фестывалю Ю.Башмета — выступленні зорак сусветнага выканальніцтва Васіля Лабанава (фартэпіяна), Віктара Трацякова (скрыпка), Дымут Попен (альт), Наталлі Гутман (віяланчэль), салістаў Цэнтра оперы Галіны Вішнеўскай, шматлікія майстар-класы, канцэрты, сустрачкі.

Цікава, што фінансавы ўдзел дзяржавы на фестывалі складае толькі чвэрць ад патрэбных сум, ад 8 да 10 працэнтаў арганізатары плануецца атрымаць ад продажу білетаў, а ўсе астатнія сродкі паступілі ад шматлікіх спонсараў міжнароднага музычнага свята.

Тэма: МУШЫНСКАЯ
На здымку: (злева направа) Валеры Гедройц, Павел Латушка, Расціслаў Крымер пад час прэс-канферэнцыі.

Інавацыі ў стылі рэтра

Чаго не хапала “Залатому шлягеру” цягам усіх гадоў яго існавання? Свайго аналага “Алеі славы”. Сёлета сітуацыя выправіцца. Арганізатары форуму прапанавалі яго знакамітым удзельнікам паспрабаваць сябе ў якасці мастакоў. У вольны ад канцэртаў час зоркі эстрады здоліць дэбютаваць у новым амплуа, а потым іхнія творы можна будзе ўбачыць у галерэі абласнога Цэнтра культуры.

Зрэшты, па словах начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоля Сінкаўца, гэта зусім не адзіная інавацыя сёлетага фестывала. Адгэтуль рэтра-імідж “...Шлягера” будзе тычыцца не толькі яго музычнай палітыкі. У праграме запланаваны рэтра-дэфіле, паказы рэтра-кіно, выстаўка рэтра-аўтамабіляў. Ля адроджанай не так даўно гарадской Ратушы адбудзецца конкурс “Голас горада”. А ўздоўж усёй Ленінскай вуліцы ўпершыню разгорнецца своеасаблівы “Горад майстроў”.

Былая Садовая стане найлепшым антуражам фестывалю. Але ж свята завітае не толькі на магілёўскай вуліцы: сёлета яго імпрэзы адбудуцца ў 16 раёнах вобласці. Прычым не толькі ў іх цэнтрах, але таксама і ў аграгарадках. Фестывальны марафон па Магілёўшчыне працягнецца аж да 16 кастрычніка.

Спраўдны гасцольны тур па вобласці зладзіць Прэзідэнцкі аркестр Рэспублікі Беларусь са сваім творчым праектам “Маладыя галасы Беларусі”. Апрача Магілёва, ён наведае Шклоў, Быхаў, Бабруйск, Асіповічы. А знакаміты Нацыянальны канцэртны аркестр сімфанічнай і эстраднай музыкі Рэ-

спублікі Беларусь пад кіраўніцтвам маэстра Міхаіла Фінберга прадставіць новую праграму “Залатое сэрца”, прысвечаную Міхаілу Танічу.

Апрача эстраднай музыкі, у праграме фестывала — канцэрт Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра Расіі пад кіраўніцтвам Юрыя Башмета, спектакль “Пігмаліён” у пастаноўцы Паўла Сафонава, канцэрт дзіцячых калектываў. Як заўсёды, адным з найважнейшых пунктаў праграмы стане конкурс VIA імя Уладзіміра Мулявіна. Старшынёй журы сёлета з’яўляецца Анатоль Ярмоленка.

— Мне цікава будзе пачуць, як маладыя выканаўцы тракуюць старыя шлягеры, — распавёў мэтр айчыннай песні карэспандэнту “К”. — Вельмі хочацца, каб моладзь навучылася той пранікнёнасці, якая ўласціва артыстам майго пакалення. Каб на эстрадзе з’яўляліся не чарговыя “аднадзёнкі”, а новыя “залатыя шлягеры”.

Што да фестывалю... Лічу, ён ужо стаў адным з культурных брэндаў нашай краіны, займае ўласную глядацкую аўдыторыю. Але ж, скарыстаўшыся нагодай, агучу тут і сваё пажаданне. Было б вельмі добра, каб фест актэнтаваў увагу не толькі на савецкія шлягеры, але і на ўласна беларускія, каб трывалую прапіску ў яго праграме займеў канцэрт, прысвечаны нашай музычнай гісторыі. Бо, без сумневу, яна вельмі багатая.

Па словах Анатоля Сінкаўца, з запаняльнасцю залаў праблем не прадбачыцца. А дыяпазон цэн білетаў у Лядовы палац складае ад 5 і да 170 тысяч рублёў.

I.C.

Што на фестывальнай “вешалцы”?

Як тэатр пачынаецца з вешалкі, так фестываль — з ідэі. Ідэяй Міжнароднага фестывалю тэатральнага мастацтва “Панарамы”, заснавальнікамі якога з’яўляюцца Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт і Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, а генеральным партнёрам — “Белгазпрамбанк”, яго арганізатары бачаць спрыянне і развіццё працэсаў інтэграцыі беларускага тэатральнага мастацтва ў агульнакультурную сусветную прастору. 3 7 па 31 кастрычніка, вось ужо чацвёрты раз, гэты прэстыжны творчы форум збярэ сталічную тэатральную грамадскасць.

У рамках сёлетага “Панарамы” гледачоў, па-традыцыі, чакаюць беларуская праграма, у якой свае работы пакажуць сталічныя тэатры, і гасцявая, дзе прымуць удзел калек-

тывы з Расіі, Літвы, Латвіі, Швейцарыі, Эстоніі, Італіі і Венесуэлы. Акрамя таго, традыцыйная “разыначка” “Панарамы” — праект “On-line” — будзе сёлета выключна беларускай: маладым драматургам прапанавана стварыць невялікія, памерам да 5 старонак, п’есы на тэму: “Хто я?” Далей — праца над 15-хвіліннымі міні-пастаноўкамі, якія прадставяць наступныя творчыя тандэмы, вызначаныя шляхам лёсавання: Аляксандр Марчанка і Дзіяна Балыка, Кацярына Аверкава і Аляксандр Казела, Васіль Дранько-Майсюк і Ігар Скрыпка, Кірыл Захараў і Алена Вайцяхоўская, Павел Харланчук і Мікалай Рудкоўскі, Багдан Арлоўскі і Алена Баландзіна, а таксама Кацярына Тарасова і Таццяна Ламонава. Вынікі гэтай працы ўсе ахвотныя змогуць убачыць на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы 18 кастрычніка.

І яшчэ адзін цікавы праект чакае прыхільнікаў “Панарамы” — “Тэ-

атральны SOUND”: 27 кастрычніка адбудзецца музычная феерія з удзелам вядомых беларускіх гуртоў, дзе граюць артысты драматычных тэатраў. На сцэне выступяць “ДетиДетей”, “Сярэбране вяселле”, Дзяніс Паршын і гурт “StepHoll”, “9-ы міліметр”, “Маланка orchestra” і “Нака”, а таксама ўзорны дзіцячы хор “Радасць” Нацыянальнага цэнтра мастацкай творчасці дзяцей і моладзі.

T.K.

“Я к табе прылятаю, Белавежская пушча...”

Як вядома, 3-га кастрычніка Нацыянальны парк “Белавежская пушча” адсвяткуе 600-годдзе з часу ўсталявання заповеднага рэжыму. У межах гэтага дня Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, абласнымі ўпраўленнямі і раённымі аддзеламі культуры падрыхтавана вялікая культурная праграма. Што ж чакае гасцей святочнага мерапрыемства?

Як паведамілі “К” у Рэспубліканскім аргкамтэце па падрыхтоўцы святкавання да 600-годдзя ўсталявання заповеднага рэжыму

ў Белавежскай пушчы, на працягу ўсяго дня 3 кастрычніка чакаецца насычаная культурная праграма з удзелам больш як 500 артыстаў з Беларусі, Расіі, Украіны, Латвіі, Літвы і Польшчы. Чакаецца прыезд Аляксандры Пахмутавай, Мікалая Дабранравава, Анжалікі Агурбаш, Ірыны Дарафеевай і іншых вядомых выканаўцаў.

Усяго на працягу дня запланаваны тры ўрачыстыя канцэрты: першы будзе прысвечаны адкрыццю свята, другі — канцэрт сяброўства “Святкуем разам!”, а завершыць дзень вечаровы гала-канцэрт. На сцэне будуць выступаць

як знакамітыя беларускія калектывы, так і госці свята: ансамбль песні і танца “Зоренька” (Расійская Федэрацыя), Дзяржаўны ансамбль песні і танца “Letuva” (Літва), ансамбль беларускай песні “Прымакі” (Рэспубліка Польшча) і іншыя. Таксама запланаваны ўдзел творчых калектываў і майстроў народных рамёстваў з Брэсцкай вобласці. А для шматлікіх гасцей свята будуць працаваць гандлёвыя пляцоўкі.

Усіх сакрэтаў арганізатары свята не раскрылі, а запрасілі прыехаць і паглядзець усё на свае вочы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Традыцыі і актуальнасць

У Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі 24 — 25 верасня прайшла Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Традыцыі і сучаснае становішча культуры і мастацтва”.

Тэма канферэнцыі выклікала вялікую цікавасць у навуковых колах Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы, Літвы і Латвіі. Дастаткова сказаць, што ў арганізацыйны

камітэт паступіла больш як 120 заявак.

Пад час пленарнага і секцыйных пасяджэнняў прадстаўнікі розных краін абмяркоўвалі пытанне ролі навуковых даследаванняў у вобласці архітэктуры, выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, тэатразнаўства, музыкі, кіно і экранных відаў мастацтваў у вырашэнні актуальных задач сучаснай культуры. Таксама беларускія і замежныя навукоўцы засяроджвалі сваю ўвагу на актуальных пра-

блемах вывучэння этнакультурных традыцый, фалькларыстыкі і антрапалогіі, шукалі сістэмныя падыходы да вырашэння актуальных задач захавання нацыянальных культур і гісторыка-культурнай спадчыны ва ўмовах глабалізацыі.

Для ўдзельнікаў канферэнцыі былі арганізаваны экскурсіі ў Музей старажытнай беларускай культуры, Цэнтральны батанічны сад, а таксама выступленне этнафольк-гурта “Гуды”.

Наш кар.

Аб’ектыў экалага

У беларускай сталіцы прайшоў V Міжнародны кінафорум “Экасвет-2009”.

У межах фестывалю, што праводзіў пры падтрымцы прадстаўніцтва ААН у Беларусі, Міністэрства культуры, Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя нашай краіны, а таксама прадпрыемства “Кінавідэапракат Мінгарвыканкама”, адбыўся конкурсны прагляд дакументальных стужак тэлера-

дыёкампаній і студый з сямі краін Еўропы. А гэта 16 фільмаў з Беларусі, Расіі, Украіны, Літвы, Чэхіі, Славакіі і Фінляндыі. Усе карціны прысвечаны тэматыцы экалагічнай бяспекі як аснове жыцця і дзейнасці чалавека.

Беларусь была прадстаўлена работамі “Салодкая гарката палыну” Белтэлерадыёкампаніі, “Бясконца радасць вады” Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”, “Возера Белае” тэлерадыёкампаніі “Гомель”,

“У аб’ектыве натураліста” тэлерадыёкампаніі “Гродна”, “Балоты будуць жыць” і “Чароўная палянка” РУП “Белвідэацэнтр”.

У межах V Міжнароднага кінафоруму на канферэнцыі вядучыя спецыялісты ў сферы экалогіі з Беларусі, Расіі, Харватыі і Польшчы абмеркавалі найбольш вострыя праблемы ў сферы аховы навакольнага асяроддзя.

Да ўсяго, плануецца, што пасля заканчэння форуму аналагічныя паказы будуць арганізаваны ў рэгіянальных школах з экалагічным ухілам.

K.A.

Класіка ў мініяцюры

У Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адбылося ўрачыстае адкрыццё міжнароднай выстаўкі “Азербайджан, Беларусь і сусветныя класікі ў мініяцюры ніжэй”.

Праект быў падрыхтаваны дзякуючы супрацоўніцтву Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і Пасольства Рэспублікі Беларусь у Азербайджанскай Рэспубліцы. На выстаўцы прадстаўлена больш за 350 экспанатаў прыватнага Музея мініяцюры кнігі з горада Баку, стваральніцай якога з’яўляецца Зарыфа Салахава. Дарэчы, пад час

работы праекта можна будзе ўбачыць і найбольш рэдкія — японскія мікракнігі фарматам 2 x 2 мм. Багатая калекцыя мініяцюры кнігі XVII — XXI стагоддзяў прадстаўлена і з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

У межах прэзентацыі Зарыфа Салахава перадала ў дар Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі шэраг выданняў, прысвечаных гісторыі і культуры Азербайджана. Сярод іх — і мініяцюры кнігі, і CD-дыскі.

З музычнай культурай Азербайджана прысутных пазнаёмлілі

музыканты Шаміль Мамадаў, які выканаў вакальную кампазіцыю, і Рашыд Амірсланаў, што выступіў з нацыянальным музычным інструментам сазам.

Ул. інф.
На здымку: выданні, падараныя НББ.

Карона для прыгажуні

Самую дарагую карону ў свеце для конкурсаў прыгажосці маглі пабачыць жыхары Мінска 24 верасня ў Палацы Рэспублікі. Заўтра ж яе прымерыць на сябе пераможца XXXVIII Міжнароднага конкурсу “Міс-Інтэркантыненталь-2009” — самая прыгожая дзяўчына, якую выберуць з ліку прадстаўніц усіх кантынентаў. На гэтым упрыгожанні — 720 брыльянтаў, а каштуе яна больш за 360 тысяч долараў.

Карона мае назву “Oriental Holy Water” (у перакладзе на беларускую — “Азіяцкая горная вада”), яна выканана з плаціны, як паведамляе прэс-служба АНТ. Тэлеканал-арганізатар конкурсу таксама падрыхтаваў падарунак для прыгажуні: смарагдавае калель, створанае ювелірамі з Полацка.

Каштоўныя камяні для яе “вырасцілі” ў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Сёння ў “Футбольным манежы”, дзе адбудзецца конкурс, праходзіць генеральная рэпетыцыя. Незадоўга да шматлікіх трэніровак і прымерак удзельніцы аб’ехалі з экскурсіямі ўсе вобласці нашай краіны: яны пабывалі ў Гродне, Пружанах, Камянцы, Магілёве, Гомелі, Жодзіне, Салігорску, Дудутках (там, дарэчы, паказаліся ў нацыянальных касцюмах сваіх краін) і, канешне ж, пазнаёміліся са сталіцай.

У якасці вядучых шоу выступяць браты Георгій і Дзмітрый Калдуны, а таксама ўладальніца тытула “Супермадэль свету” Кацярына Даманькова. Жюры ж фіналу “Міс-Інтэркантыненталь” будзе сапраўды міжнародным: ацэньваць дзяўчат стануць генеральны дырэктар АНТ Рыгор Кісель, еўрапейскі дырэктар Сусветнай арганізацыі прыгажосці Дзітл Дзітлаф Тэрсіс, леташняя пераможца конкурсу Хрысціна Камарга з Калумбіі, Аляксандр Рыбак, Дзіма Білан ды іншыя. Гледачы ж пабачаць унікальнае шоу са спецэфектамі. Адзін з іх — сапраўдны вадаспад, адкуль выйдучы прыгажуні.

**Алена САБАЛЕЎСКАЯ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

“Батлейка” просіць дапамогі

Хто не верыць, што КВЗ — на самрэч усенародная гульня? Для яе не існуе ні ўзроставых, ні якіх іншых абмежаванняў. Адзін з доказаў гэтага — інтэграваная каманда “Батлейка”, што аб’яднала членаў тэатральнай студыі “Мімоза” Беларускага таварыства інвалідаў і актэраў Тэатра юнага гледача. “К” у свой час пісала пра ўдзел “Батлейкі” ў Міжнародных гульнях інтэграванага КВЗ “Свет без межаў”, якія праходзілі ў маі ў Маскве.

Пасля гэтага беларуская “Батлейка” атрымала запрашэнне прыняць удзел у Міжнародным Адкрытым Кубку Нью-Йорка, які адбудзецца 12 снежня гэтага года ў тэ-

атры “Міленіум” на Брайтан-Біч. “Галоўныя задачы падобных мерапрыемстваў, — кажа кіраўнік каманды Вольга Прохарава, — сацыякультурная і сацыяльна-псіхалагічная рэабілітацыя і інтэграцыя інвалідаў у грамадства, выхаванне адносін паміж інвалідамі і неінвалідамі, а таксама, што немалаважна, — умацаванне сувязей праз “народную дыпламатыю” і падтрыманне іміджа Рэспублікі Беларусь на міжнароднай арэне.

Усяго ў Кубку Нью-Йорка плануецца выступленне васьмі амерыканскіх і трох запрошаных каманд, у шэрагах якіх чакаюць і прыезду беларускай “Батлейкі”. Наша каманда з сямі чалавек, сярод якіх — чацвёра інвалідаў, ужо падрыхтавала прагра-

му выступлення, дэвіз якой: “Мы з Беларусі!”. Цяпер галоўны клопат “Батлейкі” — знайсці спонсараў для паездкі на Кубак. Камандзе патрабуецца аплата праезд, пражыванне і харчаванне. Не сакрэт, што для большасці яе ўдзельнікаў гэта адзіная магчымасць убачыць свет і адчуць сябе паўнацэннымі грамадзянамі сваёй краіны, прадстаўляючы яе на міжнародных гульнях інтэграванага КВЗ.

Што ж, не толькі для членаў “Батлейкі”, але і для спонсараў гэта — унікальная магчымасць заявіць пра сябе на міжнароднай арэне, праявіўшы сацыяльную і дабрачынную актыўнасць і падтрымаўшы цікавыя пачынанні беларускага інтэграванага КВЗ.

Наш кар.

Вада плюс фарба

3 23 верасня ў Рэспубліканскай мастацкай галерэі “Палац мастацтва” экспануецца II Міжнародная біенале “Вада + фарба”.

Першым аналагічны выставачны праект учыў Полацк, і гэта ўжо стала традыцыяй, таму што і I Міжнародная біенале акварэлі, сумесная з прыбалтыйскімі мастакамі, праходзіла менавіта ў Нацыянальным Полацкім гісторыка-культурным музеі-запаведніку. У гэтым го-

дзе да акварэльнай супольнасці як арганізатар далучаецца і Беларускі саюз мастакоў, адной з задач якога з’яўляецца папулярызацыя беларускага мастацтва, у тым ліку і за межамі рэспублікі. Сёння на выстаўцы экспануецца 144 творы 70 мастакоў з Беларусі і краін-суседкаў: Літвы, Латвіі, Украіны, Расіі.

Канцэпцыя праекта — сабраць у адным месцы і прадставіць публіцы мастакоў розных творчых пакаленняў, паказаць магчымасці аква-

рэльнага жывапісу і выхад яго на ўзровень актуальнага мастацтва. У сувязі з гэтым у экспазіцыі прадстаўлены работы, выкананыя з выкарыстаннем акрыла, элементамі калажа, прыёмамі сучаснай падачы задумы. Прадстаўлены таксама відэапраект мастака з Літвы Г.Вайчыса “Вада і колер”.

Адна з задач арганізатараў біенале — наладжанне творчых кантактаў паміж мастакамі розных краін, стварэнне новых праектаў-выставак, якія пазнаёмілі б свет з творами і іншых мастакоў. Таму плануецца зрабіць гэты праект пастаянным і пашырыць геаграфію ўдзельнікаў.

“Куфар” і два бонусы

Фестываль “Тэатральны куфар-2009” распачнецца 28 верасня традыцыйнай промаакцыяй “100 жаданняў” і працягнецца да 3 кастрычніка на пляцоўках БДУ.

Сёлета яго мерапрыемствы збяруць пад сваім крылом 22 спектаклі, актэраў і рэжысёраў з Беларусі, Расіі, Літвы, Латвіі, Эстоніі, Славеніі, Вялікабрытаніі, Бельгіі, Турцыі, Ірана, Мексікі, Сербіі, Германіі, Польшчы і Алжыра. Фестываль мае на мэце не проста дапамагчы маладым талентам, але ж і развіць, папулярызаваць тэатральную культуру, аб’яднаць маладых тэатраляў розных краін.

Праграма фестывалю — насычаная і разнастайная. Акрамя дэманстрацый ужо падрыхтаваных пастановак, “Куфар” абяцае адукацыйныя семінары і практы-

кумы, а ў якасці бонуса — два новыя праекты. Гэта “МоноК” — два спектаклі ў жанры манадрамы, пастаўленыя рознымі рэжысёрамі, але аб’яднаныя адной тэмай. Сярод двух поглядаў заўсёды застаецца права выбару. Другое новаўвядзенне — праект “Koufarto-Stage”, створаны як платформа для культурнага і творчага абмену паміж студэнтамі розных краін.

У склад журы ўвойдуць тэатральныя крытыкі, рэжысёры і педагогі з Беларусі, Літвы, Балгарыі, Турцыі, Філіпінаў, Калумбіі, Расіі, Мексікі, Эстоніі. Найлепшы спектакль па выніках галасавання гледачоў будзе ўзнагароджаны Прызям глядацкіх сімпатый.

**Ганна СІВАКОВА,
студэнтка IV курса
Інстытута журналістыкі БДУ**

3 28 верасня па 3 кастрычніка ў сталічным кінатэатры “Цэнтральны” Польшкі інстытут у Мінску прапануе праграму фільмаў пад назвай “Польскае кіно пра Другую сусветную вайну”.

Пра Другую сусветную

У праграму паказаў увайшлі як мастацкі фільм “Вестэрплатэ” 1967 года, так і стужкі, знятыя кінематаграфістамі цягам апошніх двух гадоў. Сярод іх — “Генерал. Пакушэнне ў Гібралтары” Анны Ядоўскай і “Генерал Ніл” Рычарда Бугайскага.

Акрамя таго, гледачы атрымаюць магчымасць пазнаёміцца з сучаснай кінадакументалістыкай, прысвечанай гэтай тэматыцы: стужкамі “Праўда пра Вестэрплатэ” Беаты Бель, “Я жыву, як хацеў... Генерал Станіслаў Скальскі” Агнешкі Буяс і іншымі.

На здымку: кадр з фільма “Я жыву, як хацеў...”

Чытач — Газета — Міністэрства

kultura@tut.by

Супрацоўнікі Хоцімскага раённага аддзела культуры (дырэктар РЦК, намеснік дырэктара, метадысты і іншыя творчыя работнікі) пастаянна вызджаюць з канцэртамі ў непрацоўны час, у выхадныя і святочныя дні.

Пастановай Савета Міністраў ад 18 сакавіка 2008 г. № 408 прадугледжаны дадатковыя водпускі за ненармаваны працоўны дзень. Ці падпадае наша катэгорыя работнікаў пад гэтую пастанову і як правільна гэта аформіць?

Дэкрэтам жа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26 ліпеня 1999 г. № 29 пры заключэнні кантракта прадугледжана прадастаўленне дадатковага заахвочвальнага водпуску з захаваннем заробатнай платы да пяці календарных дзён, а таксама павышэнне тарыфнай стаўкі не больш чым на 50%. Якім чынам устанавіваюцца гэтыя заахвочванні і якімі дакументамі яны афармляюцца?

На пытанні адказвае вядучы юрысцонсульт юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Наталля ЖЫХ:

— Артыкулам 158 Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей — ПК) прадугледжана, што работнікам з ненармаваным рабочым днём наймальнік устанавівае дадатковы водпуск працяглаасцю да 7 календарных дзён за кошт уласных сродкаў.

Пытанне аб прадастаўленні работніку дадатковага адпачынку за ненармаваны рабочы дзень вырашаецца наймальнікам. Пры гэтым наймальніку варта ўлічваць напружанасць, складанасць працы, а таксама фактычны пераработка ім звыш нормы працягласці працоўнага часу і неабходнасць выканання работнікам сваіх працоўных абавязкаў за межамі ўстаноўленай нормы працоўнага часу.

Парадак і ўмовы прадастаўлення дадатковага водпуску за ненармаваны рабочы дзень могуць быць вызначаны калектыўным дагаворам, працоўным дагаворам (кантрактам) або непасрэдна зададам наймальніка ў адносінах да канкрэтнага работніка.

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 18 сакавіка 2008 г. № 408 “Аб прадастаўленні дадатковага водпуску за ненармаваны рабочы дзень” (далей — пастанова) рэкамендавана прадастаўляць дадатковы водпуск за ненармаваны рабочы дзень асобным катэгорыям ра-

ботнікаў у арганізацыях, якія фінансуюцца з бюджэту.

У адпаведнасці з пунктам 2 пастановы аплата дадатковых водпускаў за ненармаваны рабочы дзень у арганізацыях, якія фінансуюцца з бюджэту, ажыццяўляецца за кошт сродкаў, атрыманых ад ажыццяўлення дзейнасці, што прыносіць прыбытак (калі, у адпаведнасці з заканадаўствам, такі сродкі застаюцца ў іх распараджэнні), а пры адсутнасці пазначаных сродкаў — за кошт сродкаў, прадугледжаных у каштарысе арганізацыі на аплату працы.

Разам з тым, звяртаем увагу, што ў адпаведнасці з артыкулам 142 ПК работа ў выхадныя дні дапускаецца па прапанове наймальніка і толькі па ўзгадненні з работнікам або паводле ініцыятывы работніка па ўзгадненні з наймальнікам. За выключэннем выпадкаў, прадугледжаных артыкулам 143 ПК.

Неабходнасць выканання работы ў выхадны дзень па ўзгадненні ці па ініцыятыве работніка вызначае наймальнік.

Работа ў дзяржаўныя святы, святочныя і выхадныя дні можа кампенсаватца па ўзгадненні бакоў прадастаўленнем іншага дня адпачынку або павышанай аплатай у памеры, устаноўленай артыкулам 69 ПК.

Згодна з падпунктам 2.5 пункта 2 Дэкрэта № 29 “Аб дадатковых мерах па ўдасканаленні працоўных адносін, умацаванні працоўнай і выканальніцкай дысцыпліны”, кантракт, заключаны з работнікам, павінен змяшчаць дадатковыя меры стымулявання працы, у тым ліку прадастаўленне работніку дадатковага заахвочвальнага водпуску з захаваннем заробатнай платы да пяці календарных дзён; павышэнне тарыфнай стаўкі (не больш чым на 50%, калі большы памер не прадугледжаны заканадаўствам).

Умовы і змест кантракта вызначаюцца ўзгадненнем бакоў з выкананнем патрабаванняў, прадугледжаных Працоўным кодэксам, Палажэннем аб парадку і ўмовах заключэння кантрактаў наймальнікаў з работнікамі, зацверджаным пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 25 верасня 1999 г. № 1476. Дадатковыя меры стымулявання працы, у тым ліку прадастаўленне работніку дадатковага заахвочвальнага водпуску з захаваннем заробатнай платы да пяці календарных дзён; павышэнне тарыфнай стаўкі (не больш чым на 50%, калі большы памер не прадугледжаны заканадаўствам), адносяцца да абавязковых умоў кантракта.

kultura@tut.by

Ці дзейнічае для выкладчыкаў прафкампанента, у якіх ёсць і агульнаадукацыйныя гадзіны, студэнцкае павышэнне зарплат на 5 працэнтаў?

У мэтах удасканалення аплаты працы асобных катэгорый педагагічных работнікаў пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 4 снежня 2008 г. № 1854 “Аб удасканаленні аплаты працы асобных катэгорый педагагічных работнікаў устаноў, што забяспечваюць атрыманне прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі і фінансуюцца з бюджэту” з 1 кастрычніка 2008 г. устаноўлена павышэнне тарыфных акладаў (ставка) майстрам вытворчага навучання і выкладчыкам прадметаў (дысцыплін) прафесійнага кампанента устаноў, якія забяспечваюць атрыманне прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі і фінансуюцца з бюджэту, на 10 працэнтаў.

З 1 студзеня 2009 г. у агульнаадукацыйных установах, спецыяльных установах адукацыі, установах, якія забяспечваюць атрыманне дашкольнай, прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, устаноў адукацыі “Рэспубліканскі цэнтр рэабілітацыі дзяцей дашкольнага ўзросту з парушэннем слыху”, што фінансуюцца з бюджэту і карыстаюцца дзяржаўнымі датацыямі, пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 29 студзеня 2009 г. № 86 “Аб некаторых пытаннях аплаты працы работнікаў устаноў

адукацыі” устаноўлена павышэнне тарыфных акладаў педагагічным работнікам на 5 працэнтаў.

У вашым выпадку за правядзенне вучэбных заняткаў як выкладчыка дысцыплін прафесійнага кампанента тарыфны аклад (стаўка) павышаецца на 10 працэнтаў, а як выкладчыка агульнаадукацыйных дысцыплін — на 5 працэнтаў.

kultura@tut.by

Ці павінна аплачвацца кіраўнікам (іх намеснікам) устаноў адукацыі, якія забяспечваюць атрыманне пазашкольнага выхавання і навучання, работа за правядзенне вучэбных заняткаў па замене выкладчыкаў, якія адсутнічаюць?

Кіраўнікі ДШМ і іх намеснікі могуць выконваць выкладчыцкую работу па замене выкладчыка, які па нейкай прычыне адсутнічае. Дадзеная замена павінна афармляцца заадам. Аплату гадзін за выкладчыка, які часова адсутнічае, ажыццяўляецца па гадзінных стаўках за фактычна праведзеныя гадзіны. Колькасць выкладчыцкіх гадзін, у тым ліку і па замене, не павінна перавышаць палову нормы выкладчыцкай работы

На пытанні адказвала кансультант аддзела бюджэтнага фінансавання эканамічнага ўпраўлення Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ніна АЛЯКСЕЕВА

У сувязі са смерцю заслужанага дзеяча культуры Рэспублікі Беларусь, былога дырэктара ўстановы адукацыі “Мінскі дзяржаўны каледж мастацтваў” ТАРАНА У.В. Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае словы глыбокага спачування родным і блізкім нябожчыка.

Калектыў Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў глыбока смуткуе з прычыны смерці заслужанага дзеяча культуры Рэспублікі Беларусь, Старшыні абласнога аддзялення Саюза музычных дзеячаў Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Васільевіча ТАРАНА, шырокай душы чалавека, які аддаў шмат сіл і энергіі для развіцця культуры Мінскай вобласці, і выказвае словы шчырага спачування родным і блізкім.

Кодэкс этыкі

Прыгадаем, што ўдзельнікі Міжнароднай канферэнцыі экспертаў па ахове помнікаў гісторыі мастацтва, скліканай Міжнароднай радай музеў (ІКОМ) у Афінах у 1931 годзе, засяродзіліся на неяснасцях, якая выклікана ўзвядзеннем новых будынкаў у гістарычным асяроддзі. Удзельнікамі канферэнцыі былі сфармуляваны рэкамендацыі па неабходнасці зберажэння асобных, аб'яднаных кампазіцыйна, груп будынкаў і некаторых асабліва маляўнічых гарадскіх і прыродных краявідаў.

У 1933 годзе на IV Кангрэсе Міжнароднай асацыяцыі сучасных гарадоў прынята была Афінская хартыя, у якой адлюстраваны супярэчнасці паміж патрабаваннямі рэканструкцыі, абумоўленай неабходнасцю карэннага паляпшэння жыцця людзей, і праблемай зберажэння культурнай спадчыны. Гаворачы пра неабходнасць надання вялікай увагі гістарычнаму гарадскому абліччу і асобным аб'ектам мінулага, аўтары хартыі адзначалі: у працэсе іх спалучэння не павінна ўзнікаць перашкод на шляху развіцця горада. Была выказана таксама перасцярога ад памкнення гістарычнага муляжыравання пры ўзвядзенні новых будынкаў у кварталах гістарычнай забудовы. Гэты тэзіс быў падмацаваны меркаваннямі ўдзельнікаў I Кангрэса архітэктараў і тэхнічных спецыялістаў па гістарычных помніках, арганізаваным UNESCO ў Парыжы ў 1957 годзе. Яго ўдзельнікі падкрэслілі, што з'яўленне новых элементаў у старасвецкім асяроддзі не выключаецца, калі яны падпарадкаваны гістарычнаму кантэксту, — так званы прыём кантэксту-аналізу. Пры судзясенні новага са старым павінны быць улічаны іх суразмернасць, колер і матэрыял, характар аб'ёмна-прасторавай канструкцыі новых аб'ектаў.

Выключнае значэнне ў справе зберажэння культурнай спадчыны да сённяшняга дня мае Венецыянская хартыя 1964 г. Вызначальным у тэксце з'яўляецца тэзіс аб спыненні рэстаўрацыі там, дзе пачынаецца гіпотэза. Надзвычай уважлівае стаўленне да асаблівасцей старасвецкага аб'екта як у цэлым, так і дэталнае вывучэнне яго матэрыяльнай асновы, умоў узнікнення і наступнага існавання, даследаванне перабудовы, відазмяненняў прывялі да фарміравання фундаментальных норм практыкі аховы культурнай спадчыны. У шэрагу краін яны рэалізаваны ў прафесійных кодэксах этыкі або гонару ці стандарты практыкі рэстаўратораў.

Патрэба прадухілення уніфікацыі культурнага набытку народаў свету паспрыяла выпрацоўцы дакументаў, якія вызначаюць агульныя падыходы пры арганізацыі мерапрыемстваў, скіраваных на зберажэнне культурнай спадчыны. Скліканая ІКАМОС у 1987 годзе на міжнародным форум найбольш знакамiтыя эксперты гэтай сферы падрыхтавалі Міжнародную хартыю па ахове гістарычных гарадоў, якая паводле назвы месца яе стварэння атрымала назву Вашынгтонскай.

Дзеля сваёй эфектыўнасці, што было падкрэслена ў хартыі, ахова гістарычнага горада павінна з'яўляцца часткай палітыкі эканамічнага і сацыяльнага яго развіцця, улічваючы ў горадабудаўнічых праектах усіх узроўняў. Асноўнай вартасцю ахоўваемай тэрыторыі з'яўляецца яе гістарычны характар у сукупнасці матэрыяльных і мастацкіх элементаў, якімі характарызуецца яе аблічча. Значэнне маюць і канфігурацыя горада з яго планіровачнай структурай, і баланс паміж тэрыторыямі, занятымі будынкамі, паркавымі ды іншымі зонамі. Несумненнае значэнне ўяўляюць таксама формы і выгляд пабудовы, дзе адыгрываюць ролю структура, аб'ём, іх стыль, матэрыял, з якога яны пабудаваны, колер з дэкаратыўнымі элементамі. З праблемай функцыянальнага заніравання асабліва адчувальна сутыкнуўся сучасны беларускі горад, што абумоўлена новымі тэндэнцыямі ў эканамічным развіцці краіны.

Канструктыўнасць для канструкцыі

У другой палове 80-х гадоў мінулага стагоддзя беларускае грамадства, зразумейшы вартасць культурнай спадчыны, з увагай пачало ставіцца да традыцыйнага асяроддзя гістарычнага горада. Аднак да апошняга часу работы па яго рэабілітацыі мелі, хутчэй, спарадычны характар. Распачата праца над праектамі рэгенерцыі кварталаў гістарычнай забудовы Гродна, Брэста, Полацка, Нясвіжа, Міра, Магілёва, шэрагу іншых населеных пунктаў у большасці выпадкаў не была дачынена да канца. Хіба толькі ў гістарычным цэнтры Мінска работы вызначаліся комплексным і адносна паслядоўным падыходам, абумоўленым заканадаўствам аб асновах архітэктурна-горадабудаўнічай дзейнасці і аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны.

Пэўныя якасныя зрухі з аховой гістарычнага урбанізаванага абшару адбыліся ў ходзе карэкціроўкі генеральных планаў гарадоў. Указам Прэ-

Кропка сутыкнення

І ўсё ж небяспэкай для належнага захавання адметных рыс гістарычнага горада з'яўляецца кропкавая пасадка сучасных будынкаў. Падобныя практычныя рашэнні часам абгрунтоўваюцца імкненнем іх аўтараў “узмацніць яго гучанне выразнымі высотнымі акцэнтамі”. Пры гэтым цалкам ігнаруецца гістарычны кантэкст, які быў створаны ў традыцыях свайго часу. А ўсялякае гвалтоўнае прыўнясенне парушае гэтыя традыцыйныя чыннікі, ператварае адметныя сваімі асаблівасцямі урбаністычны комплекс у рознастайлівую мешаніну неспалучальных паміж сабой форм, аб'ёмаў і матэрыялаў. За ўсім гэтым выразна прасочваецца не дбанне пра горадабудаўнічыя вартасці, а імкненне ўласнага самасцвярджэння. Не апошняю ролю, відаць, адыгрывае і матэрыяльны базіс.

Другая акалічнасць, якая не можа не выклікаць трывогу, — гэта захаванне

млення фасадаў і інтэр'ераў, але і пра традыцыйны вытворчасці будаўнічых матэрыялаў, тэхнікі і тэхналогіі. Таму лёгкасць, з якой многія інвестары імкнуцца “разабраць” старыя гмахі, вядзе да поўнай страты цэлага пласта дакументальных сведчанняў пра архітэктурныя традыцыі мінулага. Пры гэтым, у адрозненне, напрыклад, ад археалагічных даследаванняў, пры якіх таксама адбываецца знішчэнне помніка археалогіі, нават у адноўленым помніку архітэктурны застаецца адно яго вобраз, а ўсё матэрыяльнае напаўненне адлюстроўвае традыцыі ўсяго толькі на перыяд аднаўлення. Змест жа помніка археалогіі дакументуецца ў дзённіках і справаздачах даследчыкаў, праз музейфікацыю асобных артэфактаў і часам — гістарычных комплексаў, у навуковых і навукова-папулярных публікацыях.

У гэтым кантэксце вялікую небяспеку выклікае масавае прымяненне ў рэстаўрацыйным працэсе сучасных матэрыялаў і тэхналогій: металадахоўкі (у некаторых выпадках — нават тады, калі ніколі ў мінулым не ўжы-

станоўка асвятляльнай арматуры нібы па голых сценах кватэры панельнага дома.

Многім практычным арганізацыям, якія апошнім часам масава заняліся рэстаўрацыйнай дакументацыі рэстаўрацыйнага характару, карыстаючыся адсутнасцю ліцэнзавання такога віду дзейнасці пры істотным пашырэнні неабходнасці выканання работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, незразумела ды й не пад сілу распрацоўка найважнейшага яе раздзела — “Комплексныя навуковыя даследаванні”. Менавіта яго змест вызначае накірунак далейшага праектавання і з'яўляецца асновай для прыняцця архітэктарам і канструктарам праектнага рашэння. Зразумела ж, з улікам захавання адметных вартасцей помніка архітэктурны, як гэта вызначае заканадаўствам.

У той жа час, назіраецца злоўжыванне заключэннямі аб тэхнічным стане помнікаў архітэктурны або іх асобных элементаў, дзе, па зразумелых прычынах, зношанасць канструкцый або іх аварыйны стан істотна перавышае 50%. Для рэстаўратора Польшчы або Літвы дадзеныя высновы з'яўляюцца важкай падставай для пошукаў прычын такога стану аб'екта, выпрацоўкі супрацьаварыйных мерапрыемстваў і прапановы па прымяненні адпаведных характараў помніка архітэктурны вытворчых тэхналогій і матэрыялаў, скіраваных на яго захаванне. У айчынай рэстаўрацыйнай дзейнасці ў большасці выпадкаў адзіна магчымай прапановай будзе знос аварыйнага будынка з яго далейшай аббудовай.

Пры такіх абставінах ёсць важкая прычына звярнуцца да сусветнай, у тым ліку і да ранейшай беларускай, практыкі рэстаўрацыйнай дзейнасці. У аснове яе — выпрацаваныя лепшыя спецыялістамі захавання культурнага набытку чалавецтва метадычныя дакументы, дзе пададзены агульныя тэндэнцыі вывучэння гісторыка-культурнай спадчыны, выпрацоўкі падыходаў па зберажэнні адметных помнікаў розных перыядаў і стыляў, арганізацыі практычных мерапрыемстваў, уключаючы выкарыстанне асобных помнікаў архітэктурны і іх комплексаў. Пры гэтым прыярытэт міжнародных дагавораў перад нацыянальнымі прававымі нормамаі ўстаноўлены і пун-

Зберажэнне нацыянальнага культурнага набытку, яго шырокая прапаганда і практычнае прымяненне ў сучасным жыцці з'яўляюцца эфектыўнымі метадамі прадухілення тых загананых наступстваў глабалізацыі, што апаноўваюць чалавечую супольнасць. Гаворка — не пра кансервацыю старасвецкага побыту, якая адно толькі і можа прывесці да збыднення сутнасці культурнай спадчыны, выцясцяючы нацыянальную культуру ў этнаграфічную рэзервацыю. Пры ўмове глыбокага і ўсебаковага разумення мінулага чалавек у стане адчуваць сваю адказнасць за будучыню сваёй зямлі, што і з'яўляецца важным фактарам паступальнага развіцця грамадства.

Рэстаўрацыя без кастылёў

“Лячэнне” гістарычнага помніка ў кантэксце міжнароднага вопыту

ўласна помнікаў архітэктурны. Гістарычная забудова ў розныя перыяды свайго існавання зведвала страсавыя антрапагенныя нагрукі пры поўнай адсутнасці рэабілітацыйных мерапрыемстваў. Рэдка і ў большасці сваёй далёкія ад патрэб захавання старасвецкага характару забудовы метады правядзення рамонтаў на аб'ектах спадчыны не ставілі за мэту захаванне іх адметных вартасцей, не кажучы пра аднаўленне мастацкіх і дакументальных адзнак, страчаных пры шматлікіх перабудовах. Трэба мець на ўвазе, што перабудовы часам цалкам змянялі не толькі аблічча будынка, але і яго матэрыяльную сутнасць. Асабліва значныя змены адбыліся ў перыяд пасляваеннага аднаўлення беларускіх гарадоў, калі найпершай задачай было даць людзям хаця б якое жыллё, стварыць умовы для работы ўстаноў і арганізацый. Ды і разуменне вартасці забудовы гістарычных цэнтраў сфарміравалася ў грамадстве толькі ў 1980-я гады. Яшчэ ў 1976-м на поўным сур'ёзе абмяркоўвалася пытанне зносу фактычна ўсёй забудовы Верхняга горада Мінска з тым, каб збудавать “каскад фантаўнаў” у зоне вуліцы Кірылы і Мяфодзія, раскрыўшы “від на водна-залены дзяметр беларускай сталіцы”.

Трэцяй неспрыяльнай для захавання помнікаў архітэктурны акалічнасцю варта назваць адсутнасць разумення матэрыяльнай сутнасці аб'екта спадчыны як адной з найважнейшых яго вартасцей. Кожны з будынкаў нясе ў сабе інфармацыю не толькі пра архітэктурнае формаўтварэнне і асаблівасці мастацкага афар-

валася) і керамічнае пакрыццё даху, тынковак, шпаклёвак, фарбы, цэгла, металапластыкавай сталаркі. На сённяшні дзень амаль страчана паняцце “спецыялізаваная рэстаўрацыйная арганізацыя”. Арганізацыям, якія масава прыцягваюцца да выканання работ на помніках архітэктурны, больш звыкла “рабіць аб'ёмы” традыцыйнымі спосабамі вядзення вытворчасці з прымяненнем найноўшых матэрыялаў, тэхналогій, тэхнічных сродкаў, што не дазваляе ўлічваць асаблівасці аб'ектаў розных перыядаў.

Знесці, каб... адбудаваць?

Часам архітэктары, канструктары, якія заняты распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, не гатовы прапанаваць метады “лячэння”, а менавіта ў гэтым сутнасць рэстаўрацыйнай дзейнасці, пашкоджаных часам помнікаў архітэктурны. Паказальны прыклад, калі “рэстаўрацыю” фасадаў унікальнай Спас-Праабражэнскай царквы XII ст. у Полацку было прапанавана выканаць па сетцы з прымяненнем банальных кастылёў з арматуры. У інтэр'еры ж, дзе цалкам захавалася фрэскавая жывапіс, выкананы найталенавітым майстрамі па блаславенні прападобнай Еўфрасініі Полацкай, без “пакут сумнення” была запраектавана цёплая падлога пры поўнай адсутнасці разлікаў тэмпературна-вільготнаснага рэжыму і вентыляцыі, а таксама разводка электрычнай і слаботокавай праводкі,

ктам 2 артыкула 2 Закона Рэспублікі Беларусь “Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь”.

Нельга забываць і тое, што Рэспубліка Беларусь як адна з заснавальніц ААН з'яўляецца ўдзельніцай шэрагу міжнародных дакументаў, падрыхтаваных UNESCO ў сферы аховы культурнай і прыроднай спадчыны. Тым самым наша краіна вывела прыхільнасць высокім стандартам, вызначаным сусветнай супольнасцю ў гэтай адказнай перад сучаснікамі і будучымі пакаленнямі сферы дзейнасці. Прызнаннем дасягненняў беларускага грамадства з'яўляецца ўключэнне трох аб'ектаў культурнай і аднаго прыроднай спадчыны ў Спіс сусветнай спадчыны UNESCO. Гэтая арганізацыя выказала гатоўнасць папоўніць прэстыжны пералік дасягненняў чалавецтва, уключаючы ў 2004 годзе дзесяць прапанаваных Рэспублікай Беларусь нацыянальных помнікаў архітэктурны ў Папярэдні спіс перспектывных для наміравання аб'ектаў (<http://whc.unesco.org/en/tentativelists/stat-e-by>). Усё гэта ўскладае высокую адказнасць за стан аб'ектаў нацыянальнай спадчыны на кожнага з удзельнікаў гэтай сферы дзейнасці на стадыі вызначэння прыярытэтаў, прыняцця рашэнняў і іх рэалізацыі, распаўсюджвання інфармацыі аб мерапрыемствах, што праводзяцца.

Ігар ЧАРНЯЎСКИ,
начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

У адзін з апошніх цёплых вераснёўскіх дзён па прыгожай туевай алеі сталічнага Батанічнага саду праходжваліся некалькі чалавек са стрэльбамі і ў старадаўняй вопратцы з апазнавальнымі знакамі італьянскіх “гарыбальдзіцаў”. Насустрач ім крочэў барадаты чалавек у капелюшы з шырокімі палямі. Гэтую “карцінку” ў той вечар трансліравалі ўсе нацыянальныя тэлеканалы: Андрэй Кудзіненка распачаў здымкі “Масакры” — стужкі, якая рызыкне стаць знакамітай яшчэ да таго, як выйдзе на экраны. “К” ужо неаднойчы пісала пра гэты смелы і вельмі незвычайны для айчыннага кіно праект: ці не ўпершыню на “Беларусьфільме” здымаецца карціна, якую самі аўтары адкрыта называюць “фільмам жахаў”. Яе рэжысёр зусім нядаўна вярнуўся ў Мінск пасля некалькіх гадоў працы ў Расіі, таксама, як і яго калегі Аляксандр Колбышаў і Аляксандр Канановіч. Праца над стужкамі апошніх ужо выходзіць на фінішную прамую: “Ваўкі” Колбышава патрабуюць толькі перазапісу гуку, Канановіч актыўна манціруе сваё “Дрэва”. Калі меркаваць па гучных заявах, кожны з трох фільмаў абяцае стаць калі не з’явай у мастацтве, дык важнай старонкай у летапісе самой студыі. І сапраўды: гэтыя здымкі і асобы іх аўтараў выклікалі вялікую хвалю цікавасці з боку грамадства да “Беларусьфільма”. З іншага боку, ці можна лічыць “куранят”, не дачакаўшыся “восені”, і ці чакае нас у хуткім часе новы росквіт беларускага кінамастацтва?

часці стужкі аператрыі рабіліся на “Беларусьфільме” высылкамі мясцовых спецыялістаў. Замежныя ж тэхнікі спатрэбіліся толькі на канчатковым этапе перазапісу гуку, і тое — больш для падстрахоўкі. Усе наступныя стужкі будуць стварацца цалкам на базе Нацыянальнай кінастудыі.

Параўноўваць “Беларусьфільм” з Галівудам — сумнеўная справа, але здымачны перыяд “Ваўкоў” доўжыўся ўсяго 48 дзён — добра нават па зааіянскіх стандартах. Галоўныя ролі выконваюць добра вядомыя публіцы (і не толькі айчынай) акцёры Уладзімір Гасцюкін і Андрэй Панін. А раней на “Беларусьфільме” былі рады, калі ўдавалася запрасіць для ўдзелу ў пастаноўцы хоць нейкую “зорку” расійскага серыяла... Галоўнае ж — тое, што цяпер называецца ёмістым паняццем “піар”. Ці не ўпершыню з часу здымак “У жніўні 44-га...” прэса так цікавіцца беларускім кіно. Трэба аддаць належ-

вярнуліся... Андрэй Кудзіненка, праўда, змог рэалізавацца і ў Маскве: летась выйшаў яго рымейк знакамітага “Розыгрышу” Уладзіміра Мяншова, які спрадзюсіраваў Павел Лунгін. Але магчымы працяг маскоўскай кар’еры Кудзіненкі перапыніў той самы “крызіс”. На Беларусі ж кінематографічная справа кіпіць, нягледзячы на фінансавыя цяжкасці.

Так, грошы за пастаноўку нашы рэжысёры атрымліваюць куды меншыя, чым расіяне, але і свае перавагі для працы ў нас ёсць. Перадусім, фантазію рэжысёра мастацкі Савет цяпер не абмяжоўвае, а студыя ідзе на ўсё, каб яе выканаць. Так, калі для здымак эпизоду высяляўся ў “Дрэва” Аляксандру Канановічу спатрэбіўся ружовы (!) танк, яго даставілі аж з Брэста, дзе гэтая, даволі рэдкая на сёння, тэхніка была задзейнічана ў яшчэ адным гучным праекце — “Брэсцкая крэпасць”. Зразумела, для здымак у Канановіча танк даваўся перафарбаваць. Кажуць,

Сам Кудзіненка, як і яго больш маюды калега Канановіч, сваім вяртаннем на радзіму пакуль задаволены. “У адносінах да рэжысёра на “Беларусьфільме” адбыліся вельмі станоўчыя змены, — гаворыць рэжысёр “бульбахорара”. — Цяпер любое пытанне я лёгка магу абмеркаваць з генеральным дырэктарам студыі. Ды і з боку мастацкага Савета няма такога ціску, які я адчуваў у Маскве з боку прадзюсераў. Гэтая змена насамрэч вельмі важная і добра спрыяе працы”.

Так, неабякавыя адносіны сённяшняга кіраўніцтва студыі да творцаў і іх працы — факт вельмі пазітыўны, абнадзейваючы. У такой складанай і тактоўнай справе, як кінавытворчасць, давер і паразуменне паміж аўтарамі і кіраўнікамі — неабходныя ўмовы для будучага поспеху. А тое, што кіраўніцтва неабякавае, даказвае непасрэдны творчы ўдзел Уладзіміра Замяталіна ў працы над “Ваўкамі”...

К³ + шанцаванне = новая формула поспеху “Беларусьфільма”?

Каб зняць “самы лепшы фільм”

Жанравыя стужкі вельмі доўга былі не ў пашане ў кіраўніцтва савецкага кіно, але шараговы глядач заўсёды выбіраў менавіта іх, “галасуючы рублём і нагамі”. Беларускі кінематограф рэдка адзначаўся касавымі хітамі, але гэтыя ўдачы помняць дасюль: авантурна-прыгодніцкі баявік Уладзіміра Корш-Сабліна “Чырвоное лісце” з бесмяротным хітом пра “белую немецкую ромашку полеваю”, дзіцячы прыгодніцкі фільм Льва Голуба “Дзяўчынка шукае бацьку” (пра гэтую стужку чытайце на стар 15.), “народную” камедыю Ігара Дабралюбава “Белыя Росы”, вострасюжэтную драму Валерыя Рыбарава “Мяне завуць Арлекіна”. Нельга сказаць, што гэтыя карціны былі зняты ў чыста галівудскай манеры, але сакрэт іх прывабнасці для глядача, безумоўна, — у элементах відовішчасці, якімі напоўнілі (наўмысна ці не) іх рэжысёры. Менавіта такім шляхам пры здымках свайго ваеннага трылера “У жніўні 44-га...” ішоў Міхаіл Пташук — апошні рэжысёр, якому ўдалося сказаць гучнае слова ў беларускім ігравым кінамастацтве. Што, зноў жа, адзначана высокім глядацкім рэйтынгам: ягонае стужка не сыходзіць з тэлеэкранаў і сёння.

Пасля Пташуга было зацішка: аўтары “Анастасіі Слуцкай” і “Глыбокай плыні” так цалкам і не выкарысталі відовішчыны патэнцыял свайго матэрыялу. Часам здавалася, што на “Беларусьфільме” забыліся, якое стагоддзе на двары і якога тыпу стужкі з’яўляюцца касавымі лідэрамі ў сучасным праекце.

— Калі ў пачатку 2000-х я прынёс на студыю сцэнарную заяўку “Мы з будучыні”, якую проста знайшоў у Інтэрнэце на сайце ВГІКа, ад яе амаль што адмахнуліся, — эмацыянальна апавядае Аляксандр Колбышаў гісторыю свайго супрацоўніцтва з кінастудыяй. — Узамен прапанавалі іншы сцэнарый, ад якога адмовіўся ўжо я. Ведаецца, як было крыўдна, калі “Мы з будучыні” ўсё-такі знялі ў Расіі! Стужка пра тое, як некалькі сучасных маладых людзей раптам трапляюць у самы эпіцэнтр Вялікай Айчынай,

Як зрабіць так, каб рэжысёрскія кадры працавалі на роднай студыі

някепска прайшла па экранях, у тым ліку беларускіх, мела пэўны розгалас... А гэта была наша, традыцыйная ваенная тэма! Дзякаваць Богу, з “Ваўкамі” атрымалася іначай.

“Ваўкі” — гэта аповесць сцэнарыста і рэжысёра Аляксандра Чакмянёва, якая была напісана ў 1963 годзе на хвалі хрушчоўскай “адлігі”, але пабачыла свет толькі праз дзесяцігоддзі. Цяпер менавіта на стужку па аповесці Чакмянёва “Беларусьфільм” ускладае вялікія, у тым ліку і фестывальныя, надзеі. Спадзяванні існуюць не на пустым месцы: мастацкі ўзровень працоўнага матэрыялу і агульная, у тым ліку візуальная, рэжысёрская канцэпцыя (у чым упэўніўся карэспандэнт “К”) “Ваўкоў” уражваюць. Стужка прымусяць звярнуць увагу на беларускае кіно спецыялістаў з іншых краін.

Працы спрыяла і абнаўленне тэхнічнага абсталявання: упершыню практычна ўсе неабходныя для вытвор-

нае адпаведнаму падраздзяленню “Беларусьфільма”: нарэшце яно падало прыкметы жыцця. З прэсай на студыі пачалі працаваць журналістаў ветліва запрашаюць у прэс-туры, карэспандэнтам прадастаўляюць патрэбную інфармацыю, арганізуюць інтэрв’ю. Казаць, што з інфармацыйна-рэкламным суправаджэннем на “Беларусьфільме” ўсё ідэальна, пакуль зарана, але... На сайце www.belarusfilm.by ужо можна спампаваць рэкламныя ролікі (так званыя трылеры) новых стужак, — прагрэс неверагодны!

“Карміць трэба лепей!”

Творчыя асобы — народ далікатны, працуюць не толькі там, дзе круцяцца вялікія грошы, хоць пытанне заробкаў, безумоўна, заўсёды вельмі вострае. Аляксандр Колбышаў, як і яго калегі Кудзіненка і Канановіч, зарабляў грошы ў Расіі: здымаў серыялы. Нельга казаць, што тое — справа няўдзячная, але кожны рэжысёр марыць пра “поўны метр”. І калі на “Беларусьфільме” з’явілася магчымасць атрымаць права на самастойную пастаноўку, усе

зрабілі гэта ў Мінску так добра, што ў Брэсце пасля вярнулі першапачатковы колер з вялікімі цяжкасцямі... Не менш буйная фантазія і ў аўтараў “Масакры” — сцэнарыста Аляксандра Качана і рэжысёра Андрэя Кудзіненкі. Жанр свайёй будучай карціны яны вызначаюць правакацыйна-мудрагелістым словам “бульбахорар”, што, відаць, павінна азначаць: “фільм жахаў з элементамі беларускага фальклору”. Для здымак, якія павінны пачацца ў сярэдзіне кастрычніка і завяршыцца ў апошні дзень года, хуткімі тэмпамі рыхтуюцца асобная здымачная пляцоўка: маёнтак у вёсцы Жалудок, што ў Шчучынскім раёне. Паводле мудрагелістай задумкі тандэма Кудзіненкі — Качана (на ліку творчага дуэта — ужо дзве паспяхова поўнаметражныя карціны) менавіта там паселяцца... беларускія вампіры, з якімі будзе змагацца галоўны герой стужкі ў выкананні аўтара “Ваўкоў” Аляксандра Колбышава. Сюжэт, як і жанр, — вельмі незвычайны для нацыянальнага кінамастацтва, але ў час перанасычэння кінавідэарынку толькі арыгінальныя і выбітныя работы могуць разлічвацца на ўвагу аўдыторыі.

Ці падымецца новая хваля?

Адзін з самых вопытных беларускіх кіназнаўцаў, доктар мастацтвазнаўства, які на працягу доўгіх гадоў уваходзіў у мастацкі Савет кінастудыі, Анатоль Красінскі настроены скептычна:

— Неабходных умоў для мастацкага росквіту айчыннага кіно на гэты момант няма: не хапае якасных сцэнарыяў і рэжысёрскіх кадраў для іх пастаноўкі, — кажа Анатоль Віктаравіч. — Таму чакаць “нову хвалю” беларускага кіно, падобную на тую, што паднялі сваімі работамі Віктар Тураў, Барыс Сцяпанай, Рычард Віктараў, не выпадае. Так, колькасць стужак, якія выпускае “Беларусьфільм”, павялічваецца, але ж ці палепшыцца іх якасць?

Скепсіс сведкі таго самага ўздыму “Беларусьфільма” 1960-х — 70-х добра зразумелы: умовы, у якіх цяпер даводзіцца працаваць маладым рэжысёрам, зусім іншыя, чым у самага знакамітага, пасляваеннага, пакалення кінематографістаў. Пра творчую свабоду ў часы дэбюту Віктара Турава казаць не выпадае, але і такой канкурэнцыі з боку тэлебачання, Інтэрнэта і іншых медыя таксама не было.

Кіно тым і цікавае, што гэта — рэч абсалютна непрадказальная. У ім часта “выстрэльваюць” нікому не вядомыя дэбютанты (кшталту Андрэя Звягінцава, напрыклад) і яшчэ часцей зведваюць параженне ўсімі прызнаныя аўтарытэты. Дакладна можна сказаць толькі адно: на пустым месцы шэдэўры не нараджаюцца. Кожны з трох вышэйназваных рэжысёраў сваім талентам і напружанай папярэдняй працай заслужыў права на пастаноўку і надзею на поспех. Аляксандр Колбышаў яшчэ ў 1997 годзе быў прызнаны лепшым беларускім рэжысёрам за кароткаметражную стужку “Прага жыць”; Андрэй Кудзіненка паспеў адзначыцца ў пазаконкурсных праграмах Ратэрдамскага і Маскоўскага кінафестывалю; Аляксандр Канановіч дыпломнай працай “Колер каханьня” даказаў, што валодае самым рэдкім у кіно талентам — камедыёграфам... Патрыётам айчыннага кіно трэба спадзявацца, што ўсё задуманае ў іх атрымаецца. Чакаць засталася нядоўга.

Антон СІДАРЭНКА
Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Праектаванне інтэр'ераў, творы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, жывапісу і скульптуры для арганізацыі прасторы, мэбля, сцэнічнае святло, арганізацыя ландшафту, мадэляванне адзення — магчымасці прымянення працы дызайнераў можна пералічваць доўга. Перад інтэрв'ю са старшынёй Беларускага саюза дызайнераў Дзмітрыем СУРСКІМ карэспандэнт “К” колькі часу пагарту альбом “Дызайн знутры і звонку. Хто ёсць хто”. Выданне пераканала яшчэ раз: у нас стае прафесіяналаў у гэтай галіне. Сведчаннем таму — якасць і арыгінальнасць твораў. Але акцэнт у гутарцы рабіліся найперш на запатрабаванасць прафесіі, запыты за казчыкаў ды спажыўцоў і гатоўнасць дызайнераў адказаць на іх адпаведным прадуктам.

Фрылансеры ў прамысловым маштабе

Замкавы варыянт

— Дзмітрый Алегавіч, у памяшканнях БСД на вуліцы Брылеўскай адбываецца рамонт. Гэта звычайная “касметыка” ці чакаецца новае якаснае напаўненне гэтых сценаў?

— Рамантуем, каб выкарыстоўваць памяшканне з карысцю: створым галерэю для членаў Саюза, дзе можна будзе рэгулярна праводзіць экспазіцыі іх твораў. Пагадзіцеся, не так ужо і часта дызайнеры выстаўляюцца ў сталіцы. Плануем, што галерэя распачне працу ўжо напрыканцы гэтага года. Галерэй патрэбна як мага болей, і мы выканалі свой абавязак у павелічэнні іх колькасці.

— Якія накірункі сучаснага беларускага дызайну, зыходзячы з аналізу дзейнасці членаў БСД, развіваюцца ў нас найбольш імкліва?

— Назіраецца станючая сітуацыя ў дызайне інтэр'ераў: беларускія дызайнеры працавалі над унутранай прасторай залаў Нацыянальнага мастацкага і Нясвіжскага гісторыка-краязнаўчага музеяў, Мірскага замка, стварылі праект нацыянальнай экспазіцыі на сусветнай выстаўцы “Экспа-2010” у Шанхаі. Іх праца бачная і ў розных грамадскіх будынках. Лічу, што стала б вельмі добрай практыкай закупка музеямі ў дызайнераў, поруч з творамі мастацтва, і іх работ: прамысловых узораў, мадэлей адзення, аксесуараў для інтэр'ераў.

Заўважныя поспехі і ў дызайне прыватных інтэр'ераў. Але падобнае мастацтва амаль што ананімнае. Існуе правіла: “Калі вы робіце кватэру, лічыце, што вы пахавалі свой твор”. Многія заказчыкі не дазваляюць фатаграфаванне свай дом для прэзентацыі, ды і паказваць такую работу можна толькі ў фармаце альбома. Да таго ж, у інтэр'еры дызайн не выліваецца ў серыйнасць, што ўласціва прамысловасці. Некалі Томас Мальданада сказаў: грамадству мала таго, што твор мастацтва стаў таварам, — яму хочацца, каб і тавар стаў творам мастацтва. І гэта магчыма, калі дызайнерскія распрацоўкі становяцца масавымі.

— Вельмі папулярныя і запатрабаваныя сёння такія накірункі, як графічны і вэб-дызайн. Ці развіваюцца яны ў нас на належным узроўні?

— Так, попыт на вэб-дызайн — вялікі, хаця гэтым займаюцца ўсе, каму захочацца. Сярод вялікай колькасці самавукаў імёны нашых майстроў даволі вядомыя: гэта Сяргей Восіпаў, Вольга Сакалова, Андрэй Азарэў... На жаль, летась пайшоў з жыцця Валерый Лабко, які з'яўляецца бацькам беларускага вэб-дызайну.

Кніжны дызайн сёння развіваецца нядрэнна. Асаблівае ж дасягненне беларускіх дызайнераў — плакат. Да прыкладу, згадаю вострыя, надзённыя работы Уладзіміра Цэслера, Сяргея Саркісава,

вельмі складана. Ці ёсць падобныя прыклады? Мне, да слова, вядома, што ў свабоднай эканамічнай зоне “Брэст” ёсць прадпрыемствы па вытворчасці моднага адзення, якое добра прадаецца. Дызайнеры няблага зарабляюць, прадугледжаны патыражны выдаткі ад прададзенай прадукцыі. Вось вам і эканамічныя рычагі нашай працы “ў дзеянні”.

— А якая сітуацыя сёння ў індустрыяльным дызайне?

ны патрэбны ў заканадаўстве. Аднак яе не ажыццявілі. З-за гэтага бываюць парадоксы: беларускія вытворцы едуць заказваць дызайн у Маскву, а маскоўскія карыстаюцца паслугамі беларусаў, якія займаюцца фрылансерствам. Увогуле, многія дызайнеры працуюць на аднолькавых заканадаўчых умовах з прадпрымальнікамі, але такога прыбытку, як у буйнога завода ці фірмы, не маюць.

Мала “падгледзец”, каб стварыць сваё

На вастрыні попыту

— Дарэчы, наколькі ўсё ж такі падрыхтаваныя сёння заказчыкі твораў дызайну да сучасных работ? Асабліва гэтае пытанне надзённае для лёгкай прамысловасці...

— Агульны ўзровень успрыняцця дызайну кіраўніцтвам, дырэктарскім корпусам, несумненна, павышаецца, і гэта будзе адбывацца далей. Людзі жадаюць канцэптually новых тавараў, і гэта зменіць сітуацыю, раней ці пазней. Хутка нам давядзецца канкурураваць з Захадам, а для гэтага патрэбна праца сучасных дызайнераў.

— Тым не менш, сёння многія з нас часцяком аддаюць перавагу імпартаўным таварам. Для падтрымкі айчыннага вытворцы Мінгарвыканкам прапанаваў павялічыць долю беларускай прадукцыі ў рознічнай сетцы да 70% па групе нехарчовых тавараў. Натуральна, узнікае пытанне: ці зможам мы стварыць дызайнерскі ўдзел у працэсе мадэлявання таго ж адзення змяніць сітуацыю на рынку?

— Адрозна скажу, што сам часам купляю тавары беларускіх прадпрыемстваў: спартыўнае адзенне, трыкатаж, мужчынскую вопратку. Неблагія ў нас паліто, жаночая бялізна. Але, у асноўным, буйныя прадпрыемствы не вельмі разваротлівыя, ім трэба больш арыентавацца на запыты сучасных людзей. Як зацікавіць спажыўца? Прадумваць новыя лініі, а таленавітых дызайнераў для гэтага дастаткова. Вядома, любая галіна патрабуе сур'ёзных інвестыцый, каб абнавіцца. І варта зацікаваць увагу на ўкладанні сродкаў у рэкламу, каб “на слыху” былі брэнды. Тут мусяць быць комплексны падыход, бо спецыфіка творчасці дызайнера такая, што для яе павінен быць заказ з боку вытворцаў ці сацыяльны — ад дзяржавы. Без гэтага пачынаць справу

Як працуюць за мяжой? Самі дызайнеры павінны знаходзіць у сабе сілы ствараць аб'екты: спачатку зрабіць нейкі ўзор, давесці яго да ўзроўню прататыпу, паказаць гандлю, а калі кампанія пагодзіцца яго набыць, трэба знайсці інвестара, заказаць прэс-форму, аснастку, матэрыялы. Збярэш гэта ўсё — атрымаеш грошы. Нам, лічу, неабходна пераходзіць да гэтай мадэлі. Па першым часе будучы памылкі, а пасля можа з'явіцца досвед. Дызайнераў, перакананы, трэба зацікаўліваць эканамічнымі метадамі рабіць якасныя рэчы. Стымуючы іх працу, рынак, можна атрымаць больш якасных вырабаў. Патрэбны творчая абстаноўка, пастаяннае спаборніцтва, воркшопы...

Вельмі паказальны ў гэтым плане досвед Швецыі. Краіна па памерах прыкладна такая ж, як наша. Там таксама няма дзяржаўнай сістэмы дызайну. Але ён вельмі добра ўмацаваны ў нацыянальную эканоміку, моцна звязаны з вынаходніцкай дзейнасцю, якая значна стымулюецца і прапагандуецца. Там актыўна распрацоўваюць сацыяльныя тэмы, напрыклад, дызайнерскія вынаходніцтвы для інвалідаў. Чым не добры падыход?

— А як усё ж такі можа дапамагчы дзяржава?

— Я лічу, што ў нас павінна быць прэмія ў галіне дызайну, якая будзе вельмі ганаровай і значнай. Узнікае пытанне: чаму ёсць званні народнага мастака, пісьменніка, артыста, заслужанага дзеяча мастацтваў, а такой жа ступені прызнання для дызайнераў — няма? Хацелася б яе ўвесці, бо ёсць заснавальнікі школы дызайну, ёсць стваральнікі метадалогіі навукі: Чарнышоў, Герасіменка, Міронава... Усе мы — выхаванцы гэтых людзей.

— Колькі слоў пра апошнія дасягненні БСД і дызайнера Дзмітрыя Сурскага...

— У жніўні бабачыў свет наш зборнік “Знак. Лагатып”, другое выданне. Мы першыя на тэрыторыі былога СССР стварылі зборнік лагатыпаў кампаній, якія працуюць на Беларусі. 114 аўтараў прадставілі свае работы. Па нашым шляху пасля пайшлі і іншыя: у Пецярбургу выйшла аналагічнае выданне — “Залатая бляха”. Аўтары звязаліся з намі, каб падрабязней даведацца пра нашу кнігу, і зрабілі сваю, падобную па форме.

Што да ўласных праектаў, то яны, на першы погляд, даволі праявілі, але, спадзяюся, прынясуць карысць. Зараз раблю новую мадэль пральнай машыны. Здаецца — звычайная “скрыня”, ды яна будзе адрознівацца ад іншых машын па прынцыпе дзеяння: стане эканамічнай, не будзе патрабаваць вялікіх энергасатрат.

А маё хобі — плаваць на байдарках, у вольны час хаджу па малых рэках краіны. Распрацаваў сваю мадэль лодкі: гэта своеасабліва ласта, на якую можна стаць і плыць за кошт рухаў цела. Ужо быў выпрабаваны першы ўзор. За год планую распрацаваць выпраўлены прататып.

Занатавала Алена САБАЛЕЎСКАЯ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Моўная палітра

25 верасня ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі адбылася прэзентацыя выстаўкі “Моўная палітра еўрапейскай кніжнай культуры XVI — XXI стст.”. Мерапрыемства арганізавана ў рамках святкавання Еўрапейскага дня моў.

У склад экспазіцыі ўвайшлі выданні з фондаў бібліятэкі на англійскай, беларускай, італьянскай, нямецкай, польскай, французскай і шведскай мовах. Сярод іх — кнігі, якія з'яўляюцца сапраўднымі шэдэўрамі.

На выстаўцы прадстаўлена друкаваная прадукцыя найбуйнейшых выдавецкіх цэнтраў Еўропы: Берліна, Кракава, Лондана, Парыжа, Рыма і іншых. Багатыя пераплёты з залатым цісненнем, залатыя абрэзы, дарагая папера дэманструюць высокае майстэрства друкароў розных часоў і краін.

Кнігі адлюстроўваюць духоўныя імкненні еўрапейскага грамадства ў розны час: цікавасць да прыродазнаўства і дакладных навук, філасофіі і гісторыі, літаратуры і мастацтва, разнастайнасць еўрапейскай моўнай культуры.

Увазе чытачоў прапанаваны таксама сучасныя навуковыя выданні на замежных мовах.

Ул. інф.

Колькі гукаў у акордзе?

26 — 27 верасня ў Жодзіне пройдзе VII Рэспубліканскі конкурс эстрадных выканаўцаў “Белазаўскі акорд-2009”. Яго адметнасцю сёлета стане ўдзел не толькі салістаў, але і ансамбляў. Жюры ўзначаліць народны артыст Беларусі Анатоль Ярмоленка.

Са звыш 40 заявак, што паступілі на конкурс з розных куткоў Беларусі і нават з Пскоўскай вобласці, былі адабраны 15 фіналістаў і яшчэ 4 дадатковыя кандыдаты — на выпадак, калі некаторыя канкурсанты асноўнага складу не адрагуюць на заўвагі і патрабаванні, выказаныя ім арганізатарамі. Такі сур'ёзны падыход да адбору ўдзельнікаў і фарміравання складу прафесійнага журы дазваляе конкурсу штогод запальваць новыя зорчкі, якія потым не губляюцца на нашым эстрадным небасхіле, а з'яўляюцца ўсё ярчэй. Сярод тых, хто ў розныя гады ўпрыгожваў конкурсную палітру “Белазаўскага акорда”, — Мілана, Віталь Гардзей, фіналісты праекта “Новыя галасы Беларусі” Маргарыта Халатава, Аляксандр Маркевіч, уладальнікі Гран-пры маладзечанскага фестывалю Алеся Кульша (2007 г.), Аляксандр Салаўёў (2009 г.), Міжнароднага конкурсу на “Славянскім базары ў Віцебску” — Дзмітрый Даніленка (2009 г.) і многія іншыя.

Арганізатары сочаць за іх творчым лёсам, уключаюць пераможцаў мінулых гадоў у далейшую праграму, выпускаюць кампакт-дыскі з лепшымі конкурснымі выступленнямі. Калі сабраць усё разам, атрымаецца не тое што акорд — цэлая партытура, вядучы голас у якой належыць беларускамоўным песням.

Н.Б.

Надзейная апора натхненню

Нядаўна ў гомельскім Палацы Румянцавых і Паскевічаў адкрылася персанальная выстаўка твораў вядомага беларускага скульптара Дзмітрыя Папова пад назвай "Паўднёвы вечер". У свой час ён скончыў Кішынёўскае мастацкае вучылішча і Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут, дзе яго педагогамі былі народныя мастакі краіны Аляксей Глебаў і Андрэй Бембель. Менавіта яны, выдатныя скульптары, навучылі Дзмітрыя Аляксандравіча высокаму мастацтву станковай і манументальнай пластыкі. Галоўнае месца ў творчасці Д.Папова заняў Чалавек, яго духоўная моц, прыгажосць інтэлекту і самадзятко-васць асобы.

Мінулае не знікае бясследна, лічыць скульптар, а толькі адсоўваецца ад нас. Яно працягвае жыць побач, няспынна звяртаецца да нашага сумлення, заклікае да яго. Прысутнасць гэтага вельмі патрэбнага ма-

ральных пастулата ва ўсведамленні мастака характарызуе ступень яго сацыяльнай сталасці. Таму пастаноўка ў ягонай творчасці маральна-філасофскіх пытанняў, акцэнтаванне сацыяльна-этычнай праблематыкі натуральныя і заканамерныя. Аб гэтым гавораць такія вядомыя творы Д.Папова, як помнікі фельдмаршалу І.Ф. Паскевічу і княгіні Ірыне Паскевіч, бюст маршала Г.Жукава — у Гомелі, І.Мележу — у Глінішчах Хойніцкага, А.Макаёнку — у Журавічах Рагачоўскага, І.Шамякіну — у в. Карма Добрушскага раёнаў, гарэльеф Я.Маісеенку — у Буда-Кашалёве на будынку карціннай галерэі, ме-

марыял памяці ахвяр Азарыцкага лагера смерці. Многія з гэтых твораў прадстаўлены ў экспазіцыі, зразумела, у фатаграфіях. Больш за 20 станковых работ — партрэтаў і кампазіцый — экспануецца ў матэрыяле (бронза, шамот, метал, граніт, дрэва). Сярод іх — се-

Д.Папоў.
"Паўднёвы вечер".
Партрэт жонкі".

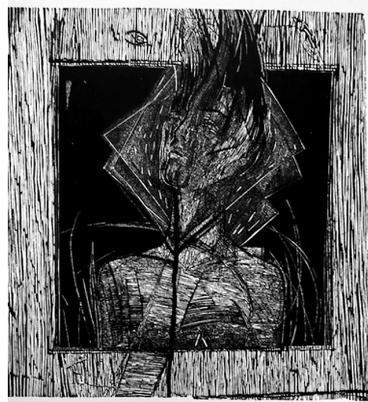

Д.Папоў. "Партрэт народнага мастака Беларусі Г.Вашчанкі".

рыя, прысвечаная Чарнобылю, партреты дзеячаў мастацтва Г.Вашчанкі, А.Дабравольскага, Я.Маісеенкі, Ю.Куклачова, Д.Кабалёўскага, Р.Кірыякаса, кампазіцыі "П'ета", "Душа-гітара", "Двое", "Арфей", "Барацьба", "Элегія", "Маці. 1941 год".

Усе гэтыя творы вызначаюцца сваёй асаблівай стылістыкай, дзе адчуваецца імкненне аўтара замацаваць свае ўяўленні пра характар і традыцыі беларускай скульптуры. Дзмітрый Папоў настойліва шукае новыя прыёмы выразнасці пластычнай мовы. Пошукі гэтыя ідуць у двух кірунках. Адзін — лепка — па сутнасці, не вылучаецца з агульнай тэндэнцыі; другі — вобразны — носіць прынцыпова іншы характар, дзе прыгажосць, унутраная і знешняя, аказваецца, паводле слоў Мікеланжэла, "надзейнай апорай натхненню" скульптара. У мастацтве Д.Папова гэтыя кірункі набылі дастаткова дакладныя, зладжаныя контуры, што, у сваю чаргу, дазваляе казаць пра яркую індывідуальнасць мастака.

Б.К.

І.Пех. "Аўтапартрэт".

Чуеце "саунд" снегу?

Адна з выставачных залаў Віцебскага абласнога краязнаўчага музея прадстаўляе работы польскага творчага і жыццёвага тандэма: плакат Рамана Каларуса і графіку Іаанны Пех. Арганізатар выстаўкі — Польскі інстытут у Мінску.

Раман Каларус — адзін з найбольш яркіх прадстаўнікоў слаўтай школы польскага плаката, якая, паводле трапнага выразу аднаго з мастацтвазнаўцаў, уваходзіць у "вышэйшую лігу сусветнага плаката". У сваім плакаце Каларус праз сінтэз і метафару прымушае глядача да самастойнага мыслення. Яго творы надзвычайна насычаны чыстым колерам і прасякнуты магутнай энергетыкай.

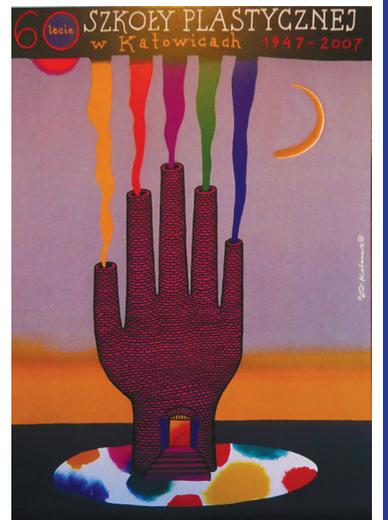
Мастацкі плакат-рэклама фарміруе эстэтычную прастору вуліцы і, разам з тым, уздзеічае на нас. Але Каларус не любіць абмежаванняў, якія непазбежна звязаны з выкананнем работ на заказ. І яго рэкламныя плакаты заўсёды адрозніваюцца ад іншых і прыцягваюць да сябе ўвагу.

На выстаўцы ёсць плакаты — анонсы выставак, фільмаў і спектакляў, канцэртаў джазавай і блюзавай музыкі. Дарэчы, мас-

так і сам захапляўся блюзам і рокам 1960-х гадоў і нават калісьці граў на гітары і бас-гітары. Магчыма, таму яго плакаты таксама выкананы "ў джазава-блюзавым саундзе".

Акрамя музыкі мастака цікавяць узаемаадносінны мужчыны і жанчыны. Адчуваеш, што менавіта эратычныя ўзаемаадносінны, пачуццёвы свет з'яўляюцца для Каларуса моцнымі творчымі імпульсамі.

Пра творчасць Іаанны Пех знаўцы і эксперты графікі пішуць не па-акадэмічнаму суха, а — як паэты-лірыкі: "...Тэатр шматкоў снегу і паніжэння дажджу...", "...канфэці, якое падае з нябёсаў...",

Р.Каларус. Плакат да 60-годдзя пластычнай школы ў Катавіце.

"...бліскачучая яркасць...", "...дрыготкія сеткі паветра...". І калі на свае вочы бачыш работы Іаанны, усё становіцца зразумела. Яе выкананая з віртуознай тэхнічнасцю чорна-белая графіка не толькі перадае адценні ўсіх колераў Вяселькі, але і ўвасабляе аповесць жыцця, у якой таксама галоўнае — Мужчына і Жанчына.

Алена АЛІМОВА
Віцебск

Эмоцыі ў чыстым выглядзе

Выстаўка пад назвай "Рэха Дрэздэнскай акадэміі" адбылася ў мінскай мастацкай галерэі "Універсітэт культуры". На ёй быў прадстаўлены фактычна сумесны праект Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў і Дрэздэнскай мастацкай акадэміі праз работы дзвюх нашых маладых мастацкаў — Ганны Лубковай і Аліны Пяршай. Арыгінальнасць выстаўкі заключалася ў тым, што прэзентаваліся творчыя вынікі іх дзесяцідзённага навучання ў летняй Дрэздэнскай акадэміі. Пад час кароткага вучэбнага працэсу даводзілася адыходзіць ад канонаў традыцыйнага мастацтва і працаваць над вялікімі творамі, дзе асноўнай ідэяй былі эмоцыі, якія перажываў мастак на дадзены момант...

— Мы ў Дрэздэне прайшлі курс манументальнага жывапісу, — распавяла адна з удзельніц, Аліна Пяршай, — але "нямецкае" разуменне такога жывапісу нашмат адрозніваецца ад нашага ўсведамлення манументалізму. Для нас было вялікім сюрпрызам, што мы павінны маляваць на вялікіх фарматах (і не абавязкова на паперы) падручнымі матэрыяламі — гэта маглі быць мазкі рукамі, пырскамі, пэндзлі розных памераў — і адлюстроўваць усё, што прыйдзе ў галаву, усё, чаго патрабуюць эмоцыі. Менавіта эмоцыі, бо ўся работа пабудавана дакладна на іх: дзесьці гэта негатыў, а дзесьці пырска, выбух — нешта радаснае...

Найбольш цікавымі падаюцца творы сумесных эмоцый, калі мастачкі пачалі разам "выказваць" свае ўнутраныя пачуцці на велізарных лістах паперы. І тое атрымалася настолькі фантастычна і поўна, што ніколі не скажаш, маўляў, гэта намалявалі некалькі чалавек. Як кажуць удзельніцы, такія сумесныя творы атрымаліся надзвычай поўнымі ме-

Г.Лубкова, А.Пяршай.
"Шматгучанне каляровых дзён".

навіта дзякуючы ўнутранаму ўзаема-разуменню эмоцый адно аднаго і ўзаемадапаўненню. Дакладна гэтак і з'явілася на свет карціна мастацкаў "Шматгучанне каляровых дзён" — агульная справаздача творчай вандроўкі...

— Карціна нарадзілася ў апошні дзень нашага навучання, рабілася з добрым настроем. У дадатак, у нас ужо быў пэўны вопыт як працы ўдзвюх, так і ўвогуле вопыт ману-

ментальнага жывапісу, — дзялілася ўражаннямі другая ўдзельніца, Ганна Лубкова. — Мы не прывязваліся да пэўных канкрэтных вобразаў — тут чыстыя эмоцыі!.. Усе дні, што мы правялі ў Дрэздэне, адлюстраваны на гэтай карціне...

Бо гэты манументальны твор мае сваю гісторыю! Першы лёс — лёс газетнай паперы з нумароў за дні вандроўкі, другі — самі злучаныя клеём артыкулы, а трэці — эмоцыі, якія мастачкі атрымалі... І, вяртаючыся сказаць, гэты насамрэч манументальны твор мала хто не заўважыць, бо ягоны велізарны памер і яркія вобразныя фарбы не дадуць глядзю прайсці міма.

— Непадрыхтаванаму глядзю, таму, хто не так добра ведае гісторыю мастацтва, было сапраўды нечакана бачыць гэты, у асноўным, беспрадметны жывапіс, дзе прадстаўлены эмоцыі ў чыстым выглядзе, — лічыць дырэктар мастацкай галерэі Дзяніс Барскоў. — Дзе-нідзе мы бачылі больш-менш дакладныя фігуры, але усё ж галоўная тэма звязана менавіта з эмоцыямі. У дадатак, у работах удзельніц адчуваўся ўплыў нямецкага экспрэсіянізму, што, магчыма, было найбольш цікава. Ну, гэта і натуральна, бо найбольш важным, падаецца, стаў той культурны абмен паміж нямецкай і беларускай школамі мастацтваў...

Мікола ТАМАШЭВІЧ

У Гродзенскай гарадской выставачнай зале працуе выстаўка твораў беларускіх мастакоў Юрыя Якавенкі і Аляксандра Сільвановіча пад назвай "Alfabet".

Гэтая экспазіцыя жывапісу і графікі галоўным сваім элементам сцвярджае Літару. Менавіта апошняя нароўні з коле-

Ю.Якавенка. Ілюстрацыя да паэмы М.Гусоўскага "Песня пра зубра".

Alfabet.

Адроджаная песня пра зубра

рам, фактурай і кропкай паслужыла крыніцай натхнення двух творцаў. Праект змяшчае ў сабе тры часткі: "Кніга", "Руны", "Брама".

Аляксандр Сільвановіч у цыкле "Брама" прапануе глядзю ўвайсці ў свет сімвалічных вобразаў, абрадаў і асоб, якія так або інакш паўплывалі на ягоны светлагляд. Таёмнічыя і магічныя сімвалы-літары таксама паспрабаваў асэнсаваць Юрый Якавенка ў графічнай нізцы "Руны".

Адзінства поглядаў і супольная праца гэтага гродзенскага мастака і італьянскага майстра Джуліяна Якамучы дала магчымасць пабачыць свет новаму выданню знакамітай кнігі Міколы Гусоўскага "Песня пра зубра", якое надрукавана ў горадзе Сан Бенедэта-дэль Тронта. Гэтым выданнем Юрый Якавенка вырашыў выправіць гістарычную несправядлівасць. Калісьці ў далёкім XVI стагоддзі Гусоўскі ў складзе дыпламатычнай місіі трапіў у Рым. У той час там кіраваў Папа Леў X — вялікі прыхільнік мастацтваў. Менавіта для Папы, які пажадаў даведацца пра паляванне на зуброў, і быў

створаны ў 1522 годзе твор "Песня пра постаць, дзікасць зубра і паляванне на яго". З прычыны смерці заказчыка кніга пабачыла свет не ў Італіі, а, пры дапамозе каралевы Боны Сфорцы, у Кракаве.

Казіны пергамент, 13 арыгінальных афартоў на паперы ручной работы з няроўнымі краямі і непаўторны пах сапраўднай "жывой" кнігі... — вось вынік гэтай далёка не простага працы. У лістападзе 2008 г. з Італіі было прывезена 130 такіх экзэмпляраў, з якіх па адным асобніку было падарана Нацыянальнай бібліятэцы краіны, Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Гісторыка-археалагічнаму музею ў Гродне, Кракаўскай бібліятэцы імя Чартарыскіх. Адна кніга была ўрачыста перададзена міністрам замежных спраў Рэспублікі Беларусь С.Мартынавым Папе Рымскаму Бенедзікту XVI. Сімвалічным з'яўляецца і той факт, што прэзентацыя выдання прыслела да святкавання 1000-годдзя леталіснай Літвы і супадае з 600-годдзем устанавлення запаведнага рэжыму ў Белавежскай пушчы.

Аляксандра ДУБРАВІНА
Гродна

Хто ў шаліку Бэндэра?

“Сеанс адначасовай гульні” Уладзіміра Кур’яна

мя Уладзіміра Кур’яна даўно ўжо асацыіруецца не толькі з Нацыянальным акадэмічным тэатрам імя Я.Купалы, дзе ён працуе загадчыкам музычнай часткі, але і з... фантазіяй — прытым, што яго опера “Фантазія”, напісаная 25 гадоў таму і цяпер перапрацаваная, так і не ўбачыла пакуль святла рампы. Проста, фантазія — звыклы стан душы гэтага творцы. Здаецца, ён ніводнай ноты не можа напісаць “проста так”, абавіраючыся выключна на прафесіяналізм, атрыманы ў класе народнага артыста Беларусі Дзмітрыя Смольскага. Кожны твор — на мяжы немагчымага, як ні ў кога іншага, з дзёркімі выдумкамі, але без эпатажу. Затое — з усмешлівай хітрынкай, быццам прыхаванай вусамі. Усё гэта напоўніцу змаглі ацаніць тыя, хто прыйшоў на аўтарскі вечар кампазітара ў Беларускаю дзяржаўную філармонію.

Прышлі, дарэчы, не толькі музыканты і купалаўцы, што цалкам зразумела, але і самая размаітая моладзь. Шчыльна запоўніўшы галёрку, хлопцы шапталі літаральна пасля кожнага нумару: “У, прыкольна!” Жартавалі і выканаўцы, у адпаведнасці з музыкай парушаючы правілы высокага акадэмізму. Было бачна, з якім задавальненнем яны граюць-спяваюць найсклада-

ныя кампазіцыі, багатыя на разнастайныя ноў-хаў, што патрабавалі уважлівага развучвання і добрай адрэцэпіраванасці.

Калі п’еса называецца “Залатая ліхаманка”, а выканаўцы, паводле задумы кампазітара, павінны яшчэ тупаць, расквашацца, “мыць пясок” у валторнавых раструбах-“тазіках”, дык ці можна рабіць гэта ў класічных фраках? Толькі ў

дзінсах, красоўках ды каўбойскім капелюшы! А калі цымбальны ансамбль “Лілея” Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі выконвае “Сеанс адначасовай гульні”, дык ці можа Яўген Гладкоў “у ролі” Астапа Бэндэра з’явіцца без кепкі і доўгага белага шаліку? Вядучая Вольга Савіцкая справядліва дала гэтым “гульням” навуковае азначэнне: інструментальны тэатр. Дадамо, гэты напрамак апошнім часам атрымаў у Еўропе вялікую папулярнасць, і кампазіцыі У.Кур’яна — траплянне “ў яблычак” найноўшых сусветных тэндэнцый. Але ж колькі ў яго

творах адметна-беларускага і менавіта — кур’янаўскага! І колькі балючых, трагічна шчымлівых нотак у ягоным Канцэрце для цымбалаў (салістка Вераніка Прадзед, якая штораз знаходзіць у ім новыя глыбіні, гэтым разам прапанавала напружана спрэсаванае пульсаванне думкі — на мяжы то з эйфарыяй, то з дэпрэсіяй), колькі стрыманай высакароднасці ў “Малітве” на верш Я.Купалы (выкананне твора кампазітар прысвяціў памяці нядаўна памерлай матулі)!

Апошнім творам, як і фрагментам з оперы “Фантазія”, кампазітар дырыжыраваў сам — вельмі кідка, тэатральна, але без пазёрства. А ў ролі оперных артыстаў выступала “сяброўская зборная”, складзеная з удзельнікаў хору “Класіка” Рэспубліканскага каледжа пры БДАМ, хору Храма Аляксандра Неўскага пад кіраўніцтвам Сяргея Смольскага і ансамбля “Класік-Авангард”. Паказана было відэафрагмента мала, публіка прагла працягнуць — усёй оперы цалкам на опернай сцэне. Ці хаця б — на Купалаўскай, з запрашэннем салістаў і артыстаў аркестра. Ну не павінны выдатныя творы ляжаць “у сталах” кампазітараў ці станавіцца прадметамі “аднаразовага карыстання”? Калі папулярнызаваць не проста беларускае, а менавіта лепшае беларускае, дык агітаваць за яго не давядзецца. Але ж трэба для пачатку, каб з гэтым лепшым пазнаёмілася шырокая грамадскасць, а не толькі спецыялісты.

Фота Віктара ЗАЙКОЎСКАГА

Джаз, джэм і этна

Ласкавае мора, спелы вінаград і начная прахалода... Такі прыемны фон у фестывалю джазавай і фальклорнай музыкі “Джаз-Кактэбель”, які ўжо сёмы год запар праходзіць на крымскім беразе, у гарадскім пасёлку Кактэбель. Цягам усіх сямі гадоў на пляцоўках фестывалю выступалі гранды сусветнай джаз-сцэны, але толькі сёлета наша краіна была прадстаўлена настолькі шырока. Чатыры беларускія гурты, абсалютна розныя, але, у той жа час, як сказаў пастаянны вядучы фестывалю Аляксей Коган, — у нечым вельмі падобныя: творчай свабодай, разняволенасцю, жаданнем ісці сваім шляхам.

Пятніцу на фестывалі адкрывалі беларусы: на дзённай сцэне выступаў гурт “Акапа” — прадстаўнікі моднай цяпер плыні “этнаджаз”, выпускнікі Мінскага

дзяржаўнага музычнага вучылішча імя М.Глінкі, і перш за ўсё — абаяльныя дзяўчыны... Гурт пачаў знаёміць фестывальную публіку з адаптаваным праз джаз беларускім фальклорам...

А прадоўжылі гэтую дзею чараўнікі з этна-трыо “Троіца”. Голас Івана Кірчука адносіў слухачоў з берага мора то да палескіх балот, то да паўночных азёр, то ў глыбіні белавежскага лесу. Вядучыя фестывалю з захапленнем называлі “Троіцу” беларускімі народнымі “Pink Floyd” і пералічвалі інструменты, якія выкарыстоўваюць музыканты: домра, цітра, смык, корбавая ліра, акарына, жалейка, варган. У сваім выступленні музыкі выконвалі як песні з вядомых альбомаў, так і зусім новыя, яшчэ не запісаныя. Да слова: звяртаўся да публікі Іван Кірчук выключна па-беларуску, і ўсе яго чудова разумелі.

Хэдлайнерамі ж гэтага фестывальнага дня былі яшчэ два беларускія гурты: фрык-кабарэ-бэнд “Сярэбране вяселле” і “Cherry Vata”.

“Сярэбране вяселле” здзівіла публіку новымі строямі, цэлым чамаданам разнастайных аксесуараў і лялек, а галоўнае — новымі песнямі. Чаго толькі вар-

тая кавер-версія песні гурта “Radiohead” — “No surprises”! Аднак сюрпрызы былі. Музыканты настолькі авалодалі ўвагай публікі, што час выступлення па сет-лісце і час выхаду на “біс” зраўняліся. “Cherry Vata” ж закрывалі пятнічную праграму: музыканты выйшлі на сцэну амаль у дзве гадзіны ночы. Між іншым, гэта адзіны беларускі калектыў, які выступае на фестывалі другі год запар.

Так скончыўся беларускі дзень фестывалю. Аднак многія музыканты засталіся ў Кактэбелі, каб злавіць апошнія проміны ласкавага крымскага сонца, пакупацца ў моры і, галоўнае, — паўдзельнічаць у традыцыйным нядзельным джэме, які і закрываў фестывальную сцэну да верасня наступнага, 2010, года.

Фёдар АЛЬХОЎСКІ
Фота Настассі ВАСІЛЬКОЎСКОЙ
На здымках: пад час выступлення “Сярэбранага вяселля” і этна-трыо “Троіца”.

“Ціхая” і “пранізлівы”

Горныя вандроўкі гітары і акардэона

Дуэт салістаў Гомельскай абласной філармоніі — гітарыста Ігара Шошына і акардэаніста Дзмітрыя Міроненкі — нядаўна атрымаў узнагароды на двух гітарных фестывалях у Італіі. А ў сярэдзіне кастрычніка ён паказаў сваю праграму, незвычайную па складзе інструментаў, у нашай сталіцы.

Шлях гамельчан у італьянскія гарады Ф’юджы і Тодзі пралягаў праз сем краін, з прыпынкамі ў Празе, Вене, Вероне, Венецыі, Рыме, Ватыкане. Музыканты вырашылі падарожнічаць на аўтамабілі, каб сумясціць карыснае з прыемным: не толькі сябе паказаць, але і свет паглядзець. Дарэчы, для кожнага з іх гэта была далёка не першая замежная паездка: на творчым рахунку І.Шошына — арганізацыя і творчае кіраўніцтва Міжнародным фестывалем “Рэнесанс гітары” ў Гомелі, за плячыма больш маладзейшага Д.Міроненкі — перамогі на міжнародных конкурсах. Дый дуэтам яны выступалі не толькі на радзіме, але і ў Расіі, Украіне, Польшчы, Чэхіі.

Сумяшчэнне “ціхай” гітары з “пранізлівым” акардэонам многім здаецца немагчымым. Але гомельскі дуэт змог зрабіць такія аранжыроўкі і знайсці такі баланс паміж тэмбрамі, што праслухоўваецца кожны з інструментаў і музыканты без аніякіх пераходаў могуць дэманстраваць свае магчымасці. Выконваюць яны не толькі пералажэнні, але і аўтарскія творы І.Шошына, некаторыя з іх былі спецыяльна напісаны для паездкі ў Італію. Невыпадкава Ігар узнагароджаны фестывальным дыпламам і прызам горада Ф’юджы за ўнёсак у развіццё гітарнага мастацтва.

— Дзённыя выступленні і майстар-класы фестывалю “Citta di Fuggi”, — распавялі музыканты, — праходзілі ў канцэртных залах і гатэлях, творчыя вынікі штовечар падводзіліся на гала-канцэртах на плошчы. А вось фестываль “Suoni dal legno” сваёй пляцоўкай абраў утульны дворык высока ў гарах, сярод вузенькіх вулачак са старадаўняй архітэктурай. Увечары той напаўняўся аурой таямнічай, загадкавай мінуўшчыны, і граць у такіх незвычайных умовах было асабліва прыемна, тым больш, што публіка неаднаразова выклікала нашых музыкантаў на “біс”.

30 верасня ў Палацы Рэспублікі свой сольнік прадставіць непараўнальная Лайма Вайкуле. Напярэдадні прыезду спявачку гарача віталі журналісты, сабраўшыся на on-line-канферэнцыю з ёй.

Лайма on-line

Цягам гадзіны Лайма шчыра дзялілася сваімі сакрэтамі прыгажосці, шчодраспавядала, як рыхтуецца да канцэртаў, бавіць вольны час. Нават дала жартоўна-“віртуальную” кансультацыю аднаму з “акул п’яра”, які пачаў дэманстраваць спявачцы свае вакальныя даныя.

Карэспандэнта “К”, запрошанага разам з іншымі журналістамі на канферэнцыю калегамі з прэс-цэнтра “Комсомольской правды в Белоруссии”, цікавілі, вядома, найперш творчыя пытанні, багаты фестывальна-конкурсны вопыт эстраднай прымадонны, які мог бы быць запатрабаваны арганізатарамі і ўдзельнікамі нашага “Славянскага базару ў Віцебску” (нагадаем, сёлета Лайма ўзначальвала журы гэтага конкурсу) і іншых прэстыжных форумаў.

Беларускім спевакам, на думку Л.Вайкуле, не хапае стылістаў, якія працавалі б з імі. Яна нават выказала згоду правесці майстар-клас для нашых эстрадных салістаў, прапрацаваўшы з імі над сцэнічным вобразам, навучыць уменню як мага больш выйгрышна падаваць свой талент:

— З Беларусі на тую ж “Новую хвалю” звычайна едуць вельмі доб-

рыя вакалісты, але ім трэба спяваць крыху ў іншай манеры, быць незвычайнымі, своеасаблівымі. Галасы ў іх ёсць, патрэбна менавіта манера, творчы крэатыў. Мабыць, так адбываецца таму, што ў іх няма стылістаў, яны быццам баяцца адрознівацца ад іншых, імкнучыся да стандарту. Што ж да “Славянскага базару ў Віцебску”, дык не мне крытыкаваць рэжысёрскія плюсы-мінусы конкурсных праграм гэтага фестывалю, які заўсёды вабіць адчуваннем свята. Калі людзі шукаюць, дык абавязкова знаходзяць... Патрэбны, мабыць, нейкі перадконкурсны этап, калі б моладзь рэцэпіравала не толькі з Нацыянальным канцэртным аркестрам Беларусі, але і з усёй рэжысёрска-пастаноўчай групай. Запэўніваю вас: дайце мне таленавітага беларускага спевака, і я дапамагу яму стаць асаблівым. Калі ласка, звяртайцеся! Бо гэта — праца. Цудаў не бывае, над усім трэба працаваць. Калі я пачынала, дык усё шукала сама, мне не было да каго звярнуцца. А сёння — іншыя ўмовы. Было б толькі жаданне!

(Заканчэнне. Пачатак у № 38.)

Мовай цела

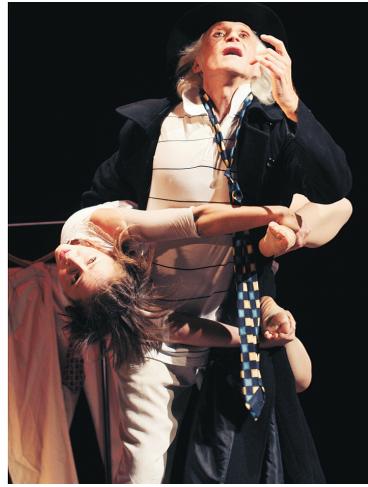
Традыцыйна шырыцца ў рамках “Белай вежы” і прадстаўніцтва пластычных спектакляў. І варта адзначыць, што калі раней гэта былі зьольшага замежныя калектывы, то сёлета сваё мастацтва прадэманстравалі і нашы творцы: у афішы фестывалю брэстаўчане пабачылі такія калектывы, як Група сучаснай харэаграфіі “ТАД” з Гродна, Узорная студыя сучаснага танца “Паралелі” з Віцебска. Яны, “выгадаваныя” на Міжнародных фестывалях сучаснай харэаграфіі ў Віцебску, прадэманстравалі нам тэатральнае дзейства, якімі рухаецца сёння гэты від мастацтва.

Але ж былі ў праграме фестывалю і спектаклі, што нельга назваць “сучаснай

Праспэра”. Дарэчы, гэты тэатр некалькі гадоў таму атрымаў Гран-пры “Белай вежы” за вулічны “Вішнёвы сад”, чым стварыў прэцэдэнт: вулічныя пастаноўкі пачалі заваёўваць у рамках фестывалю сваё пачэснае месца ўпоравень з іншымі.

“На вуліцу” сёлета выйшаў і гаспадар фестывалю: Брэсцкі акадэмічны тэатр драмы прадставіў “Мару пра Дон Кіхота” паводле знакамітага рамана Мігеля Сервантэса. Аляксандр Козак, які выступіў у якасці рэжысёра спектакля, чуйна ўспрымае тэатральныя тэндэнцыі — відаць, таму яго і “пацягнула” на плошчу, каб даць магчымасць маладым акцёрам тэатра паспрабаваць іншую, “інтэрактыўную”, форму кантакту з глядачамі. Варта адзначыць, што эксперымент гэты аказаўся не толькі цікавым, але і ўдалым з

маадносінах класікі і сучаснасці і пра тое, дзе ж знаходзяцца тыя межы рэжысёрскіх эксперыментаў, якія дазваляць класічнаму твору не пазбавіцца канчаткова ўласнага аблічча. Як ні дзіўна, неаднойчы пад час фестывальных спектакляў узнікала думка пра тое, што калі да творчай спадчыны Мікалая Гоголя падыходзіць паважліва і не намагацца ні асучасніваць аўтара, ні спрабаваць зрабіць яго “больш даступным” для сучаснага гледача, а проста ўважліва чытаць тое, што напісана, ажажацца, што... Гоголь — сучасны аўтар! Жарты жартамі, але акурат гэтую думку неслі, кожны — па-свойму, два самыя яркія спектаклі сёлетняга фестывалю: “Гоголь. Вечары. Частка I” Цэнтра імя У.Мейерхольда і “Рэвізор” Гомельскага абласнога драматычнага тэатра.

“Лаліта Долі” “Тэатра Нікалі” (Польшча).

існавання акцёраў таксама была вылучана як рыса, што падкрэслівала высокую сцэнічную культуру спектакля. Нездарма ў сувязі з ім узгадваўся гэты ж “традыцыйны” паводле свайго сцэнічнага рашэння спектакль “Гора ад розуму” Беларускага драматычнага тэатра, які некалькі гадоў таму атрымаў Гран-пры “Белай вежы”.

Але, канешне ж, і гомельскі “Рэвізор” не стаў выключэннем адносна таго, што даў магчымасць ярка праявіць сябе акцёрам, дзе на першым месцы, безумоўна, аказаўся Хлестакоў у выкананні Сяргея Юрэвіча. Бліскачае акцёрскае існаванне, у нечым эксцэнтрычнае, але кожную хвіліну сцэнічнага часу — вострае, чуйнае, яно прывяло да таго, што мы ўбачылі вечнага гульца, для якога пастулат “Усё

“Белая вежа”: варыяцыі прачытання

Дон Кіхот шукае вятрак, або “Наглядны дапаможнік” без намёкаў

Частка II

харэаграфіяй” у чыстым выглядзе. Яны паказалі нам надзвычай модны сёння накірунак творчасці, у якім з’ядноўваецца драматычнае і пластычнае мастацтва ў адзінае тэатральнае дзейства, пакліканае справакаваць гледача на пэўныя філасофскія роздумы і, адначасова, зачараваць яго геаметрыяй і рытмам пластыкі. Такімі аказаліся “Служанкі” Драматычнай групы з Арменіі, дзе ўсіх скарыла фінальная сцэна смерці герайн, вырашаная ў вобразна-метафарычным ключы; “Прадам дом, у якім ужо не магу жыць” польскага тэатра “КТО”, пабудаваны на даведзенай да механістычнай рытмізацыі ўсяго жыццёвага цыкла чалавека — ад яго нараджэння і да смерці.

Але самым яркім прадстаўніком пластычных спектакляў стала “Лаліта Долі” кракаўскага “Тэатра Нікалі”, дзе перад намі паўстала сцэнічная версія знакамітага рамана Уладзіміра Набокава. Акцёры прапанавалі сваё, арыгінальнае, бачанне герою: Лаліта выглядае маленькай дзяўчынкай-“мауглі”, якая, з аднаго боку, імкнецца да ўласнай дрэсуры, жадаючы рабіць усё як найлепш, але, разам з тым, разглядае ўсё як своеасабліваю гульню, дзе ёй часам вельмі хочацца ўзяць ва ўласныя рукі бізун “дрэсіроўшыка”. Гумберт жа ў гэтай гульні выступае саманадейным і пахадлівым цынікам, чые амбіцыі толькі распальваюць успышкі супраціўлення яго “хатняй жывёліны”.

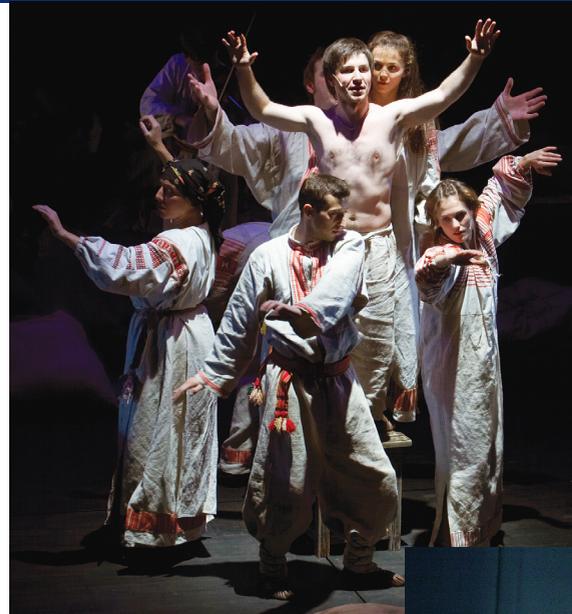
пункта гледжання таго, што акцёры, трапіўшы ў іншую, нязвыклую для сябе, адкрытую тэатральную прастору, дзе няма традыцыйнай сцэны-скрыні, што забяспечвала б ім “тылы”, не разгубіліся і змаглі не толькі асвоіць хадулі, але і, больш важна, — знайсці кантакт з глядацкай аўдыторыяй. І іх навыкі псіхалагічнай драматычнай ігры, спалучаныя са спецыфікай вулічных прадстаўленняў, дзе важную ролю адыгрывае выяўленчы, візуальны шэраг, стварылі яркія вобразныя сплаў, апафеозам чаго стала з’яўленне ветракоў як нязбытнай мары аб высакароднасці і “адпусканне” самага маленькага з іх у нябесную далячынь...

**Гоголь forever!
Чытайце, там усё
напісана**

Як ужо адзначалася, сёлетнюю “Белую вежу” арганізатары прысвяцілі 200-годдзю з дня нараджэння Мікалая Гоголя. І, натуральна, у праграме фестывалю цэлы шэраг работ звяртаўся да творчасці гэтага знакамітага аўтара.

Спадчына Гоголя, нават калі гэта не драматургічныя творы, — надзвычай тэатральная, і як плён — цэлая галерэя яркіх акцёрскіх вобразаў, што паўсталі перад намі ў спектаклях. Сярод найбольш цікавых работ, тонкіх, прасякнутых жывой гоголеўскай іроніяй і, адначасова, шчымымівай любою да такіх недасканалых і далёкіх ад абсалюту “маленькіх людзей”, вылучаюцца два спектаклі. Першы — “Запіскі звар’яцелага, або Саната для вяланчлі і фартэпіяна” Бакінскага камернага тэатра, у якім вядомы ўсім трагічны лёс Папрышчына акцёр Ш.Гусейнаў падае нам як пераўтварэнне звычайнага, нічым не заўважнага, дробнякага і шэранькага чыноўніка... у асобу, што ўсведамляе значнасць “чалавечага фактару”, “прачытваючы” гісторыю яго вар’яцтва ў трыумф чалавечага духу, няхай нават у такой хваравітай форме. Другі акцёрскі спектакль, што прыцягнуў да сябе ўвагу, — “Сварка”, якая сталася незалежным акцёрскім праектам Усевалода Чубенкі, дзе ён разам з акцёрам Алегам Емельянавым наўмысна адмовіўся ад рэжысуры ў сучасным яе разуменні і прадставіў гледачам варыянт “чыстага” прачытання гоголеўскага тэксту: так, нібыта два сярэднія рукі чыноўнікі проста разбіраюць судовыя справы і, унікаючы ў паперы, паступова самі загульваюцца ў сваіх падсудных.

Сёлетняя “Белая вежа” дала свой адказ на спрадвечную дыскусію аб узае-

“Гоголь. Вечары. Частка I” Цэнтра імя У.Мейерхольда (Расія).

Маскоўскага спектакля ў фестывальнай афішы наша крытыка чакала з падвойным інтарэсам: хацелася паглядзець, якім чынам рэжысёр Уладзімір Панкоў, што летась паставіў на Купалаўскай сцэне чэхаскае “Вяселле”, увасабляе пастулаты дэклараванай ім саунддрамы дома, на сваёй тэрыторыі. І спектакль не расчараваў: “Вечары” аказаліся тым “наглядным дапаможнікам”, дзе гарманічна спляліся рэжысёрская тэорыя і тэатральная практыка. На сцэне перад гледачамі паўстала прыгожае, гарманічнае дзейства, працяглае і крыху медытатывнае, як сама ўкраінская песня, што ліецца над зямлёй, то крыху сціхаючы, то зноў набіраючы моц. І ў гэтай складанай сцэнічнай канструкцыі абсалютна па-гоголеўску змяшаліся ява і сон, рэальнасць і народная фантазія, сталі адным дзяўчыны і русалкі, а “тиха украинская ночь” раптам абсалютна нечакана ператварылася ў “бунт, бессмысленный и беспощадный”, што згас гэтак жа імгненна, як і ўзнік. І вось ужо зноў перад намі будзённасць, звычайнае застолле. Ды толькі мы, людзі ў зале, глядзім ужо на гэтых персанажаў, бы на прэрэваратняў, якія, самі таго не ведаючы, паказалі нам іншыя свае абліччы, далёка не заўсёды чалавечыя.

“Служанкі” Драматычнай трупы (Арменія).

“Мара пра Дон Кіхота” Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы.

“Рэвізор” Гомельскага абласнога драматычнага тэатра.

Калі Панкоў максімальна чуйна паставіўся да пошуку саунддрамнага эквіваленту музычна-меладыйных вібрацый гоголеўскіх гісторый, дык Лідзія Манаква, рэжысёр “Рэвізора”, галоўным “прыёмам” абрала максімальна ўніклівае прачытанне самога аўтарскага тэксту. І, як зазначалі пад час абмеркавання крытыкі, адным з галоўных здабыткаў спектакля стала тое, што, ні на крок не адышоўшы ад гоголеўскага тэксту і яго стылістыкі, яна здолела знайсці для яго абсалютна цяперашняе сцэнічнае гучанне. Спектакль вырашаны ў традыцыйнай манеры, без знешняга знарччывага асучаснівання і ўвядзення “намёкаў” на XXI стагоддзе, але ж гэтая традыцыйнасць

наша жыццё — гульня” не фармальны. І Хлестакоў Юрэвіча скарае, чаруе і ўлюбляе ў сябе ўсіх, у тым ліку і гледачоў у зале, менавіта гэтай сваёй шчырасцю гульнівай імпрывізацыі, той дзіцячай непасрэднасцю, з якой ён глядзіць на свет вакол сябе і ў якой няма нават намёку на зламьнасць. Але ж, нягледзячы на моцны акцёрскі тэмперамент, Юрэвіч не ператварае сцэнічную дзею ў “монаспектакль”, і поруч з ім паўстае шэраг яркіх заўсёднай гарадка, сярод якіх галоўны — гараднічы ў выкананні Аляксея Бычкова, што таксама не-не — ды і падкупляе наўняўнай шчырасцю сваіх маніпуляцый і ў фінале вырастае ў насамрэч трагічную фігуру абаяльнага чалавека, які не здолеў разгледзець перад сабой “пустэчу”.

* * *

“Белая вежа-2009” завяршылася — чакаем цябе, “Белая вежа-2010”! За гэтымі традыцыйнымі развіталымі словамі для беларускіх тэатраў, акрамя іншага, хаваецца і свая праўда. Мы сапраўды штогод чакаем фестываль, але не толькі таму, што “так прынята”: сёння “Белая вежа” сталася месцам, дзе мы можам “зверыць” наш тэатральны пульс з тым, што адбываецца ў свеце. А без гэтага, як казаў Гоголь, “сумна жыць на свеце!”.

**Тацяна КОМАНОВА,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Брэст — Мінск**

Базіс рэгіёна: аўтаматызацыя і камп'ютэрывацыя ўстаноў культуры

2009 года ўпраўленнем культуры аблвыканкамаў патрэбна было завяршыць працу па аўтаматызацыі музейных устаноў, аснашчэнні іх комплексам тэхнічных сродкаў і доступам у сетку Інтэрнет. Як пераканаўся пад час камандзіроўкі, аўтаматызацыя і камп'ютэрывацыя ў музейных установах Петрыкаўшчыны, на жаль, як след не наладжана.

тны, падавалася б, набор аргтэхнікі: сканер, прынтэр, капіравальны апарат. Музейшчыкі кажуць, што ім даводзіцца самім раздрукоўваць матэрыялы для інфармацыйных паведамленняў, рабіць фотаздымкі за свой кошт, а таксама “ў хатніх умовах” рыхтаваць рэкламныя паведамленні.

Словам, пра выніковую працу ўстановы казаць не выпадае. Хаця б з тае нагоды, што стварэнне адзінага банка даных музейных прадметаў,

цыйным рэсурсам. Але пра такую “раскошу” петрыкаўскім музейшчыкам застаецца толькі марыць. Шкада, бо брэндаў тут хапае...

Напрыклад, на Петрыкаўшчыне нарадзіўся славуты дзед Талаш. Чым не варыянт? Але пра рэкламную паспяховасць гэтага брэнда, натуральна, казаць можна толькі пры наяўнасці новых камунікацыйных тэхналогій, без чаго няма гаворкі пра стварэнне адпаведнай турыстычнай

Установа была адкрыта яшчэ за савецкім часам, у 1989 годзе, і сталася тады яркай візітоўкай раёна. Тут ёсць тры вялікія музейныя аб'екты. Адзін з іх — хата дзед Талаша. Праўда — не аўтэнтычная: сапраўдную ў 1920 годзе спалілі палякі. Ва ўзноўленай будыніне з уласных рэчаў знаяга героя коласавіцкай “Дрыгвы” — толькі куфар. Але ўвесь інтэр'ер узноўлены па ўспамінах сваякоў ды аднасяльчан і дакладна сведчыць, у

Дзед Талаш і сучасная інфармацыйная прастора

Развіццё музейнай справы ў наш час — прырытэтны напрамак па захаванні і зберажэнні багатай культурнай спадчыны Беларусі. Але ў эпоху інфарматызацыі музей паступова робяцца не толькі скарбніцамі гісторыі народа, але і тымі турыстычнымі аб'ектамі, якія прыцягваюць увагу сваіх ды замежных турыстаў. І, зразумела, тут без камп'ютэрных тэхналогій абыйсціся папросту немагчыма. Бо музей без прэзентацый, без электроннага гісторыка-краязнаўчага гіда, без сваёй старонкі ў Інтэрнеце проста не зможа выжыць у сённяшніх рынковых умовах. Наведвальніку хочацца не толькі ўбачыць і пачуць пэўную інфармацыю ад экскурсавода — яму хочацца дакрануцца да аўтэнтычных рэчаў Янкі Купалы або дзед Талаша, уважліва папрактарным экране ці экране камп'ютэра ўбачыць сцяжыны, якімі хадзіў партызанскі атрад Васіля Каржа. Карацей, музей сёння павінен быць адкрытым ва ўсіх значэннях гэтага слова і прывабліваць наведвальнікаў развітай інфраструктурай і найноўшымі інфармацыйнымі тэхналогіямі. Тым музейным установам культуры, што ігнаруюць дадзеную “аксіёму”, на канавана “гібець” на перыферыі зацікаўленасцей патэнцыйных турыстаў.

Узнятыя пытанні з'яўляюцца прырытэтнымі і для канкурэнтнага развіцця клубных, бібліятэчных устаноў, якія таксама з'яўляюцца іміджаўтваральнымі для кожнага рэгіёна.

Нагоды для камандзіроўкі ў Петрыкаўскі раён сталася пытанне аўтаматызацыі і камп'ютэрывацыі музейных устаноў Гомельскай вобласці. Паводле звестак, агучаных у час сёлетняй выніковай калегіі Міністэрства культуры, у гэтым рэгіёне не былі аўтаматызаваны 12 музеяў, а гэта значыць — не было выканана рашэнне калегіі ад 27 верасня 2007 года № 115 п. 2.7. Паводле яго, да 1 чэрвеня

І мары пра тэрмінал...

На Петрыкаўшчыне існуе дзве музейныя ўстановы: краязнаўчы музей — у райцэнтры і Дом-музей дзед Талаша — у вёсцы Навасёлкі. Спяраша, наведваў гарадскую ўстанову культуры. Петрыкаўскі краязнаўчы музей адкрыў свае дзверы не так даўно: у канцы 2007 года. Будынак, дзе камерцыйная арганізацыя планавала стварыць краму, выкупілі гарадскія ўлады. Цяпер у чатырох музейных залах экспануюцца шматлікія прадметы побыту петрыкаўцаў ад старажытнасці да нашага часу.

Адна зала на другім паверсе прызначана для зменных экспазіцый. І тут цяпер — выстаўка ваенных галаўных убораў розных часоў з прыватнай калекцыі, сапраўдны “эксклюзіў” музея. Наведвальнікі за сімвалічную плату ў 500 рублёў могуць сфатаграфавалі ва ўпадабаным імі ўборы, да прыкладу — у в'етнамскім коркавым шлема. Ахвотных, як кажа навукова супрацоўнік музея Зінаіда Шыльцова, вельмі шмат.

— На 2013 і 2014 гады, згодна з Рэспубліканскай праграмай “Развіццё Прыпяцкага Палесся”, у нас заплававана стварыць побач з музеем экспазіцыю “Драўлянае дойлідства” пад адкрытым небам, — кажа начальнік аддзела культуры Петрыкаўскага райвыканкама Наталля Кандрацьева. — У яе афармленні возьмуць удзел лепшыя майстры гомельскага Палесся.

Але, на жаль, ва ўстанове культуры адсутнічае камп'ютэр і стандар-

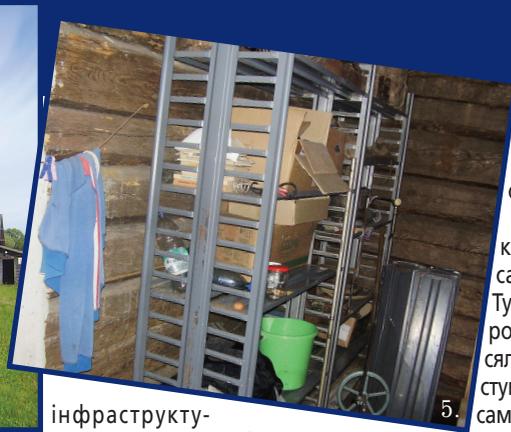
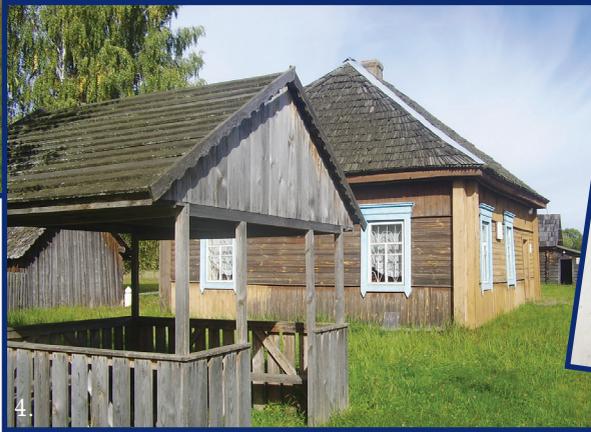
праца па ўліку і захаванні Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь, пра што, зноў-такі, гаварылася на выніковай калегіі Міністэрства культуры, немагчымыя без камп'ютэрага забеспячэння. І яшчэ: калі б быў Інтэрнет, патэнцыйныя музейныя наведвальнікі не толькі горада, але і раёна і вобласці маглі б без перашкод даведацца пра унікальную выстаўку галаўных убораў вайскоўцаў.

Невялікая рэмарка. Калі дапісваў гэты раздзел, стэлефанаваліся з галоўным спецыялістам па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Гомельскага аблвыканкама Сяргеем Разанавым, які паведаміў, што, па яго даных, камп'ютэр у Петрыкаўскім краязнаўчым музеі ёсць — яшчэ па стане на 1 студзеня 2009 года. Дык куды ж ён, спадарове, знік?..

Па словах начальніка аддзела культуры Наталлі Кандрацьевай, камп'ютэр у музеі сапраўды быў, але зламаўся. У хуткім часе з аблвыканкама павінен “прыйсці” новы.

У межах артыкула хацелася б пагаварыць і вось пра што. Праз стварэнне культурных брэндаў любіць рэгіён Беларусі можа заявіць пра сябе на ўвесь голас. Узорным тут падаецца стварэнне ў Нацыянальным гісторыка-культурным запаведніку “Нясвіж” спецыяльнага інфармацыйнага тэрмінала з унікальным адука-

Ці наладзіш “агрэсіўны маркетынг” без камп'ютэра?

інфраструкту-

ры. Праз падобны брэнд можа быць прадстаўлена і ўся Петрыкаўшчына. Гэта, у першую чаргу, залежыць ад добра наладжанага, а папросту кажучы — “агрэсіўнага маркетынгу”, а таксама ад таго, наколькі якасна музей пазіцыянуе сябе ў адраснай працы з рознымі катэгорыямі наведвальнікаў. Дык можа, з Музеем дзед Талаша ў вёсцы Навасёлкі ўсё так і робіцца? На жаль, пераканаўся, што і тут усё яшчэ нібыта пачатак ХХ, а не ХХІ стагоддзя.

Як адрозніць “жывы” музей?

Дарога да Навасёлкаў — раўнюткі асфальт. Але перад вёскай наша машына збочыла на дарогу да музея. Праехалі колькі метраў яшчэ па асфальце, а далей — цалкам зарослая травой сцежка, так бы мовіць, “партызанская”, па якой “ГАЗель” прабралася з цяжкасцю. Каля музея ў гэтай “дарожнай” траве пасвіўся конь. Указальнік пра тое, што тут можна ўбачыць унікальны музей, калі ехаць з боку Петрыкава, не бачна. Здаецца, дробязі: палявая дарога, няма інфармацыі... Але з такіх драбніц і складаецца нявыкарыстаны патэнцыял, які ніяк не спрыяе развіццю турызму і не ўплывае на рост цікаўнасці патэнцыйных наведвальнікаў музея.

якіх умовах жывы знакаміты нава-сёлкавец.

Побач з хаткай — свіран, таксама адноўлены. Тут прадстаўлены розныя прадметы сялянскага побыту: ступы, жорны, а таксама човен з дубу. І, нарэшце, апошні аб'ект на музейнай тэрыторыі — сапраўдны дом, які пабудоваў дзед Талаш з сынамі пасля грамадзянскай вайны, дзе экспануюцца і асабістыя рэчы сямейнага жыхара Навасёлка, фотаздымкі, дакументы падпольшчыкаў і партызан Петрыкаўшчыны, прадметы ваенных гадоў. Асобнае месца ў экспазіцыі займаюць фотаздымкі дзед Талаша з Якубам Коласам і, зразумела, выданне знакамітай “Дрыгвы”.

Гадавы план, што даводзіцца музею, — самы мізэрны: крыху больш за мільён рублёў. За восем месяцаў бягучага года ўстанова культуры зарабіла 740 тысяч. Пры належна пастаноўленай працы гэтых грошай магло б быць нашмат болей. Не магу не згадаць тут вось пра што: сёлета закуплена частка шыферу для таго, каб перакрыць дах аднаго з музейных будынкаў, на суму ў адзін мільён рублёў. Астатні шыфер плануецца закупіць крыху пазней. На гэта пойдзе мільён шэсцьсот тысяч рублёў, і, як запэўніла мяне дырэктар установы Надзея Муратшына, да пачатку зімы хата дзед Талаша займее новы дах. Зразумела, што зарабляць на вядзенне сваёй гаспадаркі ў рынковых умовах, без падтрымкі райвыканкама, дом-музей не здолеў бы.

У музеі — каля 500 экспанатаў. Месца для фондасховішча — прыстасаваная “камера”.

— Пагаджаюся, даўно ў Музеі дзеда Талаша не было рамонту, — кажа начальнік аддзела культуры Петрыкаўскага райвыканкама Наталля Кандрацьева, — але мы змаглі прапісаць гэты аб'ект у праграме "Развіццё Прыпяцкага Палесся". Спадзяёмся, што з дапамогай апошняй зробім капітальны рамонт дома-музея, а можа, абсталюем для наведвальнікаў сядзібу Талаша.

Усё гэта добра, і планы на перспектыву ў кіраўніцтва ёсць. "Ажыўляць" музей, неаспрэчна, трэба. Каб

жанчына, што раней тут працавала, сышла на пенсію, а новы супрацоўнік усё ніяк не з'явіцца. Зацікавіць мясцовых жыхароў не ўдаецца, а з Петрыкава ахвотных ездзіць сюды штодня на працу таксама няма...

РДК без мультимедыя

У час камандзіроўкі пераканаўся: праблемы з выкарыстаннем найноўшых інфармацыйных тэхналогій "цягнуць" за сабой

350, сёлета плануецца асвоіць 500 мільёнаў. Цяпер вядуцца ўнутраныя работы, рамонт фасада, танцавальнай і глядзельнай залаў.

— Увогуле, будаўніцтва ў нас у раёне ідзе шпаркімі тэмпамі, — падхоплівае Наталля Кандрацьева. — Акрамя грошай на рамонт РДК, 300 мільёнаў пайшло на Навасёлкі —

най студыі Петрыкаўскага РДК Яна Жукавец і адначасова адказная за Інтэрнет і камп'ютэр, толькі для набору тэксту, пошуку сцэнарыяў і фанаграм у Сеціве. І ўсё? І ўсё!

Няма тут сваёй вэб-старонкі, няма віртуальных прэзентацый шматлікіх творчых калектываў, няма і спробы зрабіць прэзентацыйныя мерапрыемствы з дапамогай мультимедыйных тэхналогій. Яна Жукавец сама асвоіла і камп'ютэр, і Інтэрнет, бо на адпаведных курсах не вучылася. І ёй таксама даводзіцца раздрукоўваць фота і запрашалынікі за свой кошт, як і супрацоўнікам Краязнаўчага музея, бо каляровага прынтэра ў ДOME культуры няма. У адказ на гэта дырэктар РДК Нэлі Кудравец кажа, што спачатку трэба адрамантаваць Дом культуры і стварыць усё ўмовы для працы, а пасля ўжо заняцца мультимедыйнымі тэхналогіямі.

Яшчэ горшая "замалёўка з натуры" — у Раённым арганізацыйна-метадычным цэнтры, што размешчаны ў РДК. Як распавяла метадыст Галіна Бабіч, якая цяпер выконвае абавязкі дырэктара РАМЦ, у іх хоць і ёсць камп'ютэр, але ён не падключаны да Інтэрнета. Таксама хацелася б рабіць здымкі лічбавым фотаапаратам, запісваць на лічбавы дыктафон тыя ж аўтэнтычныя народныя калектывы, якія ёсць у раёне... Але ўсяго гэтага немагчыма дасягнуць пры наяўнай матэрыяльнай базе: стары касеты магнітафон, стары фотаапарат...

Пабыўаў яшчэ ў двух дамах культуры. У Конкавіцкім сельскім доме народнай творчасці няма ні камп'ютэра, ні, зразумела, Інтэрнета, хоць часткова культработнікі знаходзяць выйсце ў тым, што карыстаюцца ПК, размешчаным у СДНТ бібліятэкі. А вось у Мышанскім ГДК ёсць і першае, і другое. Ды прызначэнне гэтых інфармацыйных тэхналогій тут тое ж самае, як і ў РДК Петрыкава: скачаць інфармацыю, набраць тэкст, правесці рэпетыцыі. Карацей, патэнцыял не выкарыстоўваецца.

Сеціва — ёсць, платных паслуг — няма

Завітаў таксама і ў раённую бібліятэку: пераканаўся, што тамтэйшыя работнікі пачуваюць сябе ў плане інфармацыйных тэхналогій ці не вальней за іншых. Але і тут ёсць шэраг праблемных пытанняў.

Як расказала дырэктар установы і адначасова ЦБС раёна Марыя Цуба, у раённай бібліятэцы ёсць тры камп'ютэры, праўда, адзін з іх зусім стары: 1992 года выпуску. Заўважу, што менавіта на ім бібліятэ-

кары ўводзяць у электронны каталог базы даных пра кнігі райбібліятэкі: тут адлюстраваны ўсе новыя паступленні, пачынаючы з 1995 года. А гэта прыкладна 60 тысяч запісаў. Яшчэ ёсць камп'ютэр у гарадской бібліятэцы ў былым ваенным гарадку, а таксама ў трох аграгарадкаў раёна. Сёлета закуплены яшчэ адзін у вёску Камаровічы.

— Ёсць камп'ютэр у бібліятэцы гарадскога пасёлка Капаткевічы, у аграгарадку "Конкавічы", ёсць у гэтых бібліятэках і Інтэрнет, — сказала Наталля Кандрацьева. — Тое ж самае — у Ляскавічах. Аграгарадок гэтага года "Камаровічы" нядаўна набыў камп'ютэр. Чакаем да канца года яшчэ дзве такія машыны ў бібліятэкі: адну набудзем за кошт пазабюджэтных сродкаў, другую, спадзяёмся, дае абласное ўпраўленне культуры.

Чамусьці з дапамогай камп'ютэраў платныя паслугі аказваюць толькі ў раённай, гарадской бібліятэках і ва ўстанове аграгарадка "Ляскавічы". Ва ўсіх астатніх (а ў некаторых з іх я пабыўаў на наступны дзень камандзіроўкі), нават там, дзе ёсць Інтэрнет, адпаведныя платныя паслугі адсутнічаюць. Кіраўніцтва спасылаецца на тое, што няма касавых апаратаў.

Сельскія жыхары, такім чынам, могуць карыстацца Інтэрнетам і раздрукоўваць патрэбную інфармацыю фактычна бясплатна — ёсць толькі абмежаванне па часе Інтэрнет-пошуку, а інфармацыю шукае заўсёды сам бібліятэкар. Ды ўсё ж зарабляць для ўстановаў культуры сёння — адна з найважнейшых задач. Таму ігнараванне такой магчымасці, пагадзіцеся, здзіўляе.

Як бачна, аўтаматызацыя і камп'ютэрызацыя ўстановаў культуры ў Петрыкаве і на раёне далёка ад ідэалу. Зразумела, што кіраўніцтва мясцовага аддзела культуры вялікую ўвагу надае, у першую чаргу, рамонт РДК і іншых аб'ектаў горада і раёна. І гэта сапраўды неабходна і важна, бо без добрай матэрыяльнай базы казаць пра далейшае развіццё рэгіёна немагчыма.

Але камп'ютэрызацыя — таксама развіццё. Нават новы Дом культуры без адпаведнага інфармацыйна-тэхнічнага забеспячэння не зможа рэалізаваць напоўніцу свой творчы патэнцыял. Што да музеяў, дык тут без інфарматызацыі, без прэзентацый, без выкарыстання Інтэрнет-магчымасцей і камп'ютэрных гісторыка-краязнаўчых гідаў літаральна не выжыць. Думаць пра гэта павінны не толькі музейшчыкі Петрыкаўшчыны. Інакш рэгіянальныя брэндзі так і застануцца рэгіянальнымі і незаўважнымі на агульнабеларускім турыстычным рынку.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Петрыкаўскі раён — Мінск
Фота аўтара

На здымках:

1. Петрыкаўскі краязнаўчы музей;
2. Выстаўка-эксклюзіў галаўных убораў;
3. Пад'язная дарога да Дома-музея дзеда Талаша;
4. Дом, пабудаваны дзедам Талашом і яго сынамі;
5. Фонды Дома-музея ў прыстасаванай каморы;
6. Супрацоўнікі бібліятэкі працуюць з папяровым каталогам;
7. Петрыкаўскі РДК, які цяпер рамонтуюцца;
8. Ноўтбук з выходам у Інтэрнет у РДК пакуль што не выкарыстоўваецца належным чынам;
9. Да камп'ютэра Конкавіцкай сельскай бібліятэкі таксама не бачна чаргі чытачоў.

непадманна палескі дух прысутнічаў, каб на тым чоўне па Прыпяці можна было павандраваць, каб да наведвальнікаў сам "дзед Талаш" выходзіў... Але і тут вясковыя музейшчыкі сутыкаюцца з той жа праблемай, што і іхнія гарадскія калегі: няма камп'ютэра і адпаведнай арганізацыі. Дзе ўжо ж тут казаць пра брэндаўтваральны статус і "агрэсіўны маркетынг", пра продаж CD з віртуальнай экскурсіяй па музеі, чытаннем "Дрыгвы" і запісамі голасу Якуба Коласа! Можна было б наладзіць і выданне буклетаў, паштовак, плакатаў з краявідамі прыгожага Петрыкаўскага краю, дзе б на першым плане стаяў Дом-музей дзеда Талаша. Усё гэта — толькі мары і летуценні...

Праблема таксама і ў тым, што Надзея Муратшына працуе цяпер адна. На месца галоўнага захавальніка фондаў няма прэтэндэнтаў:

яшчэ цэлы шэраг пытанняў. Часцяком — без адказу. Тым не менш, вопыту адных музейных устаноў у інфарматызацыі і аўтаматызацыі, падаецца, не дастаткова для поўнай карціны раённай культуры. Каб даведацца пра дадзеную дзейнасць у іншых установах галіны Петрыкаўшчыны, завітаў напачатку ў раённы Дом культуры, які цяпер — на капітальным рамонтэ.

Як распавёў намеснік старшыні Петрыкаўскага райвыканкама Аляксандр Маісееў, праектна-каштарысная дакументацыя на капітальны рамонт РДК была зроблена ў пачатку 2007 года за кошт сродкаў раённага бюджэту, нягледзячы на тое, што Петрыкаўскі раён — датацыйны. У 2007 годзе з Гомельскага аблвыканкама паступіла і было асвоена 170 мільёнаў рублёў, у 2008 г. —

тут мы робім капрамонт даху Навасёлкаўскага СДК, — 200 мільёнаў — на завяршэнне рамонт СДК у аграгарадку "Піціч", 50 мільёнаў — на СДК вёскі Брынёў, дзе таксама рамонтуюцца дах. Ёсць і іншыя аб'екты культуры, якія мы рамонтуюем і на якія выдаткаваны грошы.

Усё гэта вельмі добра, але... Калі завітаў у РДК, дык дазнаўся, што там — усяго адзін камп'ютэр-ноўтбук, падключаны да Інтэрнета. І выкарыстоўваецца ён, як расказала мне кіраўнік народнай вакаль-

Каментарыі з нагоды

Займець свой сайт...

Начальнік упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Наталля АЎДЗЕЕВА:

— Пытанне камп'ютэрызацыі і аўтаматызацыі ўстановаў культуры газета "Культура" ставіць своєчасова і правільна. Мы павінны спяшацца з актывізацыяй гэтага працэсу. І калі бібліятэкі крыху адстаюць, дык з музейнымі ўстановамі гэтая праца — на зусім іншым узроўні: камп'ютэрызацыя ў гэтых установах культуры — амаль стопрацэнтная. Чарговае пытанне, якое патрабуе неадкладнага вырашэння, — максімальнае падключэнне ўстановаў культуры да Інтэрнета і стварэнне сваіх сайтаў у Сеціве.

Упэўнена, што да сярэдзіны 2010 года ўсе ўстановы культуры Рэспублікі Беларусь будуць

камп'ютэрызаваны. Гэтага патрабуе ад нас Кіраўнік дзяржавы, наша Міністэрства культуры і сам час — час найноўшых камп'ютэрных тэхналогій.

Апошні тэрмін — 2010 год

Галоўны спецыяліст упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ганна ГАМЕЗА:

— Паводле звестак на канец 2008 года, камп'ютэрызавана прыкладна 32% публічных бібліятэк Беларусі. У Гомельскай вобласці гэты працэнт ніжэйшы: каля 24%. Да Інтэрнета падключана каля 24% бібліятэк краіны, звыш 100 бібліятэк Беларусі маюць свае электронныя старонкі ў Сеціве. Але да канца 2010 года запланавана камп'ютэрызацыя і падключэнне да Інтэрнета ўсіх бібліятэк Беларусі.

На 29 музеяў — 14 падключэнняў да Сеціва

Галоўны спецыяліст па ахове гісторыка-культурнай спадчыны ўпраўлення культуры Гомельскага абласнога выканаўчага камітэта Сяргей РАЗАНАЎ:

— У вобласці няма камп'ютэраў у ДOME-музеі дзеда Талаша ў вёсцы Навасёлкі Петрыкаўскага раёна, у карціннай галерэі Леаніда Дробава ў Акцябрскім і ў раённай карціннай галерэі ў вёсцы Гурыны Мазырскага раёна.

Электронную пошту маюць 11 музеяў, падключаны да Інтэрнета — 14. На web-сайтах прадстаўлены 24 музейныя ўстановы вобласці. На 29 музеяў у Гомельшчыне налічваецца 92 камп'ютэры. Па стане на 1 чэрвеня 2009 года ў электронны каталог унесена 19209 прадметаў асноўнага музейнага фонду.

Галоўная праблема ў развіцці камп'ютэрызацыі — доволі састарэлая камп'ютэрная база, якая патрабуе мадэрнізацыі і абнаўлення. Зразумела, на старыя камп'ютэры нельга ўсталяваць аўтаматызаваную інфармацыйна-пошукавую сістэму "Музей-4" ці "Музей-5", а менавіта з яе дапамогай праводзіцца ўлік музейных прадметаў.

Выйсце з гэтай сітуацыі — зрабіць сельскія краязнаўчыя музеі філіяламі галоўных раённых музеяў, дзе і наладзіць улік музейных прадметаў з дапамогай камп'ютэраў.

Што да стварэння Інтэрнет-сайтаў, дык на сённяшні дзень у нас створаны сайт Гомельскага палаца-паркавага ансамбля і сайт "Музеі Гомельшчыны", на якіх можна даведацца пра музейныя ўстановы вобласці. Інфармацыя пра абласныя музеі змяшчаецца таксама на сайце Гомельскага аблвыканкама і, зразумела, на сайтах райвыканкамаў. На маштабнае развіццё гэтай справы не хапае матэрыяльных сродкаў і кваліфікаваных спецыялістаў.

У верасні філіял № 8 Гомельскай гарадской цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы адзначае сваё 40-годдзе. У шэрагу, дасягненняў бібліятэкі — узнагароджанне спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва за 2005 год.

Чытанні і прызнанне

прычым не толькі на папярковых, але і на электронных носьбітах. На працягу 5-ці гадоў пры бібліятэцы працавалі нядзельная школа для дарослых і дзяцей, школа міласэрнасці.

Заўсёды ў бібліятэцы праводзяцца выстаўкі, прысвечаныя правасплаўным святам, на мерапрыемствы запрашаюцца святары, а штогод у маі ва ўстанове культуры праходзяць Тураўскія чытанні. Таксама традыцыйнымі сталі і Дні духоўнасці, якія прысвечаны Дню беларускага пісьменства. Дзякуючы ўсёй гэтай рабоце, бібліятэка ў 2000 годзе была адзначана рэспубліканскай узнагародай: памятным знакам "2000 год Хрысціянству".

Акрамя таго, установа культуры займаецца дабрачыннасцю, праводзіць акцыі міласэрнасці сярод чытачоў па зборы кніг, рэчэй, лялек, наладжвае працу па праблемах наркаманіі праз тэматычныя гутаркі, тэатралізаваныя прадстаўленні, "круглыя сталы".

Алеся ЛІДЗІНА
Гомель

На здымку: пад час сустрэчы з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны.

Штогод паслугамі гэтай заслужанай бібліятэкі карыстаюцца звыш 4500 жыхароў горада. Па іх запыхах з фондаў бібліятэкі выдаецца больш за 105 тысяч выданняў.

Разам з традыцыйным у бібліятэцы актыўна развіваецца дадатковы сервіс: ксеракапіраванне, ламінаванне, камп'ютэрныя паслугі і г. д. Установа культуры мае ў сваіх фондах больш за 58 тысяч экзэмпляраў адзінак, вылісвае 120 назваў перыёдыкі. Фонд уключае кнігі, перыёдыку, кампакт-дыскі, электронныя выданні і многае іншае. Адкрыты тут і Цэнтр прававой інфармацыі.

З 1996 года пры бібліятэцы працуе культурна-духоўны цэнтр імя Кірылы Тураўскага. Супрацоўнікі займаюцца зборам і захаваннем фонду правасплаўнай літаратуры (больш за 1000 экзэмпляраў),

Такая шматаблічная

У 2001 годзе Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь быў зацверджаны Дзень бібліятэк Беларусі. Ягоная задача — павысіць імідж гэтых устаноў культуры, суаднесці іх з новымі рэаліямі інфармацыйнай эпохі.

Напярэдадні свята выкладчыкам і студэнтам факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў была прадстаўлена першая ў нашай краіне серыя навукова-практычных дапаможнікаў "Прафесіяналам бібліятэчнай справы".

Сёлетнія Дні бібліятэкі ва ўніверсітэце пачаліся з прэзентацыі праекта "Геаграфія традыцыйнага абрадавага фальклору беларусаў у кантэксце сусветнай культурнай спадчыны". Праграму прадоўжыў вернісак мастака, кніжнага графіка, лаўрэата нацыянальнай прэміі "Мастацтва кнігі-2007" Паўла Татарнікава. Выстаўка адбылася ў галерэі "Універсітэт культуры".

Для студэнтаў, аспірантаў і выкладчыкаў ўніверсітэта і калег ладзілася лекцыя-прэзентацыя "Скандынавія бібліятэчная",

падрыхтаваная паводле вынікаў прафесійнага візіту беларускіх бібліятэкараў у бібліятэкі Швецыі, Нарвегіі і Даніі.

Праграма святочных мерапрыемстваў, якая называлася "Такая шматаблічная і розная бібліятэка...", уключала ў сябе семінары для выкладчыкаў, супрацоўнікаў кафедраў усіх факультэтаў пад агульнай назвай "Электронныя рэсурсы: алгарытмы пошуку". Прайшлі яны 10 верасня. На наступны дзень студэнты і выкладчыкі ўніверсітэта сустрэліся з супрацоўнікамі газеты "Культура".

Сумеснымі намаганнямі нашых бібліятэкараў, студэнтаў ФІДК і спецыялістаў ўніверсітэцкага аддзела тэхнічных сродкаў навучання быў створаны відэафільм "Віртуальная экскурсія па бібліятэцы", які цягам усяго святочнага дня — 15 верасня — дэманстравалася на галоўным экране ва ўніверсітэцкім холе. Завяршылася свята семінарам "Электронныя замежныя рэсурсы для адукацыі і навукі: паслугі, прадукты, магчымасці".

Ірына СТРАЛКОВА,
намеснік дырэктара
бібліятэкі БДУКІМ

Пад "бітлоўскія" цымбалы

Творчы вечар вядомага цымбаліста Уладзіміра Гародкіна ў межах праекта "Культура Беларусі: лепшыя старонкі" адбыўся 22 верасня ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў. Галоўнай тэмай гэтага святочнага мерапрыемства стала даволі сур'ёзнае пытанне: інтэграцыя цымбалаў у сучаснае музычную працу, новае прычтанне класічных твораў пры дапамозе гэтага інструмента.

Каля сотні слухачоў захоплена слухалі, як Уладзімір Гародкін граў класічныя творы Баха, Моцарта, народныя, джазавыя, джаз-рокавыя і папулярныя кампазіцыі. Музыка легендарных "Бітлз" на цымбалах — гэта новы для Беларусі крок у валоданні інструментам. Музыкант быў салістам Белдзяржфілармоніі і камерна-інструментальнага ансамбля Белтэлерадыёкампаніі, мае званне лаўрэата

Рэспубліканскага конкурсу артыстаў эстрады, а таксама ў свой час стварыў ансамбль "Беларускі сувенір", з якім выступаў у розных краінах свету.

Арганізатар свята і прадюсер цымбаліста Аляксандр Шыфрын, які працуе ў БДУКІМ, адзначыў: "Уладзімір зрабіў вялікую справу па папулярнасці гучання беларускага інструмента ў свеце. Да 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у Пасольстве Рэспублікі Беларусь у Канадзе ён даваў канцэрт".

Сёння рытуецца да выдання нотны збор і дыск музыканта. Сустрэчу ж можна лічыць не шараговай у праекце "Культура Беларусі: лепшыя старонкі", што быў задуманы Аляксандрам Шыфрынам, падтрыманы рэктарам БДУКІМ Барысам Святловым і Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь. Ужо выдадзена каля 50-ці кампакт-дыскаў на розныя тэмы ў галіне культуры. Дарэчы, кружэлка Уладзіміра Гародкіна стане адной з чарговых "серый" праекта.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Падэспань паміж Баравой і Майскім

У Чэрыкаўскім раёне — толькі тры народныя самадзейныя калектывы ды адзін узорны — дзіцячы. Малавата. Начальнік мясцовага аддзела культуры Кацярына Каркозава таксама занепакоена гэтым фактам. Тым больш, ёсць ва ўстановах культуры раёна гурты, вартыя стаць народнымі, бо вытокі іх творчасці — у мясцовых народных традыцыях. Адзін з такіх ансамбляў — "Баравіца", што дзейнічае пры Майскім сельскім клубе.

Фальклорны ансамбль "Баравіца" — універсальны паводле сродкаў творчага самавыяўлення. Адзінаццаць жанчын, сярод якіх — рабочыя, служачыя, хатнія гаспадыні, пенсіянеркі, выконваюць песні. Апрача таго — танчуюць, ладзяць на сцэне тэатралізаваныя дзеі, паміж канцэртнымі нумарамі нават вязаннем на сцэне займаюцца. За сум-

най матчынай песняй выбухае гарэзліва-вазцо народная прыпеўка, а потым хтосьці з кабет пачынае кружэляць у падэспані... Кожнае выступленне — інсцэніраваны нумар, у выніку ўся канцэртная праграма ўспрымаецца як арганічнае спалучэнне слова, песні, танца і музыкі. Апошняю па-майстэрску аранжыруе кіраўнік "Баравіцы" Сяргей Шкуратаў, які працуе ў Майскім СК акампаніятарам.

І шчэ адзін паказальны нюанс: за гды дзейнасці фальклорнага калектыву яго склад практычна не змяняўся. "Бара-

віца" — гэта Любоў Дударова, Вера Дзенісенка і Вера Арэшкава (дыпламанты абласнога свята "Народная прыпеўка"), Раіса Дандаева, Надзея Елісеенка, Галіна Кухарэнка (выстаўкі гэтай вышывальшчыцы — неад'емная частка творчай дзейнасці ансамбля), Зінаіда Князева, Людміла Лушчава, Нэля Нікалайчанка, Любоў Сокалава і Ніна Тамашова.

— Гурт быў заснаваны ў 1992 годзе на базе Бароўскага сельскага клуба, — распавядае загадчык Майскага сельскага клуба Ірына Сцепаненка. — У вёсцы той сёння і паўсотні жыхароў не набярэцца: усе — пенсійнага ўзросту. Так што месца "дыскацыі" фальклорны ансамбль змяніў: дзейнічае у пасёлку Майскі. І вопыт свой "Баравіца" мае магчымасць перадаваць цяпер моладзі: у канцэртах поруч з дарослымі бяруць удзел і навучэнцы мясцовай школы.

Я.Р.

Фота аўтара
На здымку: фальклорны ансамбль "Баравіца".

Этнічная гісторыя беларусаў

У выдавецтве "Беларуская навука" сёлета ўбачыла свет кніга "Беларусы. Сучасныя этнакультурныя працэсы". Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі апублікаваў, як вядома, серыю кніг пад агульнай назвай "Беларусы". Як паведаміў "К" кіраўнік установы Аляксандр Лакотка, серыя не мае аналагаў

на постсавецкай прасторы і даследуе нашы вытокі, этнічнае развіццё, традыцыйны матэрыяльнай і духоўнай культуры, сямейнай і грамадскай сферы, народнае і прафесійнае мастацтва.

У новай кнізе працягваецца вывучэнне этнакультурных працэсаў. Для больш грунтоўнага даследавання духоўнай культуры, як паведамляе адзін з аўтараў кнігі — Галіна Каспяровіч, улічваецца дынаміка яе двух варыянтаў: народнага (традыцыйна-бытавога) і прафесійнага. Неабход-

насць даследавання прафесійнай мастацкай культуры, па меркаванні навукоўцаў, звязана найперш з павышэннем яе ролі ў фарміраванні і развіцці самасвядомасці народа на постіндустрыяльнай стадыі развіцця грамадства.

У пяці раздзелах выданняў гаворка вядзецца пра паходжанне беларускага народа, сямейныя адносіны, святочную культуру, дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Асобны раздзел прысвечаны прафесійнай культуры: літаратуры, тэатру, музыцы, выяўленчаму мастацтву, музейнай справе, кіно і архітэктуры.

А.С.

Кросны і лыжкі з Камянца

"Разыначкай" свята працаўнікоў вёскі "Дажынкi-2009" у Кобрыве стаўся кірмаш рамёстваў. Актыўны ўдзел прынялі ў ёй і ўмельцы з Камянца.

Каманда камянчан на чале з метадыстам па традыцыйнай культуры і фальклору раённага метадычнага цэнтара аддзела культуры Тамарай Пятручык прадставіла адрозна некалькі накірункаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Тут былі вышытыя ручнікі,

карціны, лялькі, тканяныя поцілкі, вязаныя цацкі і вырабы з дрэва.

Наведвальнікаў кірмашу рамёстваў прывабілі сапраўдныя кросны

Надзеі Грыцук, якая дэманстравала ўсім цікаўным гледачам працэс ткацтва. Дарэчы, работнікі Падбэльскага сельскага дома культуры Марыя Краўчынская і Надзея Грыцук не толькі самі захапляюцца гэтым відам народнага мастацтва, але і праводзяць заняткі гур-

тка падвойнага ткацтва, што з'яўляецца рэдкасцю ў наш час. Гэтыя жанчыны аб'ездзілі са сваімі вырабамі не толькі амаль усю Беларусь, але не так даўно, у жніўні, пабывалі і ў Польшчы — на кірмашы Ягілоўскага ў Любліне.

Гасцей і жыхароў Кобрыва парадавала сваімі вырабамі і супрацоўнік Вярховіцкага дома культуры Валянціна Саўчук, якая выставіла карціны, вышытыя крыжыкам і гладзю, а таксама самаробныя лялькі. А Анатоль Туркоў, разьбяр па дрэве, тут жа, за прылаўкам, выразаў лыжкі. Дарэчы, менавіта ён сваімі рукамі зрабіў усе стэлажы, на якіх выстаўляліся работы камянечкіх умельцаў.

Наталля КАНДРАШУК
Кобрын

На здымках: І.Кушнярчук, Т.Пятручык, Н.Паўлюччук, работы І.Кушнярчук.

Саксафон у палацы Храптовічаў

"Жывая музыка гучыць у музыцы, якая застыла ў камені", — так характарызуюць захопленыя наведвальнікі цыкл "Жнівеньскія вечары", што цягам апошняга месяца лета ладзіўся на тэрыторыі Дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі ў Гродне. Хоць на двары — восень, але цёплыя ўспаміны застаюцца ў меламаману з горада над Нёманам і сёння.

Добрай традыцыяй для жыхароў і гасцей горада стала правядзенне па суботах разнастайных імпрэз ва ўтульным двары палаца Храптовічаў. Тут, у камернай атмасферы шляхетнага XVIII стагоддзя, меламаман маглі атрымаць асалоду ад выступленняў артыстаў Гродзенскай абласной філармоніі.

Адкрыў летні цыкл дуэт лаўрэатаў міжнародных конкурсаў гітарыста Уладзіміра Захарова і скрыпача Вячаслава Панькова. Пасля канцэрта джаз-групы "Stop. Time" слухачы падзівіліся на спалучэнне, здавала-

ся б, несумяшчальных саксафона і балайкі. На каменнай падлозе пад адкрытым небам танцаваў дуэт "Энігма", а на заканчэнне музычнай серыі віртуозна выканаў сваю праграму ансамбль "Медыум".

У своеасаблівым канцэртаў выхаднага дня з'явіліся свае пастаянныя наведвальнікі. Прыхільнікі жывога гуку і свежага паветра кажуць, што замкнутая планіроўка дварыка стварае папраўдзе непаўторны акустычны эффект.

Аляксандра ДУБРАВІНА
Гродна

Скокі ў музеі

Пачатак новага сезона выдаўся беспрэцэдэнтна насычаным на “буйнакаліберныя” падзеі. Але сціплы фольк-мадэрнавы фэст з удзелам пяці айчынных каманд у агульнай куламеце зусім не згубіўся. Адна з прычын — месца яго правядзення: скансен у Строчыцах. “Лепшага антуражу для гэтай музыкі і не знайсці”, — пісалі на інтэрнет-форумах.

— Такі фэст мы марылі правесці вельмі даўно, — з гэтых слоў пачала свой расповед дырэктар музея Святлана Лакотка. — І шукалі зацікаўленага спонсараў.

Шукалі спонсараў — а знайшлі партнёраў. Кіраўніцтва рэстарана (ці, дакладней, “страўні”), які спецыялізуецца на нацыянальнай кухні і “ажывіў” музейную карчму, таксама ўжо доўгі час выношвала ідэю фольк-фэсту ў фармаце open air.

Чый быў “бензін”, а чые ідэі — сказаць цяжка. Але ў выніку дзясятка паразумення з месца таму Байнет літаральна запаланіла рэклама імпрэзы ў Строчыцах. Арганізатары разумелі, што менавіта гэты сродак найбольш адпавядае мэтай групе, ды аддалі яму перавагу перад звычайнымі афішамі. І, без сумневу, не памыліліся. Як паведамілі мне за два дні да падзеі на тэлефоннай інфалініі фестывалю, вынікі папярэдняй он-лайн-рэгістрацыі дазвалялі прагназаваць колькасць наведвальнікаў да сямі тысяч чалавек!

Але пачуўшы іншы прагноз — надвор’я на суботу, 12 верасня, — можна было адразу прыйсці да высновы, што аптымістычныя паказчыкі не будуць дасягнуты.

— Мы радуемся сонейку куды болей, чым хто іншы, — пасміхаецца Святлана Лакотка. — Бо ад надвор’я наўпрост залежыць аб’ём нашых платных паслуг.

Сіноптыкі абяцалі навальніцу, але замест яе надарыўся доўгі і непрыемны дождж. Пра задавальненне паслухаць музыку, седзячы на зялёнай траўцы, можна было толькі марыць, хутаючыся ў мокры поліэтылен. Сцяжынкі музейнага комплексу, дзе ніякага асфальту, вядома, не прадугледжана, неўзабаве пераўтварыліся ў бруднае месца.

Але што да платных паслуг, дык вынік атрымаўся ўсё адно даволі ўнушальны: пад час фэсту было прададзена 1650 білетаў у скансен, папоўніўшы яго рахунак амаль на дзесяць мільёнаў рублёў. Па словах Святланы Лакотка, музей ужо ведае, на што патраціць гэтыя грошы: яны пойдучы на матэрыялы для біяпрапіткі і новыя экспедыцыйныя выезды.

Зрэшты, не толькі ў грошах шчасце. Шкада, што сярод наведвальнікаў не праводзілася анкетаванне: хто з іх трапіў у музей упершыню менавіта з нагоды фэсту? Упэўнены, гэты працэнт аказаўся б вельмі ўнушальны.

Але ў звязку з гэтым узнікала і заканамерная перасцярога: калі ў музей прыходзіць “немузейная” публіка, ад яе можна чакаць і “немузейных” паводзін.

— Па шчырасці, мы гэтага вельмі баяліся, — прызналася дырэктар музея. — Таму і рыхтаваліся адпаведным чынам. Усе нашы супрацоўнікі былі на працы ажно да дзесятай вечара.

Яны ветліва сустракалі наведвальнікаў ля музейных аб’ектаў і адказвалі на ўсе іх пытанні — і практычныя, і пазнаваўчыя. Публіка расканцэнтравалася па ўсёй тэрыторыі музея, ахвотна аглядаючы яго экспазіцыю — балазе канцэртная праграма не перашкаджала паглыбленню ў побыт продкаў. Сцэнічнае абсталяванне арганізатары

да вялікіх імпрэз, разлічаных на маладзёжную аўдыторыю, многія “салідныя” ўстановы культуры па-ранейшаму ставяцца насцярожана. Маўляў, толькі дай тым гарэзам волю, і яны разнясуць “храм мастацтва” па цагліцы.

Ахвотных праверыць гэтую гіпотэзу эксперыментальна працяглы час не знаходзілася. Аднак пасля двух нядаўніх фэстаў можна казаць пра марнасць залішніх перасцярог. У Дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту і Палацы мастацтва моладзі “далі волю”, але ж ні да якіх згубных наступстваў гэта не прывяло.

падабралі з густам: якасны гук, прыемнае святло і ніякіх “лішніх” кілават.

Непасрэдна на тэрыторыі фэсту можна было ўбачыць дужых хлопцаў з прафесійнай службы аховы. Іх праца ў той дзень была не надта складанай, бо нагоды праявіць свае здольнасці “сек’юрыці” так і не займелі — прынамсі, на маіх вачах. Прычына зразумелая: унутраная культура публікі. Яе разняволенасць выяўлялася ў зухаватых танцах, а не ва ўжыванні алкаголю і шпурлянні смецця сабе пад ногі.

— Парадак пад час фэсту быў ідэальны! — рэзюмавала Святлана Лакотка.

Лыжкі дзэгацю ў моры дажджу

Фэст скончыўся, і наступіў момант “вяртання ў цывілізацыю”. Скансен дае цудоўную магчымасць апынуцца ў вёсцы стогадовай даўніны, і таму, шыбуючы

і стрэхі ацалелі

праз цемру па гразкай сцяжыне, ты зусім не адчуваеш дыскамфорту. Але раптам архаічную цішыню праразае гучная музыка: якісьці з хітоў “Ласковаго мая”. Яна даносіцца з боку карчмы, дзе, відавочна, адбываецца нейкае прыватнае банкетаванне.

Вядома, кожны мае права на ўласнае свята, а хто плаціць, той і замаўляе музыку. Гэта справядліва. Але ці ў кожным месцы і ці ў кожны час?

Далейшы шлях ішоў уздоўж доўгай чарады легкавікоў. Прыпаркаваць машыну ў нас атрымалася толькі ў добрым кіламетры ад увахода ў музей.

Пра тое, што скансен мае праблему з аўтастанкамі, мне ўжо было вядома з матэрыялу Антона Сідарэнкі (гл. “К” № 25 за 2009 г.). І таму ў ахвоту скарыстаўся б грамадскім транспартам — як, мусіць, і многія іншыя наведвальнікі фэсту. Вядома, калі б была такая магчымасць...

На інтэрнет-старонцы фэсту можна было знайсці інфармацыю, як дабрацца да месца яго правядзення, і расклад транспарту ў бок Азярца. А вось пытанне, як адтуль выбрацца, засталася па-за ўвагай арганізатараў. Тыя, хто не валодае прыватным транспартам, задавалі яго сябе ўжо па завяршэнні імпрэ-

зы — даведаўшыся, што апошні рэйсавы аўтобус на Мінск з’ехаў амаль дзве гадзіны таму.

На цёмным прыпынку тоўпіліся дзесяткі людзей. Хтосьці “тармазіў” шчаслівых аўтамагараў, а некаторыя нават пускаліся ў непрыемны (ды і небяспечны) шлях па мокрым жвіры на ўзбочыне дарогі.

Зразумела, што вырашыць транспартную праблему мог усяго адзін спецыяльна заангажыраваны аўтобус (хай сабе і не бясплатны для пасажыраў), які займаўся б рэгулярным “чаўночным рухам” паміж музеем і ўскраінай сталіцы. Балазе адлегласць ад кальцавой дарогі Мінска — якіх 5 кіламетраў.

Зрэшты, усё адно мне не даводзілася чуць негатывных водгукў пра гэты фэст. “Лыжкі дзэгацю” нікому настрой не сапсавалі. Пагатоў, у арганізатараў ёсць несумненнае “алібі”: фэст ладзіўся ўпершыню.

Пад адным дахам

Праязджаючы ўвечары міма Палаца мастацтва, штотару здзіўляўся: святло ў выставачнай зале гарэла, а на ганку тоўпілася даволі моладзі. Дзякуючы фестывалю “Дах-9”, гэтая ўстанова амаль цэлы месяц працавала ў нязвыклым для сябе рэжыме:

да дзевятай вечара і з вольным уваходам. Штодзённа тут ладзіліся розныя імпрэзы: літаратурныя, музычныя, кінематаграфічныя... Часам — па тры ў адзін вечар!

Пад адным дахам змясціліся акцыя графіцстаў і габелен Драздовіча, “прасунутыя” танцавальныя вечарынікі і імпрэзы ў гонар філарэтаў і “маладнякоўцаў”. Праграма, і без таго змястоўная, папаўнялася з кожным днём.

— Бывае, падыходзяць да мяне незнаёмыя людзі і кажуць: мы — музыканты, граем мінімал-тэхна і хацелі б у вас выступіць, — распавядае каардынатар фэсту Зміцер Юркевіч. — Я зазіраю ў праграму і адказваю: заўтра ўжо ўсё занята, а паслязаўтра — калі ласка!

Фестываль “Дах” прайшоў пад дахам Беларускага саюза мастакоў. Па словах намесніка яго старшыні Сяргея Цімохава, патрэба ў такой маштабнай рэпрэзентацыі сучаснага арт-працэсу наспела ўжо даўно.

— Вельмі важна, што фестываль аб’яднаў самых розных аўтараў, — кажа ён. — Сталых і маладых, прафесіяналаў і аматараў. Больш за тое: у яго рамках адбываўся цікавы сінтэз мастацтваў. І ў выніку атрымаўся ёмісты “эрэз” сучаснай беларускай культуры.

Залы Палаца ў нечым нагадвалі Зону з фільма Таркоўскага: тут усё ня-

— Зазвычай на вернісажах можна ўбачыць адны і тыя ж твары, — кажа Сяргей Цімохаў. — Кожнаму зразумела: гэтае вузкае кола трэба пашыраць, і менавіта — за кошт моладзі, самай цікавай, мабільнай і адкрытай на новыя ўражанні часткі грамадства. Упэўнены, што многія з наведвальнікаў фэсту трапілі ў Палац мастацтва ўпершыню.

Для іх прастора пад “Дахам” стала цікавым узорам эстэтычнага асяроддзя, пабыць у якім гадзіну ці дзве было проста прыемна. А вось журналісты і мастацтвазнаўцы сутыкнуліся з няпростай задачай: інтэрпрэтацыі і аналізу гэтага практа. Адкуль ён узьяўся ў родных пенахах?

Дух “Тахелеса”

Карані “Даху” — у арт-цэнтры “Тахелеса”, адной з самых папулярных берлінскіх адметнасцей. Тысячы турыстаў з усяго свету прываблівае туды менавіта атмасфера творчага гармідару, які папросту немагчыма стварыць наўмысна. Самая вялікая зала пяціпавярховага кунстахауса бадай не супынена аддадзена пад выстаўку аднаго мастака — беларуса Алесь Родзіна.

Яго імкненне “прышчапіць” гэтую разняволеную атмасферу на беларускую мастацкую глебу, для якой заўсёды быў характэрны пэўны кансерватызм, здавалася неабыццёвым. Але... факт застаецца фактам. Атрымалася!

— Цяпер я ўпэўнены: у Мінску можна жыць цікавей, чым у Берліне! — гэта ўрываек фразы кагосьці з наведвальнікаў.

Як адзначыў Сяргей Цімохаў, у абліччы “Тахелеса” Беларускага саюза мастакоў знайшоў перспектывнага замежнага партнёра. Першым сумесным праектам стане наступны, дзесяты, “Дах”, які пройдзе ў нямецкай сталіцы.

На вернісажы ў Мінску можна было сустрэць і намесніка дырэктара “Тахелеса” Халеда Кенаві. Задаў яму зусім “нятворчае”, здавалася б, пытанне: як выжывае берлінскі арт-цэнтр без дзяржаўнай падтрымкі, прытым, што ўваход у яго — вольны? Як высветлілася, значную частку даходаў “кунстахаус” атрымлівае ад сваіх кавярняў.

На прасторным ганку Палаца мастацтва не так даўно з’явілася першая прыкмета галерэйнай інфраструктуры: ятка, дзе можна пад’есці блінцоў. Калі б да яе дапавядалася яшчэ і кавярня з летнімі столікамі, супрацоўнікам установы ўжо не даводзілася б наракаць на тое, што ўсе навакольныя сметніцы забіты парожняй тарай (ад напояў, ужыванне якіх у грамадскіх месцах не супярэчыць Адміністрацыйнаму кодэксу Рэспублікі Беларусь, адначым мы ў дужках).

Што да іншых нараканняў на публіку... Я не пачуў іх ні ад арганізатараў фэсту, ні ад персаналу Палаца мастацтва. Ад каго не чакаў добрых слоў на адрас фестывалю, дык гэта ад яго прадстаўнікоў, чый працоўны дзень пад час фэсту быў і даўжэйшым і складанейшым, чым звычайна. Зрэшты, як выявілася, для сапраўдных патрыётаў сваёй установы такія цяжкасці толькі ў радасць.

— Лічу, фестываль сапраўды атрымаўся, — кажа наглядчыца Надзея Сяргееўна. — Цікавая і разнастайная праграма, добрая музыка... Такія імпрэзы сапраўды патрэбны для нашай моладзі, і ладзіць іх трэба часцей.

Да такой самай высновы прыйшло і кіраўніцтва Музея народнай архітэктуры і Саюза мастакоў. Аб’едзве інстытуцыі поўныя рашучасці зрабіць сёлетнія фестывалі традыцыйнымі.

Ілля СВІРЫН
Фота аўтара

Тастамент княгіні Клеапатры

Фамільны дэтэктыв Святаполк-Мірскіх

Мірская за <...> частку маёнтка грошай сэрэбрам 414 тысяч рублёў...".

Праўда, валодаць гэтымі землямі князю Мікалаю Іванавічу Святаполк-Мірскому давялося нядоўга: ён памёр 15 ліпеня 1898 г. ва ўзросце 65 гадоў ад сардэчнага прыступу і, мяркуюцца, быў пахаваны каля Свята-Мікалаеўскай царквы, а пазней перапахаваны ў царкве — магільным склепе.

Пасля смерці мужа, паводле рашэння суда, што адбыўся 29 ліпеня 1898 г., у пажыццёвым валоданні княгіні Клеапатры Міхайлаўны Святаполк-Мірской знаходзіліся наступныя землі: "маёнкі ў Мінскай губерні Наваградскага павета пад назвай "Замір'е", яно ж Заміржэ, з мястэчкам "Мір" і ўсімі крамамі, землямі, фальваркамі, з сямлібай Садавішча, сядзібай адміністрацыйнага кіравання пад назвай "Сад", старым замкам, млыном пры мястэчку Мір...", а таксама вялікія надзелы ў Падольскай, Харкаўскай, Кутаіскай, Наўгародскай губернях, домам у Пецярбургу.

У князя Мікалая Іванавіча Святаполк-Мірскага ад другога шлюбу было сямёра дзяцей, двое з якіх — Васіль і Пётр — памерлі ў маленстве. Паміж астатнімі сынамі — Міхаілам, Іванам, Дзмітрыем, Уладзімірам і Сямёнам — у Санкт-Пецярбургскай натарыяльнай канторы 7 верасня 1904 г. іх маці, княгіня Клеапатра Міхайлаўна, было складзена завяшчанне, каб пазбегнуць непараўменняў у будучыні.

Паводле тастамента, маёнкі Мінскай губерні Наваградскага павета ў поўным іх складзе, а таксама чатыры ўчасткі ў горадзе Поці, застаюцца ў пажыццёвым валоданні княгіні Клеапатры Міхайлаўны Святаполк-Мірской, паступаюць ва ўласнасць князю Міхаілу Мікалаевічу. З гэтага пункта зразумела, чаму поўнаўладным гаспадаром Міра і навакольных зямель пасля смерці маці ў 1910 годзе стаў старэйшы сын. Але, улічваючы тагачасныя законы і той факт, што князь Міхаіл не ажаніўся і не меў дзяцей, ягоным спадчынікам, у сваю чаргу, павінен быў стаць старэйшы сын князя Івана Мікалаевіча — Васіль. Аднак з-за своеасаблівага і неадназначнага характару Васіля, які сваімі паводзінамі прыносіў сваякам шмат непрыемнасцей, гэтага не адбылося.

Пра "князя Базыля"

Шматлікія старажылы Міра дагэтуль прыгадваюць "князя Базыля", памятаюць пра яго выхадкі на кірмашовым пляцы, пра тое, як любіў пакатаць "з ветрыкам" дзяўчат, як зладзіў разам з работнікамі свайго дзядзькі князя Міхаіла Мікалаевіча забастоўку з патрабаваннем павышэння заробкаў. Менавіта таму "князь Базыль" быў змушаны пераехаць з Міра ў новы дом у Любчы. У 1926 г. ён узяў шлюб з амерыканкай Марыяй Луізаі Хэйтс, а ў 1936 г. — з немкай Лідзіяй фон Пекер.

А вось маці Васіля, Надзея Васільеўна Кандраценка, хвалявалася за не-

Клеапатра Міхайлаўна
Святаполк-Мірская.

справядлівае выгнанне сына:

"...Адна несправядліваць, злосьць, і так гэта цяжка мне пераносіць, калі думаеш пра майго сына, які гэтулькі добра зрабіў Міру і прыносіў таксама толькі карысць! А ён выкінуты адгэтуль... Балюча, крыўдна...". Але спадчыну атрымаў іншы пляменнік князя Міхаіла — Аляксандр Дзмітрыевіч, які валодаў землямі з 1938 па 1939 г., а потым эмігрыраваў у Іспанію, дзе памёр у 1984 г.

Васіль Святаполк-Мірскі быў арыштаваны ў Вене 20 снежня 1946 г. па падазрэнні ў шпіянажы і ў 1947 г. "за варожую, супраць СССР, дзейнасць і шпіянаж" высланы ў папраўча-працоўны лагер тэрмінам на 20 гадоў. Ён адбываў пакаранне ў Комі АССР, адкуль быў датэрмінова вызвалены 23 снежня 1956 г. і перададзены аўстрыйскім уладам.

А былі і Салонікі!

Князь Іван Святаполк-Мірскі атрымаў у сваю ўласнасць маёнкі ў Наўгародскай губерні. Маёнкі ў Падольскай губерні Балцкага павета, паводле тастамента, павінны былі перайсці ва ўласнасць князю Уладзіміру Мікалаевічу. Але з-за раптоўнай смерці князя ў 1906 годзе яго жонка Марыя Аляксандраўна пасля смерці Клеапатры Святаполк-Мірской мусіла атрымаць маёмасць. Пасля смерці мужа яна цалкам прысвяціла сябе служэнню Царкве. У 1920 г. яна эмігрыравала ў горад Салонікі, дзе працавала старэйшай сястрой у шпіталі Афонскага падвор'я. Затым у 1921 г. пераехала ў Югаславію, дзе заснавала Марыінскае сястрынства ў Бялградзе і была старэйшай сястрой, што даглядала за хворымі.

І, нарэшце, князь Дзмітрый Мікалаевіч Святаполк-Мірскі, член Дзяржаўнай Думы II і IV склікання ад Бесарабскай губерні, атрымаў замест маёнткаў іх грашовы эквівалент ад сваіх братоў.

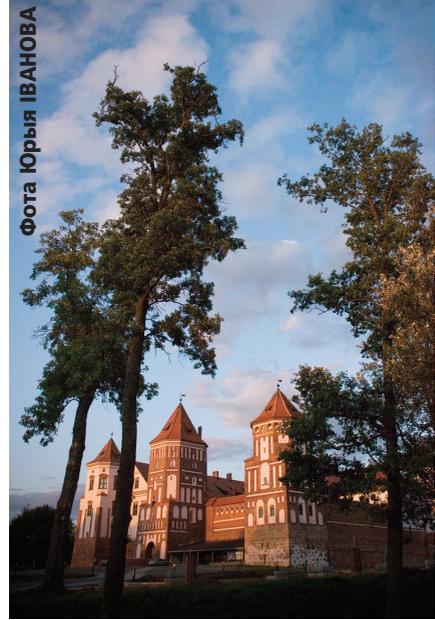
Такім чынам, зямельная ўласнасць была падзелена паміж сынамі князя Мікалая і княгіні Клеапатры Святаполк-Мірскіх.

Міхаіл Мікалаевіч Святаполк-Мірскі
за гульнёй у шахматы.

Праўда, лёс распарадзіў па-іншаму. Частка зямельных угоддзяў была страчана пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 г., частка земляў, магчыма, прададзена. І толькі ў дачыненні да князя Міхаіла Святаполк-Мірскага дакладна вядома: ён з'яўляўся гаспадаром спадчынай зямлі да сваёй смерці ў 1938 годзе.

Вольга НАВІЦКАЯ,
загадчык сектара
па навуковай рабоце,
Людміла ПРАКАПЕНКА,
загадчык сектара
па экскурсійнай рабоце
Замкавага комплексу "Мір"

Летапісныя старонкі Мірскага замка шырока вядомыя. У той жа час, сёння не кожны знаўца мінуўшчыны роднага краю здолее сказаць, чым жыў замак хоць бы ў першую палову мінулага стагоддзя і хто былі ягоныя ўладальнікі. Каб знайсці адказ на гэтыя і іншыя пытанні, музейным супрацоўнікам замкавага комплексу "Мір" давялося правесці своеасаблівае расследаванне, наладзіць супрацоўніцтва з унучкамі князя Івана Святаполк-Мірскага Ірынай і Настассяй, звярнуцца па інфармацыю ў дзесяткі айчынных і замежных архіўных устаноў і... нечакана знайсці тастамент княгіні Клеапатры.

Што атрымала княгіня Гогенло-Шылінгсфюрст?

Як высветлілася, паводле акта ад 28 жніўня 1891 г. "... княгіня Марыя Гогенло-Шылінгсфюрст прадала <...> генерал-ад'ютанту князю Мікалаю Іванавічу Святаполк-Мірскому частку свайго нерухамага маёнтка пад мясцовай назвай "Замір'е", размешчанага ў Мінскай губерні Наваградскага павета...". Зямлі было прададзена 8250,85 дзесяцін, што складае больш за 9000 гектараў. "...А ўзяла княгіня Гогенло-Шылінгсфюрст з пакупніка, князя Святаполк-

Гарадзішча з інфраструктурай

Ці стане Друцк часткай запаведнай зоны?

князя Глеба Друцкага, адбіўшы першы, самы цяжкі, удар палкоў Мамай... Тут было напісана Друцкае Евангелле — унікальны помнік усходнеславянскага пісьменства XIV ст., што захоўваецца цяпер у бібліятэцы Сібірскага аддзялення Расійскай акадэміі навук...

Друцк узнік на шляху "з варагаў у грэкі". Гарадзішча знаходзіцца за 14 кіламетраў ад Талачына. Тут найлепш захаваныя рэшткі паселішча Раняга Сярэднявечча. Княжацкі дзядзінец абнесены валам. Побач жылі рамеснікі, ва ўмацаванай частцы "акольнага горада" — баяры, далей ішоў неўмацаваны пасад. Сённяшняе гарадзішча — археалагічны музей пад адкрытым небам. Пра яго адмысловасць і некрэнатуасць сведчаць і батанікі: маўляў, разнатраўе па схілах колішняга абарончага вала захавалася ледзь не ў першапачатковым і ў адмысловым па раслінным зборы выглядзе.

Па-ранейшаму жывая і жвавая крынічка ля падножнага кургана — сімвал непарыўнай павязі вякоў і пераемнасці пакаленняў.

А каб сімвал гэты займеў матэрыяльны працяг, выражаны ў маштабным развіцці рэгіянальнай турыстычнай, ёсць у мясцовых улад задума: стварыць гісторыка-архітэктурны запаведнік "Друцк". Праект яго тэрытарыяльнай арганізацыі прапрацоўваецца. Па папярэдніх прыкідках, як паведамляе "К" начальнік аддзела культуры Талачынскага райвыканкама Аляксандр Ражай, аб'ектамі запаведнай зоны павінны стаць Друцкае гарадзішча XI — XVI стст., курганны могільнік у вёсцы Сенчукі IX — X стст., Свята-Пакроўскі манастыр XVIII ст. у райцэнтры, Талачынскі гісторыка-краязнаўчы музей, будынак якога ўзведзены ў XIX ст., касцёл Святога

Антонія XVIII ст. у Талачыне, гаспадарчая пабудова на Друцкім гарадзішчы XIX ст., што мяркуюцца пераабсталяваць пад гасцініцу, вадзяны млын ля дарогі Талачын — Круглае...

Праект адпаведнага рашэння райвыканкама — у стадыі падрыхтоўкі. Адрэз культурнага маю намер распачаць афармленне матэрыялаў па юрыдычным адводзе ўчастка Друцкага гарадзішча з землекарыстання СВК "Друцк-Агра" для перадачы тэрыторыі на ўласны баланс. Па меркаванні старэйшых мясцовага райвыканкама Аляксандра Марэйкі, будучы запаведнік з адпаведнай сацыяльна-культурнай інфраструктурай павінен мець рэспубліканскі статус.

Яўген РАГІН
Фота аўтара
На здымках: памятны знак у гонар тысячагоддзя Друцка; план гісторыка-турыстычнага маршруту Талачын — Друцк.

Тым часам

...І візантыйскі каўнерык

Днямі ў Талачынскім раёне беларускія археолагі знайшлі ўнікальную рэч: старажытны саркафаг, а ў ім — чалавечы чэрап. Знаходка датуецца XI — XII стст.

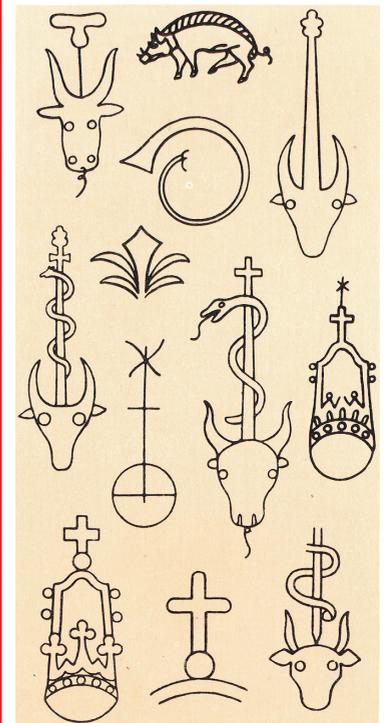
Пад час раскопак Друцкага кургана знойдзена калектыўная ўсыпальніца з 38 пахаваннямі. Па меркаванні спецыялістаў, астанкі маглі належаць воінам, бо рост кожнага чалавека дасягаў двух метраў. На рэштках аднаго з целаў знайшлі каўнерык з арнамантам візантыйскага ўзору.

Сёння ўбачыць арыгінальныя кнігі Францыска Скарыны можна ў найбуйнейшых бібліятэках свету. Але менавіта выданні XVI стагоддзя дапамагаюць зразумець таемныя знакі нашага першадрукара. Філіграні папяровых мануфактур, выяўленыя даследчыкамі ў выданнях Скарыны, характарызуюць духоўны клімат асяроддзя, дзе працаваў беларускі першадрукар. Яны адлюстроўваюць магутны рэнесансны рух пансафізму.

Кароны на філігранях

Большасць знакаў прадстаўляюць кароны і бычыныя галовы. Першыя часткаком звязваюць з "невядомай каралеўскай" папяровай мануфактурай, якіх у той час яшчэ не існавала. Аднак выявы гэтых карон ("Вянец Неспасцігальнага") сімвалізуюць "галоўнага Настаўніка" людзей Сярэднявечча, кім на працягу многіх стагоддзяў "з'яўляўся" Бог. Пра гэта сведчыць нефункцыянальнасць гэтых "карон", якія звальваюцца з галавы, таму, што вельмі выцягнутыя па вертыкалі. Адна ж з іх адлюстроўвае фрагмент выявы звычайнай дыядэмы, якая, відавочна, не ўтрымаецца на галаве. Выявы галоў выкоў таксама сімвалізуюць галоўнага Настаўніка людзей, без "дапамогі" якога нават стараннае навучанне "не прыносіла поспеху".

Большасць бычынных галоў увячаныя крыжам. Апошні сімвалізуе Новы Завет, які грунтуецца на Старым. Разам з рагамі, крыж нагадвае выяву марскога якара (згодна з кабалістычным "Зохарам", бясформенны Бог — падобны да вод мора). Менавіта ў апошнім кантэксце трэба разглядаць вядомы выдавецкі знак

Вадзяныя знакі на паперы
выданняў Францыска Скарыны.

славутага друкара А. Мануцыя — якар з дэльфінам (Апошні сімвалізуе чалавечы розум. Пліній падкрэсліў "чалавечы" розум гэтай жывёліны. На філігранях паперы выданняў Скарыны ёй адпавядае выява змяі з Дрэва пазнання), які, фармальна, узыходзіць да выяў, пашыраных у познаантычнай гліптыцы (камеі і інтальі — пячаткі).

Знак, які адлюстроўвае дзіка (арэг) мае на ўвазе кубачную яго ежу (жолуды) і сімвалізуе духоўную ежу адукаванага чалавека. Увогуле ж — пазнанне (aperio).

Мікалай ПАЛКОЎНІЧАНКА
Гомель

Летапіснаму Друцку споўнілася ў 2001-м тысяча гадоў. За часам Кіеўскай Русі гэта быў адзін з цэнтраў Полацкай зямлі, роўнавалікі Мінску і большы за Віцебск. Як піша талачынскі краязнаўца Анатоль Шнэйдэр, бачыў Друцк ля сваіх сцен і Уладзіміра Манамаха з сынам Мсціславам, і ноўгарад-северскага князя Ігара Святаслававіча. Але застаўся горад нескаронным... На Куліковым полі палегла беларуская дружина

“Сённа ж” я не пайшоў — дачакаўся нядзелі. Фільм спадабаўся, але неяк не запомніўся: штосьці засталася незаўважаным, нясхопленым. Хаця такіх стужак, што спадабаліся і забыліся, было ў маім дзяцінстве няшмат, і здаралася гэта, відаць, з-за таго, што на той час я, хлапчук, яшчэ не меў вопыту, належнага для асэнсаванай ацэнкі, — відаць, таму ў гэтую катэгорыю трапілі такія наватарскія стужкі, як “Ліста-

агульнавядомая. “Да ўпору” выкарыстоўвалі ў сваіх работах гэтую ісціну Таркоўскі, Кайданоўскі, Лапушанскі... А што ж Голуб?

Форма фільма “Дзяўчынка шукае бацьку” цудоўным чынам арганізавала яго змест! “Сюрпрызы” пачынаюцца ўжо з цітраў: яны ідуць на фоне клубаў шэра-сіняга дыму, прычым драбнюткія фрагменты полымя бліснучы у ніжняй частцы экрана толькі два-тры разы. Ніякага чорнага

па пяшчаным адкосе спаўзае яго стрэльба.

Унук лесніка, які трапіў у лік заложнікаў, уратаваўся, схваўшыся ў дзірку драўлянага моста, і вось ён вісіць, трымаючыся за жардзіны, высока над вадой. Пустыя далёкія берагі з надзвычай нізкай расліннасцю і высокае, пустое неба. Паміж небам і зямлёй сюррэалістычна завіс хлопчык. Паціху перабіраючы рукамі, ён павольна і цяжка рухаецца да далёкага бе-

Не “просты дзіцячы фільм”

“Дзяўчынка шукае бацьку”. Прагляд праз паўстагоддзя

Успамінаю 1963 год. Я вучуся ў трэцім класе. Шчаслівыя бацькі толькі-толькі ўехалі ў аднапакаёвую “хрушчоўку”. Мы чацвёрты год жывём у Мінску, і я ўжо шмат разоў пабываў у такіх папулярных тады кінатэатрах, як “Перамога”, “Цэнтральны”, “Летні”, “Нёман”, а вось у кінатэатры “Дзіцячы”, што месціўся тады там, дзе сёння знаходзіцца малая сцена Купалаўскага тэатра, не даводзілася. “Ты што, сапраўды ніколі не быў у “Дзіцячым”? — здзіўлена пытаюцца ў мяне ашаломлены аднакласнікі. — Як можна?! Ідзі сёння ж: там якраз ідзе “Дзяўчынка шукае бацьку”. Ты што ж, гэтае кіно не бачыў?!”

пад” Іяселіяні, “Сунічная паляна” Бергмана... А “адкрываў” яе, на першы погляд, сціплы і “просты” дзіцячы фільм Льва Голуба “Дзяўчынка шукае бацьку”.

29 верасня выдатнаму беларускаму кінарэжысёру Льву Голубу споўнілася б 105 гадоў, а згаданаму многу фільму сёлета — роўна пяцьдзесят. Да гэтай даты Музей гісторыі беларускага кіно прымеркаваў рэтраспектыўны паказ фільмаў Льва Голуба, і “змазаная” ўражанні дзяцінства прывялі мяне ў музейную кіназалу. Аказалася, што мой вопыт успрыняцця кінамастацтва быў недаравальна няпоўным: я ледзьве не прапусціў тое, што створана “дома” і, здавалася, было знаёмым з самага дзяцінства!

Не, не такі прасты гэты “дзіцячы” фільм “Дзяўчынка шукае бацьку”! І сакрэт яго фенаменальнага поспеху, таго, што стужку закупілі 90 краін свету і яна заваявала мноства ўзнагарод на самых прэстыжных міжнародных кінафестывалях, зусім не вычэрпваецца добрым сюжэтам, які прынята кваліфікаваць як “мілая сентыментальная гісторыя”, ды праўдзівай іграй дзіцяці. Кажуць, што форма — гэта застылы змест. Магчыма, не варта ўспрымаць гэта літаральна, але ж здольнасць мастацкай формы ўзвысіць, ушчыльніць, пашырыць змест твора —

дыму і яраснага полымя на ўвесь экран, ніякага перабольшвання і дэкларатывнага пафасу: мы бачым — неба. А трагічны матэрыял сам перадае ўсё гледачу, так што мастацкай праўдзе фільма пачынаеш верыць з самых першых кадраў.

Расстраляныя з паветра бежанцы, разбітыя вазы — камера не фіксуецца на падобных дэталях зусім не з-за клопату пра пачуцці дзіцяці-гледачоў, а зноў жа — дзеля мастацкай праўды. Камера (аператары — Алег Аўдзееў і Ізраіль Пікман) выбірае замест гэтага дакладны сімвал — адзінокае кола, што ўражае сваёй жажлівасцю. І нам адразу становіцца зразумела ўсё пра трагедыю, што здарылася на дарозе. Дзед-ляснік намагаецца адарваць маленькую дзяўчынку ад забітай маці, як раптам зусім побач — “фантанчыкі” адкуль, што вертыкальна ўразаюцца ў зямлю. І следам, асобным кадрам, — нямецкія самалёты, што ляцяць высока-высока. Так узнікае яшчэ адзін сімвал — беспакаранасці.

Глядзіш сцэну ратавання дзіцяці ад паліцаюў, і, здаецца, ажывае метафара “схавацца можна, толькі зарыўшыся ў зямлю”: мы бачым пранізлівыя кадры ўцёкаў праз вадасцёкавую трубу і хаванне ў яміне, бы ў норцы. А смерць лесніка вырашаецца адным-адзіным “ускосным” кадрам:

рага. Зусім малы, хлопчык спяшаецца ўратаваць яшчэ меншае дзіця.

І яшчэ адзін сімвал: Лена “ўладкоўваецца” на ноч у халодным, змрочным, цёмным і сырм лесе. Ёй, магчыма, усю ноч давадзецца чакаць, ці вернецца ўнук лесніка? І паралельна, у сувязі са змрочнасцю, “даверлівай безвыходнасцю”, лірызмам, пластыкай твару гераіні, узнікае асацыяцыя з васняцоўскай “Алёнушкой”. Каларыт лесу, яго фарбы, святло — усё гэта літаральна цытаванне Васняцова. Невыпадкова і бачыцца ўжо нават і ў супадзенні імёнаў...

У фільме немцы — добра арганізаваныя робаты, машыны, якія працуюць дакладна, зладжана, не напружваючыся. І жахлівасць нашага ўспрыняцця ўзнікае не ад знешніх эфектных кадраў, якімі аўтары фільма не злоўжываюць. Мы бачым тое, што нашмат больш і важней: абыяка-механістычную дзелавітасць і спрыт тых, хто расстрэльвае простых людзей хутка і спакойна, без перавышэння квоты і без аніякіх эмоцый.

А вось вобраз партызанскай барацьбы ўведзены ў стужку адразу двума быліннымі сімваламі. Першы, прасты і відавочны слой, — расповед унука лесніка Леначы пра падзвігі “бацькі Панаса”, які гучыць, нібы расказ пра Іллю Мурамца ці як нейкая гераічная казка. А відэашэрагам на фоне расповеду ідзе... Не, не сцэна падрыву мастоў (вобраз, што занадта часта сустракаецца ў ваенных фільмах), але — імклівая выява начыненага ўзрыўчаткай паравоза, пушчанага насустрач эшалону гітлераўцаў. І — вынік “сустрэчы”: шырокі, кідкі дынамічны мазок, які аказваецца нашмат больш уражальным за банальны падрыў.

Дзед-ляснік гіне, ратуючы чужое дзіця, і ягоны ўнук успрымае тое як належае: ён і сам гатовы без ваганняў аддаць жыццё за дзяўчынку... Дзіцячая ігра ў фільме — проста геніяльная: максімальна дакладная і праўдзівая. Як, зрэшты, і той жа вобраз старасты. А вось партызанам, які ні дзіўна, часам не хапала псіхалагічнай глыбіні ў выяўленні чалавечых пачуццяў. Што гэта: рэжысёрская выпадковасць ці даніна часу, калі стваралася стужка?

Зрэшты, такія непазбежныя аспекты свайго часу, што праглядваюць у фільме, — не больш чым прыватныя дэталі. Бо, пры ўсім вышэй казаным, ніякага перабору сімвалікі ў фільме няма. Бытавы каларыт — дакладны, выпісаны, так бы мовіць, любоўна і ўтрымлівае мноства тонкіх ды “цёплых” дэталей. А якія праўдзівыя паравозы, аўтамабілі, калёсны параход!.. Стужка цалкам адыходзіць ад пафаснасці — нават там, дзе, здавалася б, гэта немагчыма. І тут нельга не адзначыць дзівосную і надзвычай дакладную музыку, створаную кампазітарамі Юрыем Бяльзакім і Уладзімірам Алоўнікавым. Трывожна-ўзнёслыя мелодыі для аркестра, што фармальна адпавядаюць канонам гучнай пафаснасці тых гадоў, гучаць, дзякуючы густу кампазітараў, тонкасі аранжыровак і згодна з рэжысёрскай задумай, як стрыманая і дакладная акцэнціроўка ўспрыняцця дзеяння. Багата думкай, музыка гэтая не ператвараецца ў “франтавую” і не падмінае пад сябе дзеянне, а толькі расставіла акцэнт.

...Выходзячы з залы, не мог пазбавіцца думкі, што гэты “просты дзіцячы фільм” — “Дзяўчынка шукае бацьку”, створаны на “Беларусьфільме” пяцьдзесят гадоў таму — і на сённяшні дзень з’яўляецца не проста выбітнай стужкай, а — шэ-

дэўрам найвышэйшага мастацкага ўзроўню, на якім варта было б выхоўваць і нашых дзіцяці. Бо, кажучы словамі Антуана дэ Сент-Экзюперы, ён — пра адказнасць за тых, “каго мы прыручылі”, пра тое, што бліжнім з’яўляецца той, каму мы аказалі міласць.

* * *

26 верасня кінафільмам “Маленькі сяржант” у Музеі гісторыі беларускага кіно завершыцца рэтраспектыўны паказ фільмаў Льва Голуба. Пад час гэтых паказаў я ба-

чыў шмат па-сапраўднаму шчаслівых твараў у зале. Што ж да мяне, дык для “поўнага шчасця” хацелася займець магчымасць набыць стужкі Голуба, і, у прыватнасці, фільм “Дзяўчынка шукае бацьку” на DVD. На жаль, знайсці гэты фільм у продажы, як і многія іншыя культывыя стужкі “Беларусьфільма”, пакуль немагчыма...

Уладзімір ЛАЗАРАЎ, кінагледач са стажам
На здымках: кадры з фільма “Дзяўчынка шукае бацьку”.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі беларускіх мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
■ Выстаўка "Слуцкія паясы".
■ Выстаўка "Жывапіс разца. Сюжэты і вобразы Рафаэля ў гравюры".
■ Выстаўка "Славацкая сімфонія майстроў з Кавачыцы".
■ Выстаўка "Заходняя Беларусь у мастацтве".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі р-н, Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Фотавыстаўка У.Суцягіна.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Выстаўка "З глыбінь у будучыню".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 27 — "Баль-маскарад" Дж.Вердзі.

РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
Выстаўкі:
■ "Халодная і агнястрэльная зброя".
■ "Саксонскае люстра" і магдэбургскае права — асновы Еўропы".
■ "Крыніцы адвечнай прыгажосці".
■ "Выратаваныя каштоўнасці".
■ Выстаўка, прысвечаная

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага.
■ "Спадарожнікі дзяцінства".
■ "Хата — мой сусвет".
■ "Жыццё Л.М. Талстога ў фатаграфіях сучаснікаў".
■ Выстаўка музейных прадметаў XI — XX стст. з фонду музея "Вякоў мінулых успамін...".
■ З 24-га — фотавыстаўка А.Мядзведзь "Прывітанне, прыгажосць!".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,

прэзентацыя аперацый Чырвонай Арміі па вызваленні Беларусі ў верасні 1943 — ліпені 1944 гг.).

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў
Выстаўкі:
■ "Аляксандр Гайлевіч. 20 гадоў творчасці".
■ "Гістарычны касцюм XVI — XIX стст.".
■ Выстаўка "Паўднёвы вецер" скульптара Д.Папова.
■ "Карэйскае традыцыйнае мастацтва".
■ "Народная ікона

Румянцавых і Паскевічаў Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя
"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
■ "Гравюра XVII — пачатку XX стст.".
■ "Французскі раман XIX стагоддзя".

Паўночнае крыло палаца Выстаўкі:

■ "Поры года" (выстаўка Ніны Прохаравай, прысвечаная Году роднай зямлі).
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**выстаўка новых
паступленняў
з фонду
музея.**

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ Выстаўка мастакоў творчага аб'яднання "Верасень".
■ II Міжнародная біенале "Вада + Фарба".
■ Юбілейная мемарыяльная выстаўка І.П.Харламава.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1

(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Выстаўка "Арт-Авантаж" (да 26-га).
■ Выстаўка "Тэхна-Арт. Жалеза" (з 2-га кастрычніка).

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна, пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс: (8-0152) 72 27 57.
■ Выстаўка М.Сташуняк "Прырода сненняў".

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.
Экспазіцыі:
■ "Г.Х. Вашчанка".
Выстаўкі:
■ Праект "Фотаарт-2009".

Паважаныя чытачы!

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА ЛІСТАПАД І СНЕЖАНЬ 2009 ГОДА!

**70-годдзю ўз'яднання
Заходняй Беларусі з
БССР.**
■ Выстаўка "Новыя вобразы: сучасны кітайскі жывапіс тушу".

Дом-музей І з'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І-га з'езда РСДРП".
■ Выстаўка "Ваенныя, суровыя, простыя...".

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ Праект "Бітва за Беларусь. Трыумф Пераможцаў" (да 65-годдзя вызвалення Беларусі).
■ Праект "KRIEG".
Праект інтэрактыўнай карты: "Вызваленне Беларусі" (хроніка вызвалення і мультымедыяная

Гомельшчыны".
■ Выстаўка Дзмітрыя Алейніка "Песня Палесся".
■ Выстаўка керамікі з фонду музея ў рыцарскай зале.

Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
Вежа палаца

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
■ Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ У выставачнай зале:

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 27 — "Баль-маскарад" Дж.Вердзі.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44,
тэл./факс: 334 60 08.
■ 28 — "Жан і Беатрыса" К.Фрэшэта.
■ 29 — "Чорны квадрат" М.Адамчыка, М.Клімковіча.
■ 1 кастрычніка — "Нязваны госць" С.Бартохавай.
■ 3 — "Ігвіта, або Як гэта рабілі ў Францыі" Г.Фаміна.

**МАЗЫРСКІ
ДРАМАТЫЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ І.МЕЛЕЖА**
г. Мазыр, вул. Ленінская, 23.
Тэл.: (8-02351) 211 31.
■ 1 кастрычніка — "Чатыры крыжы на сонцы" А.Дзялендзіка.
■ 2 — "Каханне ў стылі барока" Я.Стэльмаха.
■ 3 — "Пецярбургскі ліхвар" М.Няжрасава.

ТЭАТРЫ *

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ
Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.
Рэдакцыя: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.
Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Алена САБАЛЕўСКАЯ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фотайлюстрацый — Юрый ІВАНОЎ
Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон: (017) 289-34-66 (прыёмная)
(017) 286-07-97, Тэлефон/факс: (017) 334-57-23 (017) 334-57-35.
Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0494414 ад 17 красавіка 2009 г.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выданы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2009.
Індэкс 63875
Наклад 8674
Падпісана ў свет 24.09.2009 у 18.30
Замова 4952
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.